

Jaarverslag 2013

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Betonproductenindustrie

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

Jaarverslag 2013

colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van
Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Betonproductenindustrie

administrateur
Syntrus Achmea (Pensioenbeheer)
Postbus 3183, 3502 GD Utrecht
telefoon: 030 6692445

datum
24 juni 2014

versie
Definitief

Samenvatting Jaarverslag 2013

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

Postbus 40038, 7300 AX Apeldoorn

Telefoon: 088 008 40 24

Internet: www.betonpensioen.nl

E-mail: betonprodukten858@achmea.nl

Bestuur

De samenstelling van het bestuur was per 31 december 2013 als volgt:

Leden werkgevers	Functie	Organisatie
Johan Blom	Bestuurslid	BFBN
Laura Bruns	Plv. voorzitter	BFBN
Govert van der Peijl	Voorzitter	BFBN
Dick Slob	Bestuurslid	BFBN

Leden werknemers	Functie	Organisatie
Yvonne Folkers	Bestuurslid	FNV Bondgenoten
Andre Jorna	Bestuurslid	De Unie
Henk Korthof	Secretaris	FNV Bondgenoten
Henk Wuijten	Plv. secretaris	CNV Vakmensen

Op 3 januari 2013 heeft DNB ingestemd met de benoeming van Yvonne Folkers als bestuurslid. De samenstelling van het bestuur is in 2013 niet gewijzigd.

Deelnemersraad

Per 31 december 2013 bestond de deelnemersraad uit:

namens de gepensioneerden uit:	namens de deelnemers uit:
Leo Addink	Bert Bodelier (vice-voorzitter)
Jaap Boks	Arend van den Burg
Jan van Mulligen	Wim van der Linden (secretaris)
	Wout Pieterse
	Arno van Riet (voorzitter)

Verantwoordingsorgaan

Per 31 december 2013 bestond het verantwoordingsorgaan uit:

de deelnemers:	Bert Bodelier (voorzitter)
de gepensioneerden:	Jan van Mulligen
de aangesloten werkgevers:	Anton Rijkers (secretaris)

Visitatiecommissie

Voor het intern toezicht heeft het bestuur gekozen voor een visitatiecommissie, die tenminste eens in de drie jaar een oordeel vormt over het functioneren van het bestuur. Het bestuur heeft in 2009 en 2010 een volledige visitatie laten uitvoeren. In 2011 en 2012 heeft geen visitatie plaatsgevonden. In 2013 is de visitatie uitgevoerd door de organisatie Xudoo. De visitatie bestond uit een documentanalyse, vraaggesprekken met alle bestuursleden, de deelnemersraad, het verantwoordingsorgaan en overige betrokkenen bij Bpf Beton. In paragraaf 6 vindt u een samenvatting van het visitatierapport.

Uitvoeringsorganisaties

Pensioenbeheer

Syntrus Achmea (Pensioenbeheer)
Netty van der Gugten
Postbus 3183
3502 GD, Utrecht

Vermogensbeheer

F&C Netherlands BV
Trondur Rothengatter en Jitzes Noorman
Postbus 75471
1070 AL Amsterdam

Syntrus Achmea Real Estate & Finance
Philip Hosman
Postbus 59347
1040 KH Amsterdam

Schroder Investment Management Benelux
Caspar van Eijck
Waldeck Pyramontlaan 13
1075 BT Amsterdam

Adviserend actuaris

Towers Watson B.V.
Hamadi Zaghdoudi
Postbus 780
1440 AT Purmerend

Beleggingsadviseur

Strategieon Investment Consultancy BV
Gwen van Tongeren
Postbus 59366
1040 KJ Amsterdam

Waarmerkend actuaris

Towers Watson B.V.
Hein van Gemert
Schimmelt 26
5611 ZX Eindhoven

Externe accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Henk van der Rijst
Postbus 90357
1006 BJ, Amsterdam

Compliance officer

Nederlands Compliance Instituut (NCI)
Ruud van der Mast
Postbus 266
2740 AG Waddinxveen

Ontwikkelingen 2013

In 2013 zijn door het bestuur verschillende onderwerpen besproken. Op een aantal wordt hierna kort ingegaan. Elders in dit jaarverslag komen de onderwerpen uitgebreider aan bod.

Financiële positie

- De financiële positie van Bpf Beton is continu onder de aandacht van het bestuur geweest en waar noodzakelijk heeft het bestuur maatregelen genomen. De dekkingsgraad steeg van 101,2% (ultimo december 2012) naar 105,2% (ultimo december 2013). Ultimo december 2013 is geen sprake meer van een dekkingstekort, alleen nog van een reservetekort. De waarde van de totale beleggingsportefeuille steeg in 2013 van € 595 miljoen tot € 613 miljoen. De zakelijke waarden lieten een positief rendement zien. De meeste vastrentende waarden daarentegen daalden in waarde als gevolg van een gestegen rente. In het jaarverslag en de jaarrekening wordt op de financiële positie van Bpf Beton nader ingegaan.
- Cao-partijen hebben in december 2012 besloten de werkgeverspremie 2013 met 1,5% van het salaris te verhogen als onderdeel van een kostendekkende financiering van de regelingen.
- Het bestuur heeft, na besluit door cao-partijen, op 17 december 2012 besloten om - vanuit het oogpunt van evenwichtige belangenafweging - voor zowel de 55- als de 55+ deelnemers een verhoging van de werknemerspremie van 1,95% van het salaris aan te wenden voor de pensioenregeling.
- Voor de financiering van de overgangsregeling hebben cao-partijen besloten de niet meer benodigde werkgeverspremie voor de VUB-regeling voor 2013 aan te wenden voor de voorwaardelijke optrekregeling. Cao-partijen hebben in 2013

voor de voorwaardelijke optrekregeling 5,7% van de loonsom ter beschikking gesteld, welke door werkgevers wordt betaald.

- Cao-partijen zijn op 13 november 2013 tot een akkoord gekomen inzake de aanpassing van de voorwaardelijke optrekregeling. Per 29 november 2013 is het optrekpensioen met 25% verlaagd. Cao-partijen hebben hiertoe moeten besluiten, omdat de waarde van het optrekpensioen is gestegen met 25% ten opzichte van de afgesproken waarde in 2006. Dit is het gevolg van de gestegen levensverwachting en van de gedaalde rente.
- Cao-partijen zijn op 6 december 2013 tot een akkoord gekomen inzake de financiering van de pensioen- en voorwaardelijke optrekregeling in 2014 en stellen voor de pensioenregeling 13% van de loonsom en voor de financiering van de voorwaardelijke optrekregeling 5,7% van de loonsom beschikbaar.
- Het bestuur heeft op 13 december 2013 besloten de premies voor 2014 vast te stellen op basis van de ter beschikking gestelde premie door cao-partijen. Dit komt neer op een kleine verlaging van de premie in 2014 ten opzichte van 2013, zowel voor de werkgever als de deelnemer.

Vermogensbeheer

- Medio februari 2013 heeft het bestuur besloten vanuit de premie-inkomsten voor € 1 miljoen te investeren in Nederlands vastgoed.
- Het trigger-beleid voor aandelen is medio februari 2013 aangepast naar een bandbreedte van - 10% en + 15% ten opzichte van het laatste niveau waarop een trigger werd geraakt. De trigger voor de tracking error liquide return portefeuille is vastgesteld op 1%.
- Naar aanleiding van de doorbraak van de S&P 500 trigger in mei 2013 heeft het bestuur na overleg besloten om geen wijzigingen in de aandelenportefeuille aan te brengen. Daarnaast heeft het bestuur besloten geen bescherming aan te gaan tegen een aandelendaling middels optieconstructies.
- Eind mei 2014 heeft het bestuur besloten de middelen die in de vastgoedportefeuille vrijkomen uit het industrial fund voor 50% te beleggen in het residential fund en voor 50% in het health fund.
- Ten behoeve van de matchportefeuille (met uitzondering van hypotheek) heeft het bestuur op 13 december 2013 besloten om in 2014 over te gaan naar een Maatwerk LDI fonds. Bpf Beton zal met ingang van 2014 het streefrentehedgepercentage verlagen van 70% naar 65%. Daarbij heeft het bestuur een rentestafel geïntroduceerd waarbij de koppeling wordt gelegd tussen het rentehedgepercentage en het niveau van de 30-jaars Euroswaprente.

Risicomanagement

- De in 2012 opgestelde risicomatrix wordt twee maal per jaar behandeld. Uiteraard is een risicobewuste houding en een risicobewuste beoordeling continu van belang. De voorleggers voor het bestuur bevatten een opsomming van de risico's die door het desbetreffende onderwerp mogelijk worden geraakt.
- Het bestuur heeft de geactualiseerde risicomatrix op 7 juni en 13 december 2013 in de bestuursvergadering behandeld. De risicomatrix is op enkele punten aangepast.

Overleg cao-partijen

- Op 1 februari 2013 heeft het bestuur overleg gevoerd met cao-partijen over de evaluatie van het herstelplan aan de hand van de stand per 31 december 2012. Eveneens is gesproken over de consistentietoets en de voorwaardelijke optrekregeling.
- Op 25 april 2013 heeft een tweede overleg tussen het bestuur en cao-partijen plaatsgevonden en is gesproken over de verhoging van de fiscale pensioenleeftijd naar 67 jaar en de conceptovereenkomst VPL-overgangsregeling. Daarnaast is een dagdeel besteed aan een studie over het nominaal en reëel kader van het nieuwe FTK.
- Op 25 april 2013 is afgesproken een werkgroep in te stellen voor verdere besprekingen over de wijzigingen per 2014 en 2015. De eerste bijeenkomst van de werkgroep heeft op 13 november 2013 plaatsgevonden. In 2014 zijn 3 bijeenkomsten gepland (tot het moment van opstellen van het jaarverslag 2013).

Principes voor goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance)

- De jaarlijkse zelfevaluatie, waarin het bestuur haar eigen functioneren onder de loep neemt, heeft 1 november 2013 onder begeleiding van het bureau Lyncs plaatsgevonden.
- Het bestuur heeft in 2013 vijf studiedagen gevolgd, waarin de volgende onderwerpen aan bod zijn gekomen: nieuw FTK, fiscale kaders, Wet versterking bestuur pensioenfondsen, renteaftdekking en vastgoed in de beleggingsportefeuille.
- De Wet versterking bestuur pensioenfondsen (van kracht vanaf 9 augustus 2013) is een integrale herziening van de governance en medezeggenschap bij pensioenfondsen. De wet beoogt de verbetering van de kwaliteit van het pensioenfondsbestuur. Pensioenfondsen hebben tot 1 juli 2014 de tijd het bestuur conform de nieuwe wetgeving in te richten. In de bestuursvergadering van 13 december 2013 heeft het bestuur een werkgroep geformeerd ter voorbereiding op besluitvorming door het bestuur in 2014. De werkgroep is vier maal bijeen gekomen.
- In september 2013 is de Code pensioenfondsen opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid. De Code pensioenfondsen vervangt de 'Principes voor goed pensioenfondsbestuur' en treedt in werking op 1 januari 2014 en wordt verankerd in de Pensioenwet op 1 juli 2014. Het bestuur heeft een overzicht opgesteld van de normen van de Code met vervolgacties voor Bpf Beton. Op 14 maart 2014 heeft het bestuur een werkgroep geformeerd om de Code verder uit te werken en voor te bereiden voor de bestuursvergadering in juni 2014.

Communicatie

- Begin februari 2013 hebben de actieve deelnemers, gepensioneerden en werkgevers een persoonlijke brief ontvangen dat de pensioenen niet, zoals eerder aangekondigd, verlaagd hoeven te worden per 1 april 2013. Ook is hierover informatie op de website van Bpf Beton geplaatst.
- Eind oktober 2013 organiseerde Bpf Beton twee bijeenkomsten voor ondernemingen aangesloten bij Bpf Beton. De bijeenkomsten waren vooral gericht op HR-adviseurs. Het doel was om hen beter in staat te stellen de rol van 'pensioenambassadeur' in te vullen en de relatie met de deelnemersdoelgroep te optimaliseren.
- Eind november 2013 is aan de deelnemers met een voorwaardelijk recht op het optrekpensioen een brief gestuurd met de aankondiging dat per 1 januari 2014 het optrekpensioen wordt verlaagd.
- Er zijn in het verslagjaar drie Pensioenflitsen verstuurd.

Oordeel verantwoordingsorgaan

In het verslagjaar heeft het verantwoordingsorgaan twee maal vergaderd met een afvaardiging van het bestuur.

Het algemeen oordeel van het verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur, het gevoerde beleid, de gemaakte beleidskeuzes en de naleving van de principes van goed pensioenfondsbestuur is zonder meer positief. Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het fonds met grote inzet en deskundigheid wordt bestuurd en ondersteund. Het bestuur is goed op de hoogte van aanstaande wijzigingen en anticipeert proactief hierop.

Een uitgebreid verslag van het verantwoordingsorgaan vindt u in paragraaf 4.1.

Verslag deelnemersraad

In het verslagjaar heeft de deelnemersraad vier maal vergaderd, waarvan twee maal met een afvaardiging van het bestuur. De voorzitter van de deelnemersraad is tevens één maal aanwezig geweest bij een bestuursvergadering.

De deelnemersraad heeft een aantal adviezen aan het bestuur verstrekt. De adviezen gingen onder andere over jaarverslag en jaarrekening 2012, wijziging pensioenreglementen, wijziging geschillenreglement en de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) 2013. Eveneens werd veel aandacht besteed aan de financiële positie van het fonds. De deelnemersraad werd nauw betrokken bij de communicatie met de deelnemers (Pensioenflits).

De deelnemersraad heeft in 2013 een studiedag gevolgd over ontwikkelingen in de regelgeving en de pensioenregeling 2015. Diverse leden van de deelnemersraad hebben in 2013 vergaderingen/ themadagen bijgewoond van het Platform Deelnemersraden.

Een uitgebreid verslag van de deelnemersraad gebeurt in paragraaf 4.2.

Kerncijfers (bedragen x EUR 1.000)

	2013	2012
	EUR	EUR
Pensioenvermogen	612.860	596.665
Voorziening pensioenverplichtingen	582.297	589.392
Aanwezige dekkingsgraad	105,2%	101,2%
Deelnemers	6.020	6.793
Gewezen deelnemers	15.186	16.157
Pensioengerechtigden	7.657	6.311
Werkgevers	242	243

Inhoud

1	Voorwoord	10
2	Karakteristieken van Bpf Beton	11
2.1	Kenmerken pensioenregeling 2013	11
2.2	Profiel van de organisatie	13
2.2.1	Bestuur	13
2.2.2	Bestuurlijke commissies	14
2.2.3	Deelnemersraad	14
2.2.4	Verantwoordingsorgaan	15
2.2.5	Intern toezicht	15
2.2.6	Externe partijen	16
2.2.7	Vertegenwoordigingen	17
2.3	Kerngegevens	19
2.4	Omvang van Bpf Beton	20
3	Verslag van het bestuur	23
3.1	Bestuursbesluiten en gevoerd beleid	23
3.1.1	Bestuursbesluiten	23
3.1.2	Overleg cao-partijen	29
3.1.3	Wet- en regelgeving	30
3.1.4	Beleid	30
3.1.5	Uitvoering reglement en administratie	33
3.2	Goed pensioenfondsbestuur	34
3.2.1	Risicobeheer	34
3.2.2	Communicatie	34
3.2.3	Deelnemersraad en verantwoordingsorgaan	35
3.2.4	Visitatiecommissie	36
3.2.5	Gedragscode / compliance	36
3.2.6	Deskundigheidsbevordering bestuur en deelnemersraad	37
3.2.7	Instellen van een klachten- en geschillencommissie	37
3.2.8	Zelfevaluatie	37
3.2.9	Principes voor beheerst beloningsbeleid	38
3.2.10	Crisisplan	38
3.3	Risicoparagraaf	39
	Financiële risico's	39
3.3.1	Matching-/renterisico	39
3.3.2	Marktrisico	41
3.3.3	Kredietrisico	41
3.3.4	Verzekeringstechnisch risico	42
	Niet-financiële risico's	42
3.3.5	Omgevingsrisico	42
3.3.6	Operationeel risico	42
3.3.7	Uitbestedingsrisico	42
3.3.8	IT-risico	43
3.3.9	Integriteitsrisico	43
3.3.10	Juridisch risico	43

3.4	Pensioenontwikkelingen	44
3.4.1	Ontwikkelingen 2013	44
3.4.2	Overheidsbeleid en regelgeving	44
3.5	Beleggingen	46
3.5.1	Marktontwikkelingen 2013	46
3.5.2	Beleggingsbeleid	48
3.5.3	Rendement van de beleggingsportefeuille	51
3.5.4	Z-Score 2013	52
3.6	Vooruitzichten	53
3.6.1	Code Pensioenfondsen	53
3.6.2	Wet versterking bestuur pensioenfondsen	53
3.6.3	Definitieve inhoud nieuw FTK nog niet bekend	54
3.6.4	Nieuwe UFR gekoppeld aan marktrente	54
3.6.5	Communicatie	55
3.6.6	Vooruitzichten van de vermogensbeheerder	55
3.7	Financiële paragraaf	57
3.7.1	Samenvatting van de financiële positie van Bpf Beton	57
3.7.2	Kosten uitvoering pensioenregeling	57
3.7.3	Kosten van vermogensbeheer	58
4	Verantwoordingsorgaan/ Deelnemersraad	60
4.1	Oordeel verantwoordingsorgaan 2013	60
4.1.1	Algemeen	60
4.1.2	Bevindingen	60
4.1.3	Oordeel	61
4.1.4	Aanbevelingen	61
4.1.5	Conclusie	61
4.1.6	Reactie bestuur	61
4.2	Deelnemersraad	62
4.2.1	Jaarverslag 2013 van de deelnemersraad	62
5	Visitatiecommissie	64
5.1	Oordeel 2013	64
5.2	Reactie bestuur	64
6	Slotwoord	65
7	Jaarrekening	66
7.1	Balans per 31 december	67
7.2	Staat van baten en lasten	68
7.3	Kasstroomoverzicht	70
7.4	Algemene toelichting	71
7.4.1	Inleiding	71
7.4.2	Overeenstemmingsverklaring	71
7.4.3	Stelselwijziging VPL regeling	71
7.4.4	Schattingswijziging overige actuariële uitgangspunten	71
7.4.5	Algemene grondslagen	72
7.4.6	Specifieke grondslagen	73
7.4.7	Grondslagen voor de resultaatbepaling	77
7.4.8	Grondslagen kasstroomoverzicht	78
7.5	Toelichting op de Balans	79

7.5.1	Beleggingen voor risico fonds	79
7.5.2	Beleggingen voor risico CAO Partijen (inzake VPL regeling)	86
7.5.3	Vorderingen en overlopende activa	87
7.5.4	Overige activa	87
7.5.5	Stichtingskapitaal en reserves	88
	Technische voorzieningen	91
7.5.6	Langlopende schulden	93
7.5.7	Overige schulden en overlopende passiva	94
7.5.8	Risicobeheer en derivaten	95
7.5.9	Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	105
7.5.10	Verbonden partijen	105
7.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	106
7.6.1	Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	106
7.6.2	Beleggingsresultaten risico fonds	107
7.6.3	Pensioenuitkeringen	108
7.6.4	Pensioenuitvoeringskosten	108
7.6.5	Pensioenopbouw	109
7.6.6	Indexering en overige toeslagen	109
7.6.7	Inkoop uit hoofde van VPL-regeling	109
7.6.8	Wijziging uit hoofde van aanpassing overlevingstafels	109
7.6.9	Rentetoevoeging	110
7.6.10	Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	110
7.6.11	Wijziging marktrente	110
7.6.12	Wijziging overige actuariële uitgangspunten	110
7.6.13	Saldo overdracht van rechten	111
7.6.14	Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	111
7.6.15	Belastingen	112
8	Overige gegevens	113
8.1	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	113
8.2	Gebeurtenissen na balansdatum	113
8.3	Actuariële verklaring	114
8.4	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	116

Bijlagen

1 Voorwoord

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2013 van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie (verder "Bpf Beton").

In 2013 heeft het bestuur ernaar gestreefd uit herstel te komen zodat Bpf Beton eind 2013 geen dekkingstekort meer heeft, waardoor er niet gekort hoeft te worden. De dekkingsgraad steeg van 101,2% (ultimo december 2012) naar 105,2% (ultimo december 2013). De waarde van de totale beleggingsportefeuille steeg in 2013 van € 595 miljoen tot € 613 miljoen.

Eind november 2013 besloten cao-partijen de voorwaardelijke optrekregeling per 1 januari 2014 met 25% te verlagen doordat de waarde van het optrekpensioen sinds 2006 is gestegen.

Eind 2013 stelde het bestuur de premies voor 2014 vast op basis van de ter beschikking gestelde premie door cao-partijen. Dit resulteerde in een kleine verlaging van de premie in 2014 ten opzichte van 2013.

Het bestuur heeft veel tijd besteed aan de voorbereiding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de fiscale kaders. Ook kostte het nieuwe FTK, mede dankzij de politieke onduidelijkheid, het bestuur veel voorbereidingstijd.

Korte schets inhoud

Het jaarverslag is verdeeld in karakteristieken, het verslag van het bestuur, een jaarrekening, verklaringen en overige gegevens.

Karakteristieken

Hierin geven wij de doelstelling en het profiel van Bpf Beton, de samenstelling van de statutaire organen, commissies en adviseurs, vertegenwoordigingen, de kerncijfers en de omvang van Bpf Beton weer.

Verslag van het bestuur

Hierin informeren wij u over de beleidsmatige zaken die in 2013 hebben gespeeld op het gebied van goed pensioenfondsbestuur, van risico's, van pensioenen en beleggingen.

Jaarrekening

Hierin presenteren wij het vermogen van Bpf Beton en de mutaties daarin gedurende 2013 met daarbij een toelichting over de grondslagen voor de waardering en de mutaties in de beleggingsportefeuille.

Overige gegevens

In overige gegevens vindt u de actuariële verklaring en de controleverklaring van de onafhankelijke accountant. Daarnaast berichten wij over de gebeurtenissen na balansdatum met belangrijke financiële gevolgen voor Bpf Beton.

Het bestuur geeft met dit jaarverslag nader inzicht in het gevoerde beleid en de financiële situatie van Bpf Beton.

Het bestuur heeft het jaarverslag 2013 en de daarbij behorende verslagstaten voor De Nederlandsche Bank (DNB) vastgesteld op 5 juni 2014.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie
Amsterdam, 24 juni 2014

De heer H.J. Wuijten,
Plv. Voorzitter

De heer G.W. van der Peijl,
Secretaris

2 Karakteristieken van Bpf Beton

2.1 Kenmerken pensioenregeling 2013

Soort pensioenregeling

De regeling van Bpf Beton heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de vorm van een zogenaamde geïndexeerde middelloonregeling. Elk jaar bouwt de deelnemer een stukje van zijn pensioen op, gebaseerd op de pensioengrondslag in dat jaar. De pensioenuitkering beoogt een afspiegeling te zijn van het gemiddelde verdiende salaris tijdens de deelname aan de regeling. Door middel van een toeslagenbeleid wordt ernaar gestreefd het reeds opgebouwde pensioen zijn waarde te laten behouden.

Vanaf 1 januari 2006 gelden er twee pensioenregelingen, namelijk één voor de werknemers die op of ná 1 januari 1950 zijn geboren; het pensioenreglement 55- werknemers en één voor de werknemers die vóór 1 januari 1950 zijn geboren; het pensioenreglement 55+ werknemers.

Verplichtstelling

De deelneming in Bpf Beton is verplicht voor werknemers in dienst van een werkgever in de Betonproductenindustrie, zoals is vastgelegd in de verplichtstelling. De verplichtstelling is terug te vinden op de website van Bpf Beton (www.betonpensioen.nl: Ik ben werkgever > Werkgeversgegevens > Aansluiten bij het fonds)

Pensioenleeftijd

De minimum toetredingsleeftijd is 21 jaar. Het ouderdomspensioen gaat in op de leeftijd van 65 jaar.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen op opbouwbasis bedraagt 70% van het opgebouwde ouderdomspensioen.

Franchise

De franchise is het deel van het pensioengevend loon waarover geen pensioenpremie wordt betaald. Reden hiervoor is dat de deelnemer naast het pensioen ook een AOW-uitkering krijgt.

Pensioengevend loon

Onder loon in de zin van de pensioenregeling wordt het vaste jaarsalaris verstaan inclusief de vakantietoeslag en de eindejaarsuitkering.

Pensioengrondslag

De pensioengrondslag is het gedeelte van het loon dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer. De pensioengrondslag wordt verkregen door het pensioengevend loon te verminderen met de franchise.

Kenmerken van de pensioenregeling van de deelnemers die geboren zijn op of ná 1 januari 1950

Dit betreft een middelloonregeling met een voorwaardelijke toeslagverlening. Voor 2013 is het opbouwpercentage teruggebracht naar het oude niveau van 2,0% van de pensioengrondslag (2012: 1,7%). De maximumpensioengrondslag bedroeg in 2013 € 34.088,-, de franchise € 16.765,- en het maximum salaris € 50.853,-.

Voor de groep deelnemers, geboren op of na 1 januari 1950, die voldoen aan de gestelde voorwaarden van Bpf Beton, bestaat een zogenaamde overgangsregeling (voorwaardelijke optrekregeling) waarbij voorwaardelijke extra pensioenrechten kunnen worden toegekend tot wat fiscaal maximaal toelaatbaar is. Deze rechten worden op de pensioendatum van de aanspraakgerechtigde doch uiterlijk op 31 december 2020 gefinancierd.

Premie

De pensioenen worden gefinancierd door het heffen van een premie waaraan zowel de werkgever als de deelnemer een bijdrage levert. De premie bedroeg in 2013 29,5% van de pensioengrondslag. Hiervan kon maximaal 10,66% ten laste van de deelnemer worden gebracht. Ten behoeve van de voorwaardelijke optrekregeling betaalden werkgevers in 2013 een premie van 11,60% van de pensioengrondslag.

Kenmerken van de pensioenregeling van de deelnemers die geboren zijn vóór 1 januari 1950

Dit betreft een middelloonregeling met een voorwaardelijke toeslagverlening. Voor 2013 is het opbouwpercentage teruggebracht naar het oude niveau van 1,75% van de pensioengrondslag (2012: 1,4%). De opbouwfase eindigt uiterlijk eind 2014. In 2013 bedroeg de franchise €21.966,-. Om te voorkomen dat een deelnemer minder zou opbouwen dan in de regeling van voor 1993, is een minimum pensioengrondslag vastgesteld. De minimum pensioengrondslag in 2013 was €2.785,-, de maximum pensioengrondslag €28.887,- en het maximum salaris bedroeg €50.853,-.

Premie

De pensioenen worden gefinancierd door het heffen van een premie waaraan zowel de werkgever als de deelnemer een bijdrage levert. De premie in 2013 bedroeg:

- 20,50% van de minimum pensioengrondslag. Hiervan kon maximaal 10,3% ten laste van de deelnemer worden gebracht, en
- 27,5% over het meerdere tot de maximum pensioengrondslag. Hiervan kon maximaal 12,70% ten laste van de deelnemer worden gebracht, en
- 14,6% van de pensioengrondslag ten behoeve van de voorwaardelijke optrekregeling komt ten laste van de werkgever.

Excedentregeling

Werkgevers kunnen werknemers de mogelijkheid bieden om over het salaris dat boven het maximum salaris van €50.853,- (2013) ligt ook pensioen op te bouwen. Hiervoor kan de werkgever een excedentcontract aangaan met Bpf Beton. Per 31 december 2013 zijn er 9 werkgevers (in 2012: 9) die een excedent regeling bij Bpf Beton hebben.

2.2 Profiel van de organisatie

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie, statutair gevestigd te Amsterdam, is opgericht op 28 juni 1957. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199582.

Bpf Beton is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Doelstelling van Bpf Beton is, overeenkomstig de bepalingen van de statuten en de pensioenreglementen, de (gewezen) deelnemers en hun nabestaanden te beschermen tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en overlijden. Bpf Beton probeert dit doel te bereiken door premies te innen bij de aangesloten ondernemingen. Deze premies worden belegd en beheerd en Bpf Beton doet daaruit uitkeringen bij ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

2.2.1 Bestuur

Het bestuur bestaat uit acht leden, vier van werknemerszijde en vier van werkgeverszijde. Zij worden benoemd door de organisaties die Bpf Beton hebben opgericht. De functies van voorzitter en secretaris van het bestuur worden bekleed voor de periode van één jaar. De werkgeversorganisatie en de werknemersorganisaties leveren jaarlijks beurtelings de voorzitter en secretaris.

De werkgevers worden vertegenwoordigd door de

- Bond van Fabrikanten van Betonproducten in Nederland (BFBN).

De werknemers worden vertegenwoordigd door de volgende vakorganisaties:

- FNV Bondgenoten;
- CNV Vakmensen;
- De Unie.

Bestuursleden mogen alleen worden benoemd als DNB instemt met de benoeming. Naar het oordeel van DNB moeten de personen die het beleid van een fonds (mede) bepalen voldoende deskundig zijn met het oog op de belangen van de (gewezen) deelnemers en overige belanghebbenden. De bestuursleden worden daarom getoetst op deskundigheid maar ook op competenties en betrouwbaarheid. Daarbij wordt zowel gekeken naar de individuele deskundigheid als naar het collectief. Het bestuur stelt aanvullend hierop jaarlijks een eigen deskundigheidsplan vast waarin de eisen die aan de bestuursleden worden gesteld, zijn vastgelegd.

Ook heeft Bpf Beton een gedragscode voor haar bestuursleden in het kader van goed en integer bestuur. Een externe compliance officer ziet er op toe dat een ieder handelt conform de gedragscode.

Het bestuur bepaalt het dagelijks beleid van Bpf Beton en draagt zorg voor de handhaving en uitvoering van de statuten en pensioenreglementen. Het uitgangspunt hierbij is dat dit gebeurt door een evenwichtige en zorgvuldige afweging van de belangen van alle belanghebbenden. Het bestuur laat zich bij het maken van beleid ondersteunen door adviezen en rapportages, gegeven of opgesteld door of in samenspraak met externe deskundigen. Het bestuur ziet er op toe dat de uitvoering voldoet aan de gestelde eisen van de externe toezichthouders, te weten DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Het bestuur heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en de pensioenreglementen van Bpf Beton.

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2013 is als volgt:

Leden werkgevers	Functie	Organisatie
Johan Blom	Bestuurslid	BFBN
Laura Bruns	Plv. voorzitter	BFBN
Govert van der Peijl	Voorzitter	BFBN
Dick Slob	Bestuurslid	BFBN

Leden werknemers	Functie	Organisatie
Yvonne Folkers	Bestuurslid	FNV Bondgenoten
Andre Jorna	Bestuurslid	De Unie
Henk Korthof	Secretaris	FNV Bondgenoten
Henk Wuijten	Plv. secretaris	CNV Vakmensen

De samenstelling van het bestuur is in 2013 niet gewijzigd.

2.2.2 Bestuurlijke commissies

Voorzittersoverleg

Voorafgaand aan de bestuursvergaderingen vindt overleg plaats tussen de voorzitter en secretaris en Syntus Achmea (Pensioenbeheer) om de agendaonderwerpen door te spreken. Naast de efficiencyvoordelen worden de te agenderen onderwerpen door dit voorbereidende overleg meer behandeld conform de wensen van het bestuur. In 2013 hebben negen voorzittersoverleggen plaatsgevonden.

Jaarwerkcommissie

De jaarwerkcommissie ziet erop toe dat het jaarverslag tijdig en kwalitatief goed aan het bestuur wordt voorgelegd. De jaarwerkcommissie wordt gevormd door twee bestuursleden die door en uit het bestuur per verslagjaar worden benoemd. De commissie bespreekt het jaarverslag met Syntus Achmea (Pensioenbeheer), de waarmede actuaire en de externe accountant en adviseert het bestuur over het vaststellen van het jaarverslag. Ten behoeve van het jaarverslag 2013 hebben vijf vergaderingen van de jaarwerkcommissie plaatsgevonden.

De jaarwerkcommissie voor het jaarverslag 2013 bestond uit:

Henk Korthof en Govert van der Peijl.

Klachtencommissie

De klachtencommissie bestaat uit twee leden van het bestuur. In het klachtenreglement van Bpf Beton staat de klachtenprocedure omschreven. In het verslagjaar is geen klacht gemeld aan de klachtencommissie.

Geschillencommissie

De geschillencommissie wordt gevormd door minimaal twee onafhankelijke personen die door het bestuur worden benoemd. In het geschillenreglement van Bpf Beton staat de geschillenprocedure omschreven.

Er is één geschil in het verslagjaar door de geschillencommissie behandeld. Het bestuur heeft het advies van de geschillencommissie overgenomen.

2.2.3 Deelnemersraad

De deelnemersraad is sinds 2007 actief en bestaat in het verslagjaar uit acht leden. De bevoegdheden en werkwijze van de deelnemersraad zijn vastgelegd in het huishoudelijk reglement van de deelnemersraad. De leden van de deelnemersraad worden benoemd door het bestuur. Eenmaal per jaar neemt een lid van de deelnemersraad deel aan de bestuursvergadering.

De deelnemersraad adviseert het bestuur desgevraagd of uit eigen beweging over aangelegenheden die Bpf Beton betreffen, maar in elk geval over elk voorgenomen besluit van het bestuur tot:

- het nemen van maatregelen van algemene strekking;
- wijziging van de statuten en de pensioenreglementen van Bpf Beton;
- vaststelling van het jaarverslag, de jaarrekening, de actuariële en bedrijfstechnische nota als bedoeld in artikel 145 PW en een langetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 138 PW;
- vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien toepassing wordt gegeven aan artikel 134 PW;
- het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid;

- gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van Bpf Beton of de overname van verplichtingen door Bpf Beton;
- liquidatie van Bpf Beton;
- het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- het terugstorten van premie of geven van premiekorting als bedoeld in artikel 129 PW.

Per 31 december 2013 bestond de deelnemersraad:

namens de gepensioneerden uit:	namens de deelnemers uit:
Leo Addink	Bert Bodelier (vice-voorzitter)
Jaap Boks	Arend van den Burg
Jan van Mulligen	Wim van der Linden (secretaris)
	Wout Pieterse
	Arno van Riet (voorzitter)

De samenstelling van de deelnemersraad is in 2013 niet gewijzigd.

De deelnemersraad is in het verslagjaar vier maal bijeengekomen. In paragraaf 4.2 vindt u het verslag van de deelnemersraad.

2.2.4 Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan kwam in 2008 voor het eerst bij elkaar. Dit orgaan bestaat uit drie leden: een vertegenwoordiger uit de kring van deelnemers, een vertegenwoordiger uit de kring van pensioengerechtigden en een vertegenwoordiger van de werkgevers. Op basis van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance) zoals vastgesteld door de Stichting van de Arbeid heeft het bestuur de werkwijze van het verantwoordingsorgaan in het reglement verantwoordingsorgaan vastgelegd.

Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur, gevraagd of uit eigen beweging, over:

- het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- de vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

Per 31 december 2013 bestond het verantwoordingsorgaan uit een vertegenwoordiger namens:

de deelnemers:	Bert Bodelier (voorzitter)
de gepensioneerden:	Jan van Mulligen
de aangesloten werkgevers:	Anton Rijkers (secretaris)

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan is in 2013 niet gewijzigd.

Het verantwoordingsorgaan is in het verslagjaar twee maal bijeengekomen.

Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het verslagjaar 2013 en de reactie van het bestuur hierop is opgenomen onder paragraaf 4.1.

2.2.5 Intern toezicht

Er is gekozen voor intern toezicht door een visitatiecommissie. Deze zal tenminste eens in de drie jaar minimaal de onderstaande taken uitvoeren.

- het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures, bestuursprocessen en de checks en balances binnen Bpf Beton;

- het beoordelen van de wijze waarop Bpf Beton wordt aangestuurd;
- het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de lange termijn.

In 2011 en 2012 heeft geen visitatie plaatsgevonden. In 2013 is een visitatie uitgevoerd door organisatie Xudoo. Een samenvatting van de uitgevoerde visitatie vindt u in paragraaf 5.

2.2.6 Externe partijen

Onafhankelijke accountant

Het bestuur heeft PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., vertegenwoordigd door Henk van der Rijst als onafhankelijke accountant belast met de controle van de jaarrekening en de verslagstaten van Bpf Beton.

Adviserend actuaris

Deze adviseert het bestuur over alle voorkomende actuariële onderwerpen (o.a. premie- en toeslagbeleid). Het bestuur maakt gebruik van Towers Watson B.V. als externe adviserend actuaris, vertegenwoordigd door Hamadi Zaghdoudi.

Beleggingsadviseur

Deze adviseert het bestuur over alle voorkomende beleggingsonderwerpen (o.a. beleggingsbeleid, beleggingsplan en de rapportages van de vermogensbeheerders). Daarnaast adviseert de beleggingsadviseur het bestuur tijdens vergaderingen. Het bestuur maakt gebruik van Strategeon Investment Consultancy BV als externe beleggingsadviseur, vertegenwoordigd door Gwen van Tongeren.

Compliance officer

Het bestuur heeft een gedragscode vastgesteld. De door het bestuur benoemde compliance officer heeft tot taak toe te zien op de naleving van deze code en heeft toegang tot alle geledingen binnen Bpf Beton. Het bestuur heeft vanaf 1 januari 2010 het Nederlands Compliance Instituut (NCI) als compliance officer gecontracteerd, vertegenwoordigd door Ruud van der Mast.

Uitvoeringsorganisatie (administrateur)

Het bestuur heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan een uitvoeringsorganisatie (administrateur). Deze werkzaamheden betreffen pensioenadministratie en bestuursondersteuning. Uitgangspunt is dat het bestuur, conform de eisen van de Pensioenwet, verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken. Het bestuur maakt gebruik van Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) als uitvoerder van de administratie en het secretariaat, vertegenwoordigd door de fondsmanager Netty van der Gugten en de bestuursadviseurs Inge Engelbregt en Arco van den Ham.

Waarmerkend actuaris

De waarmerkend actuaris beoordeelt de financiële positie van Bpf Beton volgens de eisen van DNB. De waarmerkend actuaris rapporteert eenmaal per jaar aan Bpf Beton door middel van een actuariële rapport en een actuariële verklaring. Rapportage vindt plaats voor 1 juli van het jaar volgend op het jaar waarop de rapportage betrekking heeft. Het bestuur maakt gebruik van Towers Watson B.V. als waarmerkend actuaris, vertegenwoordigd door Hein van Gemert.

Vermogensbeheerders

Het fiduciair beheer van het fondsvermogen (met uitzondering van vastgoed en hypotheek) is opgedragen aan F&C Netherlands BV (F&C) vertegenwoordigd door Trondur Rothengatter en Jitzes Noorman. Door F&C worden de beleggingen van Schroders en Syntrus Achmea Real Estate & Finance (Syntrus Achmea REF) periodiek geanalyseerd en geëvalueerd.

Het beheer van de beleggingen in Nederlands vastgoed en hypotheek is door het bestuur opgedragen aan Syntrus Achmea Real Estate & Finance (Syntrus Achmea REF). Syntrus Achmea REF wordt vertegenwoordigd door Philip Hosman.

Het bestuur participeert vanaf 2008 in het Europees Vastgoed Fonds van Schroders. Schroders handelt door middel van een discretionair mandaat. Schroders wordt vertegenwoordigd door Caspar van Eijck.

2.2.7 Vertegenwoordigingen

Raad van Afgevaardigden Stichting PVF Nederland

In de Raad van Afgevaardigden van Stichting PVF Nederland hebben, in het verslagjaar, namens Bpf Beton zitting gehad:

werkgeversvertegenwoordiger:	werknemersvertegenwoordiger:
Johan Blom	Henk Korthof

Klantenraad Syntrus Achmea (Pensioenbeheer)

In de Klantenraad van Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) hebben namens Bpf Beton zitting gehad:

werkgeversvertegenwoordiger:	werknemersvertegenwoordiger:
Laura Bruns	Yvonne Folkers

De Pensioenfederatie

Bpf Beton is lid van de Pensioenfederatie. De VB, de Unie van Beroepspensioenfondsen (UvB) en de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF) hebben hun krachten gebundeld en een nieuwe koepel gevormd: de Pensioenfederatie. Als afgevaardigde en stemgerechtigde zijn, in het verslagjaar, door het bestuur aangewezen:

werkgeversvertegenwoordiger:	werknemersvertegenwoordiger:
Govert van der Peijl	Henk Korthof

Bestuursorganen beleggingsfondsen

Bpf Beton participeert in de volgende vastgoedfondsen:

- Achmea Dutch Residential Fund
- Achmea Dutch Retail Property Fund
- Achmea Dutch Office Fund
- Achmea Dutch Industrial Property Fund
- Achmea Dutch Health Care Property Fund
- AREA Fund - Europe
- AREA Fund - North America

Participantenvergadering Vastgoedfondsen Syntrus Achmea REF

Bpf Beton werd in het verslagjaar in de participantenvergadering Vastgoedfondsen Syntrus Achmea REF vertegenwoordigd door:

werkgeversvertegenwoordiger:	werknemersvertegenwoordiger:
Govert van der Peijl	Henk Wuijten

Participantenvergadering zakelijke en particuliere hypotheekfondsen Syntrus Achmea REF

Bpf Beton participeert in de Stichting PVF Zakelijke Hypotheekfonds en de Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds van Syntrus Achmea REF en is vertegenwoordigd door:

Govert van der Peijl

Participantenvergadering AREA Fund Europe Syntrus Achmea REF

Werkgeversvertegenwoordiger:	Werknemersvertegenwoordiger:
Johan Blom	Henk Wuijten

Participantenvergadering AREA Fund North America Syntrus Achmea REF

Werkgeversvertegenwoordiger:

Johan Blom

Werknemersvertegenwoordiger:

Henk Wuijten

2.3 Kerngegevens

	2013	2012	2011	2010
Ondernemingen en deelnemers (aantallen)				
Aangesloten ondernemingen	242	243	244	256
Actieve deelnemers	6.020	6.793	7.505	8.029
Waarvan onder meer				
- Arbeidsongeschikten	471	499	528	504
- Vut-ers *	297	465	402	605
- FVP-ers	117	142	194	223
Pensioengerechtigden	7.657	6.311	6.216	6.116
Gewezen deelnemers	15.186	16.157	16.955	24.536
Premies en uitkeringen (x €1.000)				
Periodieke premies **	29.324	26.066	25.287	27.264
Pensioenuitkeringen excl. afkoop gering bedrag	10.723	9.830	8.860	8.387
Beleggingen (x €1.000)				
Beleggingen	622.443	603.561	512.183	470.635
Beleggingsresultaten	127	77.292	45.736	48.512
Performance	0,20%	15,4%	10,3%	12,7%
Reserves en voorziening (x €1.000)				
Voorziening pensioenverplichtingen	582.297	589.392	529.122	443.762
Solvabiliteitsreserve	85.895	80.152	69.626	61.381
Algemene reserve	-55.332	-72.879	-93.324	-48.029
Dekkingsgraad	105,2%	101,2%	95,5%	103,0%
Resultaat (x €1.000)				
Resultaat boekjaar	23.290	30.971	-37.050	-10.622
Pensioenregeling voor deelnemers geboren op of ná 01-01-1950				
Opbouw per jaar	2,0%	1,7%	2,0%	2,0%
Franchise	16.765,-	16.556,-	16.348,-	16.063,-
Maximum pensioengrondslag	34.088,-	33.508,-	32.949,-	32.653,-
Premie per jaar *	29,50%	24,5%	24,0%	24,0%
-waarvan werknemersdeel maximaal *	10,66%	6,66%	6,66%	6,66%
Pensioenregeling voor deelnemers geboren vóór 01-01-1950				
Opbouw per jaar	1,75%	1,4%	1,75%	1,75%
Franchise	21.966,-	21.692,-	21.419,-	21.046,-
Minimum pensioengrondslag	2.785,-	2.690,-	2.663,-	2.636,-
Maximum pensioengrondslag	28.887,-	28.372,-	27.878,-	27.670,-
Premie per jaar tot de minimum pensioengrondslag *	20,50%	13,6%	13,0%	13,0%
-waarvan werknemersdeel maximaal *	10,30%	4,3%	4,3%	4,3%
Premie per jaar boven de minimum pensioengrondslag *	27,50%	20,9%	20,0%	20,0%
-waarvan werknemersdeel maximaal *	12,70%	6,7%	6,7%	6,7%

* Naast de premie van de pensioenregeling geldt een werkgeverspremie ten behoeve van de voorwaardelijke optrekregeling; voor de 55- deelnemers à 11,60% en voor de 55+ deelnemers à 14,60% van de pensioengrondslag.

** Periodieke premies: Vanaf het boekjaar 2009 is dit bedrag exclusief de mutaties inzake voorziening premievorderingen en afschrijving premievorderingen.

2.4 Omvang van Bpf Beton

Alle bedragen zijn bedragen x € 1.000,- tenzij anders aangegeven.

Pensioenen

In 2013 is aan periodieke pensioenuitkeringen € 10.723 (excl. afkoop gering bedrag) verantwoord (in 2012: € 9.830).

Er zijn in 2013 234 uitkeringen voor partnerpensioen ingegaan (2012: 128).

De pensioenuitkeringen in 2013 zijn gemiddeld lager dan de uitkeringen in 2012. Door de overgang naar het nieuwe administratiesysteem Maia worden gewezen deelnemers anders geclassificeerd. Gewezen deelnemers die de reguliere pensioneringsdatum reeds gepasseerd zijn, maar hun pensioen nog niet hebben laten ingaan, werden in het oude administratiesysteem PBS aangemerkt als slapers; in het nieuwe administratiesysteem Maia worden deze aangemerkt als gepensioneerd. Bij conversie van PBS naar Maia heeft dat geleid tot een verschuiving van 1.246 deelnemers van een status gewezen deelnemer naar een status gepensioneerd, terwijl dat geen impact heeft op de uitkeringen.

Per einde 2013 was het aantal ingegane pensioenen 737 (2012: 611) en over het gehele jaar waren de totalen als volgt:

	Aantal pensioenen (eindstand)		Totaal jaarbedrag (gedurende het gehele jaar) (bedragen x €1.000)	
	2013	2012	2013	2012
Ouderdompensioen	5.453	4.189	€ 8.358	€ 7.570
Partnerpensioen	2.112	2.027	€ 2.296	€ 2.193
Wezenpensioen	92	95	€ 69	€ 67
Totaal	7.657	6.311	€10.723	€9.830

Eenmalige uitkeringen

Aan eenmalige uitkeringen werd in 2013 € 894 verantwoord tegen € 1.218 in 2012. Dit betreft afkopen wegens gering bedrag bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd.

Deelnemers

Het aantal (gewezen) deelnemers bedroeg op 31 december 2013:

	2013	2012
Deelnemers	6.020	6.793
Gewezen deelnemers	15.186	16.157

Premievrije deelneming wegens arbeidsongeschiktheid

Ultimo 2013 namen 471 (2012: 499) deelnemers ten laste van Bpf Beton deel wegens gehele of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid.

Deze premievrije deelnemers maakten eind 2013 7,82% (2012: 7,35%) uit van het totaal aantal actieve deelnemers.

	2013	2012
Volledig arbeidsongeschikte deelnemers	348	383
Gedeeltelijk arbeidsongeschikte deelnemers	123	116
Totaal	471	499

Voortgezette deelneming

In 2013 hebben 414 (2012: 607) deelnemers na beëindiging van de verplichte deelneming hun pensioenopbouw vrijwillig voortgezet. Dit aantal kan als volgt worden verdeeld:

	Aantal Ultimo 2013	Aantal Ultimo 2012
Vervroegde uitredingsregeling	297	465
Fonds Voorheffing Pensioenverzekering (t.b.v. werkloze werknemers ouder dan 40 jaar met een loongerelateerde uitkering)	117	142
Totaal	414	607

Aangesloten werkgevers

Het aantal aangesloten werkgevers op 31 december 2013 bedroeg 242 (2012 243).

Van premiebetaling vrijgestelde werkgevers

Het aantal werkgevers dat (gedeeltelijk) is vrijgesteld van deelneming in en premiebetaling aan Bpf Beton wegens een bijzondere pensioenvoorziening is 29 (2012: 32). Dit aantal heeft te maken met het feit dat historisch gezien veel dispensaties bestaan ten behoeve van bepaalde groepen werknemers.

Premie

De premie die in 2013 ten gunste van het boekjaar werd vastgesteld bedroeg in totaal € 28.360 (2012: € 25.503). Dit bedrag is exclusief de mutaties inzake voorziening premievorderingen, afschrijving premievorderingen, premie VPL en inclusief premie oudere jaren. In 2013 is een feitelijke premie van € 28.360 betaald terwijl de gedempte premie op € 23.291 is vastgesteld. Dit was om te voldoen aan de premiedekkingsgraadeis.

Het premiebedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

Samenstelling feitelijke premie		2013	2012
Premie voor werkgevers en werknemers	€	28.280	25.308
Premie voor aanvullende verzekering	€	80	195
Totaal *	€	28.360	25.503

* De premie voor voortgezette verplichte verzekering wordt niet meer apart gespecificeerd door de overgang naar het nieuwe administratiesysteem Maia en is in 2012 nu opgenomen onder premie voor werkgevers en werknemers.

Samenstelling kostendekkende premie		2013	2012
Kosten pensioenopbouw	€	25.953	24.086
Pensioenuitvoeringskosten	€	1.560	1.417
Solvabiliteitsopslag	€	3.530	3.179
Totaal	€	31.043	28.682

Samenstelling gedempte premie		2013	2012
Kosten pensioenopbouw	€	19.129	17.633
Pensioenuitvoeringskosten	€	1.560	1.417
Solvabiliteitsopslag	€	2.602	2.328
Totaal	€	23.291	21.378

De feitelijke premie is de gehanteerde premie voor de toetsing van de kostendekkendheid (deze vindt jaarlijks plaats per 1 januari). De gehanteerde premie voor deze toetsing is exclusief de premies oude jaren.

De (zuivere) kostendeekkende premie voor de inkoop van de pensioenaanspraken is gebaseerd op basis van de rentetermijnstructuur zoals gold per 1 januari 2013 (driemaandsgemiddelde, volgens voorschrift DNB).

De gedempte (kostendeekkende) premie wordt gebaseerd op basis van een gedempte rekenrente. De rekenrente wordt gebaseerd op de gemiddelde marktrente van de afgelopen tien jaar, gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuren.

3 Verslag van het bestuur

3.1 Bestuursbesluiten en gevoerd beleid

3.1.1 Bestuursbesluiten

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste besluiten van het bestuur chronologisch en kort weergegeven.

Aanpassing premie- en toeslagenbeleid 2013

Begin december 2012 hebben cao-partijen een principeakkoord bereikt. De vastgestelde premiepercentages 2013 voor de pensioenopbouw voldeden aan de premiedekkingsgraadeis. Omdat Bpf Beton in onderdekking was, diende zij hieraan te voldoen.

Het bestuur heeft in december 2012, met positief advies van de deelnemersraad, besloten de pensioenregelingen voor het jaar 2013 als volgt aan te passen (de hieronder genoemde percentages worden toegepast op de pensioengrondslag).

- Voor de 55- regeling wordt:
 - de opbouw van het ouderdomspensioen teruggebracht naar het oude niveau van 2,0% (1,7% in 2012);
 - evenredige verhoging van het nabestaandenpensioen;
 - de premie wordt verhoogd van 24,5% naar 29,50%. De bijdrage van de werknemer is verhoogd van maximaal 6,66% naar maximaal 10,66%. De werkgeverspremie is verhoogd van 17,84% naar 18,84%. Daarnaast geldt een werkgeverspremie ten behoeve van de voorwaardelijke optrekregeling à 11,60%;
- Voor de 55+ regeling wordt:
 - de opbouw van het ouderdomspensioen teruggebracht naar het oude niveau van 1,75% (1,4 in 2012);
 - evenredige verhoging van het nabestaandenpensioen;
 - de premie over het minimum van de pensioengrondslag is verhoogd van 13,60% naar 20,50%. De bijdrage van de werknemer is verhoogd van 4,30% naar maximaal 10,30%. De werkgeverspremie is verhoogd van 9,30% naar 10,20%. Daarnaast geldt een werkgeverspremie ten behoeve van de voorwaardelijke optrekregeling à 14,60%;
 - de premie vanaf minimum tot het maximum van de pensioengrondslag is verhoogd van 20,90% naar 27,50%. De bijdrage van de werknemer is verhoogd van 6,70% naar maximaal 12,70%. De werkgeverspremie is verhoogd van 14,20% naar 14,80%. Daarnaast geldt een werkgeverspremie ten behoeve van de voorwaardelijke optrekregeling à 14,60%.

Voor 2013 behoeven werkgevers en werknemers geen premie meer af te dragen aan de VUT-Stichting. De vrijgekomen premie is door cao-partijen ingezet voor de financiering van de pensioen- en voorwaardelijke optrekregeling. De bovenstaande premiepercentages zijn hierop aangepast.

Alle deelnemersgroepen en werkgevers hebben in februari 2013 een Pensioenflits ontvangen, waarin onder andere informatie is opgenomen over de financiële situatie van Bpf Beton, de reglementswijzigingen en de vastgestelde parameters en premies voor 2013.

Parameters 2013

Na positief advies van de deelnemersraad heeft het bestuur medio december 2012 de volgende parameters voor 2013 vastgesteld:

- De franchises van de pensioenreglementen worden per 1 januari 2013 verhoogd conform de toename van de AOW-uitkering voor gehuwden inclusief vakantietoeslag in 2012. Voor de 55- medewerkers wordt de franchise in 2013 € 16.765,- (€ 16.556,- in 2012) en voor de 55+ medewerkers wordt de franchise in 2013 € 21.966,- (€ 21.692,- in 2012).
- De minimum pensioengrondslag uit het 55+ reglement voor boekjaar 2013 wordt verhoogd naar € 2.785,- (€ 2.690,- in 2012).
- Per 1 januari 2013 wordt geen inhaaltoeslag verleend.
- Het maximum salaris wordt aangepast naar € 50.853,- (€ 50.064,- in 2012).

Toeslagverlening

In de bestuursvergadering van 14 december 2012 heeft het bestuur, met positief advies van de deelnemersraad, besloten geen toeslag te verlenen waardoor de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen per 1 januari 2013 niet zijn verhoogd. In het herstelplan is namelijk bepaald dat, zolang de nominale dekkingsgraad van Bpf Beton onder 110% ligt, geen toeslagverlening plaatsvindt.

Omdat het loonindexcijfer voor het boekjaar 2013 1,75% is en het prijsindexcijfer 2,10% (deze is gemaximeerd aan het loonindexcijfer), loopt het percentage aan gemiste toeslagen (inhaaltoeslag) op. Bpf Beton kent sinds 1 januari 2009 8,78% aan gemiste toeslagen voor de actieve deelnemers en 8,08% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

De toeslagverlening is voorwaardelijk; er is geen recht op toeslag en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre toeslag weer kan plaatsvinden.

Voorwaardelijkheidsverklaring 2013

In de bestuursvergadering van 14 december 2012 heeft het bestuur de voorwaardelijkheidsverklaring voor 2013 vastgesteld.

- Voor actieve deelnemers: "Het pensioen is per 1 januari 2013 niet verhoogd. Onze ambitie was 1,75%. De prijzen gingen in de periode van oktober 2011 tot oktober 2012 met 2,0% omhoog."
- Voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden: "Het pensioen is per 1 januari 2013 niet verhoogd. Onze ambitie was 1,75%. De prijzen gingen in de periode van 1 juli 2011 tot 1 juli 2012 met 2,10% omhoog."

Voorgenomen kortingsmaatregel per 1 april 2013 op basis van evaluatie herstelplan niet doorgevoerd

Eind januari 2012 kwamen het bestuur en cao-partijen bijeen om de evaluatie van het herstelplan te bespreken aan de hand van de financiële positie per 31 december 2011. Op 9 februari 2012 heeft het bestuur besloten, met positief advies van de deelnemersraad, een voorgenomen korting van 0,9% van de opgebouwde pensioenaanspraken per 1 april 2013 aan te kondigen voor zowel de gepensioneerden als de (gewezen) deelnemers. Deze maatregel moest leiden tot een verbetering van de dekkingsgraad van Bpf Beton. Het ging om een voorlopige aankondiging. Aan de hand van de financiële positie per 31 december 2012 zou definitief duidelijk worden of de kortingsmaatregel nodig zou zijn.

Begin februari 2013 kwamen het bestuur en cao-partijen bijeen om de evaluatie van het herstelplan te bespreken aan de hand van de financiële positie per 31 december 2012. Op basis van de evaluatie van het herstelplan zou Bpf Beton naar verwachting eind 2013 uitkomen boven het minimaal vereist eigen vermogen. Er was geen korting benodigd per 1 april 2013.

In februari 2013 zijn de deelnemersgroepen geïnformeerd dat, op basis van de stand van de dekkingsgraad ultimo 2012, per 1 april 2013 niet gekort hoefde te worden.

Hervatten afkoop nieuwe gevallen vanaf 2007

Bij pensioeningang wordt het pensioen afgekocht als dit lager is dan de afkoopwaarde. Afkoop bij uit diensttreding bij ex-deelnemers die langer dan twee jaar uit dienst zijn, vindt niet plaats zolang het fonds in onderdekking is. Het bestuur heeft in januari 2013 de afkoop van deze laatst genoemde groep opnieuw besproken en besloot haar standpunt te handhaven, dit gemotiveerd vanuit evenwichtige belangenbehartiging.

Migratie naar een ander pensioenadministratiesysteem

Met als doelstelling het aantal systemen terug te brengen van vier naar één is Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) in 2009 gestart met de migratie van pensioenadministraties van de bedrijfstakpensioenfondsen. In 2012 is Bpf Beton begonnen met de voorbereidingen op de migratie per 1 januari 2013. Het migratietraject heeft op een zeer zorgvuldige en gecontroleerde manier plaatsgevonden, waarbij de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening op elk moment geborgd was. Het bestuur is actief betrokken geweest in het migratietraject door deelname van een afvaardiging van het bestuur in de Klantregiegroep Migratie. In 2012 kwam deze regiegroep acht maal bijeen en in het verslagjaar nog drie maal. Met ingang van 1 januari 2013 is de pensioenadministratie van Bpf Beton gemigreerd naar het pensioenadministratiesysteem Maia en alle migratieactiviteiten zijn in 2013 afgerond. De uitvoering, de uitkeringen, de facturatie en het jaarwerk 2013 verlopen vanuit dit systeem.

Door de afdeling Quality Assurance (QA) zijn controlewerkzaamheden uitgevoerd. QA heeft hiertoe een plan van aanpak opgesteld. Als eerste is een controle op totaalniveau uitgevoerd en vervolgens een aantal individuele deelwaarnemingen. Vastgesteld kon worden dat de migratie op totaalniveau en ook op deelnemersniveau goed verlopen is. Het projectteam heeft de controlewerkzaamheden zelf uitgevoerd, vervolgens heeft QA de uitvoering gereviewd. Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) heeft aan KPMG de opdracht gegeven de werkzaamheden van QA te controleren. KPMG heeft vastgesteld dat alles wat in het plan van aanpak van QA is opgenomen daadwerkelijk is uitgevoerd. KPMG is tot dezelfde uitkomsten gekomen als QA.

Voorafgaand aan het jaarwerk 2013 heeft de certificerend actuaaris een controle uitgevoerd op de overgang van het oude naar het nieuwe pensioenadministratiesysteem. De certificerend actuaaris heeft 12 december 2013 een brief aan het bestuur gestuurd met de bevindingen ten aanzien van de controle die zij hebben uitgevoerd op de migratie naar Maia. In deze brief was een aantal nog uit te voeren mutaties opgenomen, waarover het bestuur in december 2013 en januari 2014 heeft besloten deze mutaties al dan niet door te voeren. De waarmede accountant is gevraagd, aan de hand van de rapportages van QA en KPMG, de uitgevoerde auditwerkzaamheden op de migratie te toetsen. De waarmede accountant heeft aangegeven dat zij in het kader van de jaarrekeningcontrole van Bpf Beton over 2013 de aansluiting van de eindstand PBS en beginstand in Maia hebben vastgesteld. Derhalve zijn zij akkoord met de transitie van de beginstanden van PBS naar Maia. Het bestuur heeft decharge aan het project verleend.

Actuariële en bedrijfstechnische nota

Het bestuur heeft haar beleid verwoord in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) en deze in oktober 2013 geactualiseerd naar de situatie per 2013. De ABTN is onder andere aangepast naar aanleiding van de migratie naar Maia; de reservering voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en de toepassing van het bepaalde partnersysteem na de pensioendatum. Daarnaast is eveneens de risico-opslag van 5% voor nog niet opgebouwde aanspraken op (tijdelijk) nabestaandenpensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid nader gedefinieerd. In de bestuursvergadering van 11 oktober 2013 heeft het bestuur het voorgenomen besluit genomen de ABTN 2013 vast te stellen. Het wijzigingsvoorstel van de ABTN 2013 is ter advisering aan de deelnemersraad voorgelegd. De deelnemersraad heeft op 6 december 2013 positief advies uitgebracht.

Deskundigheidsplan 2013

Het deskundigheidsplan 2013 is vastgesteld in de bestuursvergadering van 25 januari 2013. Het deskundigheidsplan is opgesteld conform de Beleidsregel deskundigheid 2011 van DNB en de AFM. Eind 2012 heeft het bestuur de SPO deskundigheidstoets gedaan. De uitslagen zijn verwerkt in de deskundigheidsmatrix, welke is opgenomen in het deskundigheidsplan 2013.

Convenant in- en uitlooprisico

De Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars hebben op 23 januari 2013 een convenant gesloten met afspraken over de dekking van het arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrije deelneming ingeval van arbeidsongeschiktheid. Het convenant is besproken in de bestuursvergadering van 11 oktober 2013. Het bestuur heeft besloten de huidige werkwijze te hanteren. Die gevallen waarbij het dienstverband van een deelnemer eindigt gedurende de eerste 104 weken van zijn ziekte en niet aansluit op de ingang van de WIA, zullen worden voorgelegd aan het bestuur. Het bestuur zal per geval beoordelen of de premievrije deelneming op basis van de hardheidsclausule alsnog kan worden toegekend.

Aanpassing voorwaardelijke optrekregeling

Cao-partijen zijn 13 november 2013 tot een akkoord gekomen inzake de aanpassing voorwaardelijke optrekregeling. Per 29 november 2013 is het optrekpensioen met 25% verlaagd. Cao-partijen hebben hiertoe moeten besluiten, omdat de waarde van het optrekpensioen is gestegen met 25% ten opzichte van de afgesproken waarde in 2006. Dit is het gevolg van de gestegen levensverwachting en van de gedaalde rente. De deelnemers die mogelijk in aanmerking komen voor dit voorwaardelijk pensioen zijn eind november 2013 over dit besluit geïnformeerd als ook de werkgevers.

Aanbevelingen accountant en certificerend actuaaris

De aanbevelingen uit het actuariel rapport 2012 en het accountantsverslag 2012 zijn besproken in oktober 2013. De hieruit voortvloeiende acties zijn opgepakt door het bestuur. In de eerste bijeenkomst van de jaarwerkcommissie in november 2013 waarbij de certificerend actuaaris en waarmede accountant aanwezig waren, is de opvolging van de aanbevelingen behandeld.

Aanpassing premie- en toeslagenbeleid 2014

Cao-partijen zijn op 6 december 2013 tot een akkoord gekomen inzake de financiering van de pensioen- en voorwaardelijke optrekregeling in 2014 en stellen voor de pensioenregeling 13% van de loonsom en voor de financiering van de voorwaardelijke optrekregeling 5,7% van de loonsom beschikbaar.

Het bestuur heeft in december 2013 besloten, met positief advies van de deelnemersraad, de premies voor 2014 vast te stellen op basis van de ter beschikking gestelde premie door cao-partijen. Dit komt neer op een kleine verlaging van de premie in 2014 ten opzichte van 2013. De pensioenregelingen voor het jaar 2014 zijn als volgt vastgesteld (de hieronder genoemde percentages worden toegepast op de pensioengrondslag).

- Voor de 55- regeling geldt dat:
 - de opbouw van het ouderdomspensioen is gehandhaafd op 2,0%;
 - de pensioenrichtleeftijd is gehandhaafd op 65 jaar;
 - de premie is verlaagd van 41,10% naar 37,90%. De bijdrage van de werknemer is verlaagd naar maximaal 10,00% (2012: 10,66%). De werkgeverspremie is verlaagd naar 16,30% (2012: 18,84%). Daarnaast is de werkgeverspremie ten behoeve van de voorwaardelijke optrekregeling gehandhaafd op 11,60%;
- Voor de 55+ regeling geldt dat:
 - de opbouw van het ouderdomspensioen is gehandhaafd op 1,75%;
 - de pensioenrichtleeftijd is gehandhaafd op 65 jaar;
 - de premie over het minimum van de pensioengrondslag is verlaagd naar 32,50% (2012: 35,10%). De bijdrage van de werknemer is verlaagd naar maximaal 9,70% (2012: 10,30%). De werkgeverspremie is verlaagd naar 8,20% (2012: 10,20%). Daarnaast is de werkgeverspremie ten behoeve van de voorwaardelijke optrekregeling gehandhaafd op 14,60%;
 - de premie vanaf het minimum tot het maximum van de pensioengrondslag is verlaagd naar 39,00% (2012: 42,10%). De bijdrage van de werknemer is verlaagd naar maximaal 11,90% (2012: 12,70%). De werkgeverspremie is verlaagd naar 12,50% (2012: 14,80%). Daarnaast is de werkgeverspremie ten behoeve van de voorwaardelijke optrekregeling gehandhaafd op 14,60%.

Alle deelnemersgroepen en werkgevers hebben in februari 2014 een Pensioenflits ontvangen, waarin onder andere informatie is opgenomen over de financiële situatie van Bpf Beton, de reglementswijzigingen en de vastgestelde parameters en premies voor 2014.

Parameters 2014

Na positief advies van de deelnemersraad heeft het bestuur in december 2013 de volgende parameters voor 2014 vastgesteld:

- De franchises van de pensioenreglementen worden per 1 januari 2014 verhoogd conform de toename van de AOW-uitkering voor gehuwden inclusief vakantietoeslag in 2013. Voor de 55- medewerkers wordt de franchise in 2014 € 17.047,- (2013: € 16.765,-) en voor de 55+ medewerkers wordt de franchise in 2014 € 22.366,- (2013: € 21.966,-);
- De minimum pensioengrondslag uit het 55+ reglement voor boekjaar 2014 wordt gehandhaafd op € 2.785,- ;
- Per 1 januari 2014 wordt geen inhaaltoeslag verleend.
- Het maximum salaris wordt aangepast naar € 51.414,- (2013: € 50.853,-).

Toeslagverlening

In de bestuursvergadering van 13 december 2013 heeft het bestuur, met positief advies van de deelnemersraad, besloten geen toeslag te verlenen waardoor de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen per 1 januari 2014 niet worden verhoogd.

In het herstelplan is namelijk bepaald dat, zolang de nominale dekkingsgraad van Bpf Beton onder 110% ligt, geen toeslagverlening plaatsvindt.

Omdat het loonindexcijfer voor het boekjaar 2013 0,00% is en het prijsindexcijfer 2,88% (deze is voor de toeslagverlening gemaximeerd aan het loonindexcijfer), blijft het percentage aan gemiste toeslagen (inhaaltoeslag) per 1 januari 2014 gelijk aan 2013. Bpf Beton kent sinds 1 januari 2009 8,78% aan gemiste toeslagen voor de actieve deelnemers en 8,08% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

De toeslagverlening is voorwaardelijk; er is geen recht op toeslag en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre toeslag weer kan plaatsvinden.

Voorwaardelijkheidsverklaring 2014

In de bestuursvergadering van 24 januari 2014 heeft het bestuur de voorwaardelijkheidsverklaring voor 2014 vastgesteld.

- Voor actieve deelnemers: "Het pensioen is per 1 januari 2014 niet verhoogd. Onze ambitie was 0,00%. De prijzen gingen in de periode van oktober 2012 tot oktober 2013 met 0,90% omhoog."
- Voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden: "Het pensioen is per 1 januari 2014 niet verhoogd. Onze ambitie was 0,00%. De prijzen gingen in de periode van 1 juli 2012 tot 1 juli 2013 met 1,7% omhoog."

Vergoedingsregeling 2014

In de bestuursvergadering van 13 december 2013 en 24 januari 2014 heeft het bestuur met elkaar gesproken over een nieuwe vergoedingsregeling per 1 januari 2014. Het bestuur heeft de vacatievergoeding vastgesteld in de bestuursvergadering van 24 januari 2014. De vacatievergoeding wordt per 1 januari 2014 met 9,76% verhoogd. De vergoedingsregeling is ter advisering voorgelegd aan het verantwoordingsorgaan op 21 mei 2014. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover een positief advies uitgebracht.

De vergoedingssystematiek voor Bpf Beton was tot 2014 gebaseerd op de SER-norm (€ 410,- per dagdeel). Vanaf 2011 heeft het bestuur geen verhoging doorgevoerd. In december 2012 heeft het bestuur stilgestaan bij de maatschappelijke discussie over beloning en de ontwikkelingen bij de benoemde organisaties besproken. In de systematiek van de Pensioenfederatie en in de waardering van KPMG, uit een publicatie van KPMG over de vergoedingssystematiek, komt de beloning per bestuurslid per jaar ongeveer twee maal hoger uit dan Bpf Beton tot 2014 hanteerde. Het bestuur besloot in december 2012 vooralsnog de bestaande vergoedingssystematiek op basis van de SER-norm te handhaven en dit in de loop van 2013 opnieuw te bespreken.

Vaststelling minimaal vereist eigen vermogen

Op basis van de aanbeveling van de certificerend actuaris op het jaarwerk 2012 heeft het bestuur in december 2013, conform het onderzoek van de adviserend actuaris, besloten het minimaal vereist eigen vermogen vast te stellen op 104,4%.

Het minimaal vereist eigen vermogen is in 2009 voor het laatst vastgesteld op 4,6% van de technische voorziening. In verband met de beëindiging van het kortetermijnherstelplan per 31 december 2013 heeft het bestuur de adviserend actuaris verzocht het minimaal vereist eigen vermogen opnieuw te bepalen. Op basis van een gedetailleerde berekening is het minimaal vereist eigen vermogen berekend op 4,4% van de technische voorziening. De afname ten opzichte van het in 2009 vastgestelde percentage

van 4,6% werd voornamelijk veroorzaakt door het risico van overlijden. Door de tussentijdse ontwikkeling van de overlevingsgrondslagen, de bestandsontwikkeling en rentestand was de technische voorziening verhoudingsgewijs meer toegenomen dan de totale risicokapitalen, waardoor het percentage in dit onderdeel is afgenomen.

Niet opgevraagde pensioenen

Aan de hand van de opmerking van de waarmerkend accountant op het jaarwerk 2012, heeft het bestuur in december 2013 gesproken over het vrijvallen van de reservering voor niet-opgevraagde pensioenen voor de groep deelnemers ouder dan 70 jaar. De adviserend actuaris heeft hiertoe een onderzoek uitgevoerd. De uitkomsten van dit onderzoek zijn in december 2013 besproken. Voor de groep onvindbare deelnemers tussen 65 en 70 jaar wordt zowel volledig gereserveerd voor de niet-gedane uitkering als de toekomstige pensioenuitkeringen. Gelet op de 'overreservering' voor deze groep, de geringe kans dat deelnemers alsnog pensioen opvragen en de beperkte bedragen die hiermee gemoeid lijken te zijn, ziet het bestuur geen bezwaar om de reservering voor deelnemers ouder dan 70 jaar te laten vrijvallen en de huidige methodiek te handhaven. Het bestuur heeft derhalve in december 2013 besloten de huidige methodiek te handhaven en de reservering voor deelnemers ouder dan 70 jaar te laten vrijvallen. De rechten van deelnemers vervallen niet. De mate van prudentie van de methodiek wordt periodiek getoetst.

Premieopslag voor het risico bij overlijden en het risico bij arbeidsongeschiktheid

Aan de hand van de aanbeveling van de certificerend actuaris op het jaarwerk 2012, heeft het bestuur onderzoek gedaan naar de premieopslag voor het arbeidsongeschiktheidsrisico. Door de adviserend actuaris is een notitie opgesteld welke in de bestuursvergadering van 24 januari 2014 is behandeld.

Uit het uitgevoerde onderzoek blijkt dat de opslag op de actuariële premie van 5% toereikend is voor zowel de dekking van het risico bij overlijden als het risico bij arbeidsongeschiktheid. Wel heeft de adviserend actuaris opgemerkt dat de risico-opslagen opnieuw moeten worden berekend bij de overgang naar een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar.

Op grond van de notitie van de adviserend actuaris, ziet het bestuur geen aanleiding tot aanpassing van de uitgangspunten en besloot het bestuur de risico-opslagen te handhaven.

Evaluatie herstelplan 2014

Op 31 januari 2014 heeft een overleg plaatsgevonden tussen het bestuur en cao-partijen en is de evaluatie van het herstelplan besproken. De voorlopige dekkingsgraad was per 31 december 2013 gesteld op 105,2%. Op basis van deze stand van de dekkingsgraad hoeft Bpf Beton niet te korten. Hiermee is Bpf Beton formeel uit het korte termijn herstel. De dekkingsgraad ligt nog wel onder het vereist eigen vermogen, dat is vastgesteld op 114,8%. Aan het einde van het lange termijn herstelplan zal de dekkingsgraad op basis van de verwachtingen uitkomen boven het vereist eigen vermogen.

Bestuurlijke boete (PW)

DNB moet, samen met de AFM, toezicht houden op de naleving van de PW en alle uit de PW voortvloeiende regels. Om effectief toezicht te kunnen houden heeft DNB de mogelijkheid om sancties op te leggen indien de Pensioenwet wordt overtreden. Het gaat om de bestuurlijke boete, de last onder dwangsom en de openbare kennisgeving.

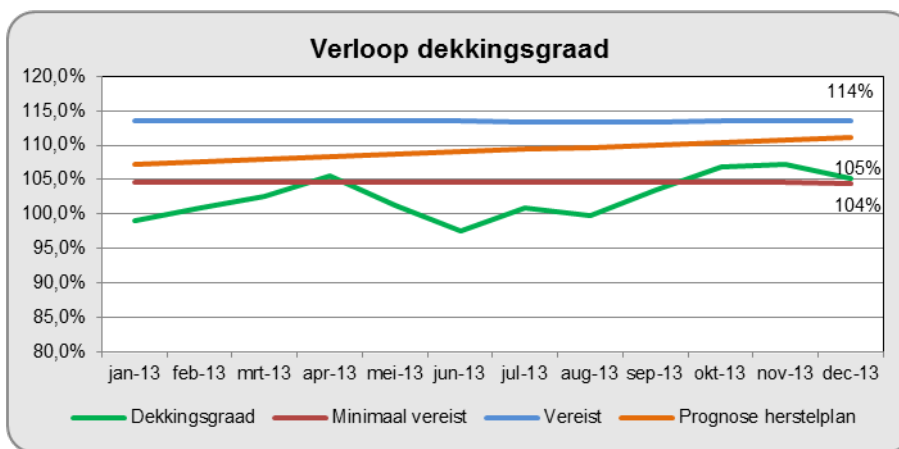
Het afgelopen jaar zijn aan Bpf Beton geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Ontwikkelingen dekkingsgraad in 2013

De dekkingsgraad wordt maandelijks gerapporteerd aan DNB. Op de website van Bpf Beton wordt maandelijks een overzicht van de dekkingsgraad bijgehouden waarin naast de geschatte dekkingsgraad de dekkingsgraad volgens het in 2009 oorspronkelijk ingediende herstelplan wordt getoond, conform onderstaand voorbeeld. Dit overzicht is gebaseerd op een andere (voorlopige) berekening van de dekkingsgraad zoals opgenomen in dit jaarverslag met de stand per 31 december 2013 van 105,2%. De dekkingsgraad per 31 december 2013, zoals opgenomen in het jaarverslag, is eveneens 105,2%. Ultimo december 2013 is geen sprake meer van een dekkingstekort, alleen nog van een reservetekort.

Overzicht dekkingsgraden Bpf Beton (31 december 2013)

Datum	TV	Vermogen	Dekkingsgraad	Cf. herstelplan
31-dec-13	584.242	614.731	105,2%	111,2%
30-nov-13	579.252	620.697	107,2%	110,8%
31-okt-13	576.760	615.820	106,8%	110,5%
30-sep-13	581.714	601.512	103,4%	110,1%
31-aug-13	586.011	584.963	99,8%	109,7%
31-jul-13	596.773	602.210	100,9%	109,4%
30-jun-13	604.623	589.702	97,5%	109,0%
31-mei-13	604.586	612.091	101,2%	108,6%
30-apr-13	597.050	629.960	105,5%	108,3%
31-mrt-13	590.321	605.514	102,6%	107,9%
28-feb-13	590.964	595.823	100,8%	107,5%
31-jan-13	593.944	588.549	99,1%	107,2%

3.1.2 Overleg cao-partijen

Naast de schriftelijke communicatie heeft het voltallige bestuur in het verslagjaar twee maal overleg gevoerd met cao-partijen. Het eerste overleg vond plaats op 1 februari 2013. Tijdens dit overleg werd de financiële situatie van Bpf Beton besproken en de evaluatie van het herstelplan aan de hand van de stand per 31 december 2012. Voor de inhoud verwijzen wij naar paragraaf 3.1.1, pagina 23. Eveneens is gesproken over de consistentietoets en de voorwaardelijke optrekregeling. In het overleg is vastgesteld dat er op basis van de consistentietoets een aandachtspunt is geconstateerd door het bestuur voor wat betreft de consistentievereiste. Cao-partijen zullen dit meenemen in de besprekingen over de nieuwe regeling om naar de toekomst toe een ambitieniveau vast te leggen dat je ook kunt realiseren.

In het tweede overleg op 25 april 2013 is gesproken over de verhoging van de fiscale pensioenleeftijd naar 67 jaar en de conceptovereenkomst VPL-overgangsregeling. Daarnaast is een dagdeel besteed aan een studie over het nominaal en reëel kader van het nieuwe FTK.

Op 25 april 2013 is eveneens afgesproken een werkgroep in te stellen voor verdere besprekingen over de wijzigingen per 2014 en 2015. De eerste bijeenkomst van de werkgroep Pensioenen heeft op 13 november 2013 plaatsgevonden. In 2014 zijn drie bijeenkomsten gepland (tot het moment van opstellen van het jaarverslag 2013).

3.1.3 Wet- en regelgeving

Wijziging pensioenreglementen en statuten

In het verslagjaar heeft het bestuur diverse wijzigingen in de beide pensioenreglementen besproken en zijn hierover voorgenomen besluiten genomen. Deze zijn voor advies voorgelegd aan de deelnemersraad. De deelnemersraad heeft op de wijzigingen een positief advies gegeven. Via de Pensioenflitsen zijn de deelnemers en gepensioneerden op de hoogte gebracht van wijzigingen die invloed hebben op de pensioenaanspraken of -uitkeringen. De statuten van Bpf Beton zijn in het verslagjaar niet gewijzigd.

Premies, parameters en flexibiliseringsfactoren 2013

De parameters en de premies 2013 die het bestuur in december 2012 heeft vastgesteld, zijn in de pensioenreglementen verwerkt. De per 1 januari 2013 gewijzigde flexibiliseringsfactoren zijn eveneens in de pensioenreglementen verwerkt.

Wijzigingen van flexibiliseringsmogelijkheden

Op 11 oktober 2013 zijn de wijzigingsvoorstellen van de pensioenreglementen behandeld en zijn de pensioenreglementen op de volgende punten aangepast:

- aan gewezen deelnemers worden per 1 juli 2013 dezelfde flexibiliseringsmogelijkheden toegekend als aan deelnemers;
- de hoog-laag constructie wordt toegepast tot aan de AOW-gerechtigde leeftijd (de hoog-laag constructie door toepassing tot aan de 65-jarige leeftijd is hiermee komen te vervallen); en
- de regeling inzake vrijstelling wegens gemoedsbezwaarden is nader toegelicht.

Wijziging geschillenreglement

In de praktijk benoemt het bestuur per aanhangig gemaakt geschil de leden van de geschillencommissie. Dit week af van de bepalingen uit het oude geschillenreglement. Hiertoe is het geschillenreglement aangepast. Ingeval van benoeming per aanhangig gemaakt geschil is nu geen sprake meer van plaatsvervangers. De bepalingen inzake de plaatsvervangers zijn vervallen.

Wijziging pensioenreglement voorwaardelijke optrekregeling

Cao-partijen hebben in november 2013 besloten dat het optrekpensioen per 29 november 2013 met 25% omlaag gaat. Deze wijziging is in het pensioenreglement 55- werknemers verwerkt.

Premie en parameters 2014

De parameters en de premie 2014 die het bestuur in december 2013 heeft vastgesteld, zijn in de pensioenreglementen verwerkt.

3.1.4 Beleid

Uitbestedingsbeleid

Beleid ten aanzien van kwaliteit van de dienstverlening/uitbesteding

Bpf Beton heeft de afspraken over uitbestedingen vastgelegd in overeenkomsten. Nadere afspraken over de kwaliteit van de dienstverlening zijn vastgelegd in aparte service level agreements (SLA's).

Alle overeenkomsten bieden de mogelijkheid om de bestaande dienstverlening tussentijds aan te passen of nieuwe diensten toe te voegen. Het bestuur en de uitvoerders leggen eventuele nieuwe afspraken altijd vast. De uitvoerders rapporteren na elk kwartaal aan het bestuur over de serviceafspraken.

Het bestuur ziet erop toe dat de risico's die verbonden zijn aan het uitbesteden van deze werkzaamheden adequaat worden beheerst. Een beschrijving van de hoofdlijnen van het beheersingssysteem dat daarop is gericht, moet in de ABTN zijn opgenomen. Het bestuur van Bpf Beton heeft dit uitgewerkt in het uitbestedingbeleid dat in de bestuursvergadering van 12 oktober 2012 definitief is vastgesteld en onderdeel vormt van de ABTN.

Pensioenbeheer

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleid en voor de uitvoering van de pensioenregelingen.

Het bestuur heeft de uitvoering van het pensioenbeheer uitbesteed aan Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) N.V. De condities van de uitbesteding zijn vastgelegd in de pensioenbeheerovereenkomst. Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) ondersteunt het bestuur met adviezen en rapportages over verschillende aangelegenheden. Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) beschikt over een ISAE 3402 Type II verklaring.

De pensioenbeheerovereenkomst loopt tot 1 januari 2016. Zie eveneens paragraaf 2.2.6.

Vastgoedbeheer en hypotheek

Het bestuur heeft de uitvoering van het vastgoedbeheer uitbesteed aan:

- Syntrus Achmea REF:
De overeenkomst met Syntrus Achmea REF betreffende vastgoedbeheer en hypotheek wordt vanaf 1 januari 2010 telkens stilzwijgend met 1 jaar verlengd. De voorwaarden zijn vastgelegd in een vermogensbeheerovereenkomst met serviceafspraken over het niveau van de dienstverlening en in de fondsvoorwaarden. Syntrus Achmea REF adviseert het bestuur bij de totstandkoming van het beleggingsplan vastgoed en hypotheek. Het besluit tot vaststelling van de jaarlijkse mandaatovereenkomsten ligt bij het bestuur. Syntrus Achmea REF beschikt over een ISAE 3402 Type II verklaring.
- Schroders:
Bpf Beton heeft een overeenkomst betreffende vastgoedbeheer met Schroders om deel te nemen in een fonds met een initiële looptijd tot 20 november 2019 conform een discretionair mandaat.

Zie eveneens paragraaf 2.2.6.

Vermogensbeheer

De uitvoering van het vermogensbeheer is uitbesteed aan F&C Netherlands B.V. De voorwaarden zijn vastgelegd in een vermogensbeheerovereenkomst met serviceafspraken over het niveau van de dienstverlening.

De overeenkomst met de vermogensbeheerder F&C is in 2009 onder condities voor onbepaalde tijd verlengd, met een opzegtermijn van 3 maanden. F&C beschikt over een AAF verklaring. Aan F&C is de bevoegdheid verleend alle beleggingstransacties aan te gaan zoals opgenomen in de overeenkomst en het beleggingsplan. F&C adviseert het bestuur over de jaarlijkse invulling van de totale beleggingsportefeuille. Het besluit tot jaarlijkse vaststelling van het beleggingsplan ligt bij het bestuur. In het beleggingsplan wordt onder meer voor elke beleggingscategorie het percentage van het totaal belegde vermogen vastgesteld en de toegestane marges. F&C belegt een deel van het vermogen via derden.

Zie eveneens paragraaf 2.2.6.

Evaluatie externe partijen

Om de kwaliteit van de dienstverlening door genoemde partijen te optimaliseren, besteedt het bestuur veel aandacht aan het maken van afspraken over de te leveren diensten.

Het bestuur voert jaarlijks evaluatiegesprekken met haar externe adviseurs. In deze evaluatiegesprekken komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Evaluatie afgelopen jaar;
- Samenwerking met andere externe partijen;
- Vooruitzichten.

In het verslagjaar hebben de evaluatiegesprekken in april 2013 plaatsgevonden.

Financieel beleid

Uitvoering beleid

Het bestuur voert een degelijk financieel beleid met enerzijds als doelstelling voldoende middelen op te bouwen om aan de verplichtingen (lees: de pensioenuitkeringen) te kunnen blijven voldoen en anderzijds om een stabiel premie- en toeslagbeleid te kunnen voeren. De inkomsten uit premies en de opbrengsten uit de beleggingen moeten voldoende zijn om de pensioenrechten van de deelnemers te waarborgen en de pensioenrechten van de huidige en van de toekomstige gepensioneerden te kunnen

blijven betalen. Het bestuur streeft naar kostenverlaging en kijkt hierbij kritisch naar de uitvoeringskosten en gaat hierover geregeld in discussie met de leveranciers van diensten aan Bpf Beton.

Kostenmanagement

In de bestuursvergaderingen is het onderwerp kostenmanagement verschillende malen aan de orde geweest. Om het inzicht in de kosten van externe adviseurs te vergroten, wordt door het bestuur aan alle adviseurs een jaarbegroting gevraagd. Door middel van gespecificeerde kwartaaluitputtingen houdt het bestuur zicht op de kosten. Afwijkingen op de begroting dienen elk kwartaal aan het bestuur te worden gemeld en te worden toegelicht.

Voor het aanvragen van offertes c.q. het aangaan van overeenkomsten door Bpf Beton ter zake de levering van diensten en goederen door derden, heeft het bestuur in 2010 een inkoopprocedure vastgesteld.

Het bestuur laat vanaf augustus 2010 een financiële rapportage door Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) opstellen. In dit rapport wordt het bestuur maandelijks op de hoogte gehouden van de financiële situatie van Bpf Beton. De actuele cijfers worden vergeleken met vooraf vastgestelde budgetten. Naast een managementoverzicht met de belangrijkste financiële ontwikkelingen die afgezet zijn tegen het budget, zijn ook een verkorte balans, de verkorte baten en lasten, een kasstroomoverzicht en een specificatie van de pensioenbeheerskosten opgenomen. Met deze rapportage heeft het bestuur direct inzicht in de beheersbare kosten van Bpf Beton en kan de impact van het resultaat op de dekkingsgraad direct worden gevolgd en kan zonodig tussentijds actie worden ondernomen.

Incasso

Teneinde wanbetalers en doorstarters in de sector adequaat te kunnen volgen en de incassotermijnen zo kort mogelijk te houden, hanteert Bpf Beton een strikt incassobeleid. De betalingsmoraal van de aangesloten werkgevers van Bpf Beton is over het algemeen goed te noemen. Vanaf 1 januari 2011 hanteert Bpf Beton een aangescherpt incassobeleid, waarbij de ontwikkeling van het openstaand saldo nog beter onder controle wordt gehouden. De kern van dit aangescherpte incassobeleid is dat er meer nadruk ligt op incassoactiviteiten als aanscherpen monitoring en telefonisch aanmanen. Ieder kwartaal wordt hierover door Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) een rapportage opgesteld die in de bestuursvergadering wordt behandeld. In de bestuursvergadering van 14 december 2012 is een nieuw behandelpad vastgesteld. Door de migratie van de pensioenadministratie naar een nieuw systeem, is er sprake van kortere termijnen dan in het oude systeem. De eerste rappel is verkort van 10 naar 7 dagen na vervaldatum. Dit nieuwe behandelpad is medio 2013 ingevoerd. De werkgevers zijn hierover geïnformeerd.

Beleggingsbeleid

De doelstelling van het beleggingsbeleid is het beheren van solide beleggingen, zodat met de beleggingsresultaten en de premiestortingen kan worden voldaan aan de lopende en toekomstige pensioenverplichtingen en de ambitie van een stabiel premie- en toeslagbeleid, uit te voeren binnen de kaders van de Pensioenwet en beleidsregels die DNB heeft opgesteld. Het bestuur bepaalt welke risico's zij daarbij wil nemen, met inachtneming van de opbouw van het deelnemersbestand, de vereiste solvabiliteit en de wenselijkheid van stabiele premies. Aan het eind van het verslagjaar heeft het bestuur het beleggingsplan 2014, de normportefeuille 2014 en de mandaatovereenkomsten hypotheken en vastgoed 2014 vastgesteld. Tevens heeft het bestuur alle kwartaalrapportages van de beleggingen, de maandrapportages dekkingsgraad en de risicorapportages behandeld in de beleggingsvergaderingen.

Verklaring inzake de beleggingsbeginselen

Het bestuur heeft een verklaring inzake de beleggingsbeginselen opgesteld. Deze beschrijft beknopt de uitgangspunten van het beleggingsbeleid van Bpf Beton. De verklaring is als bijlage opgenomen in de ABTN en op de website van Bpf Beton geplaatst.

Investment Beliefs

Het bestuur heeft de Investment Beliefs vastgesteld. Dit zijn negen door het bestuur geformuleerde uitgangspunten op basis waarvan het beleggingsbeleid wordt bepaald. De Investment Beliefs zijn opgenomen bij de verklaring inzake de beleggingsbeginselen. De verklaring inzake de beleggingsbeginselen is als bijlage opgenomen in de ABTN en is op de website van Bpf Beton geplaatst. Zie eveneens paragraaf 3.5.2, pagina 49/50.

Beleidsdocument managersselectie

Het bestuur heeft een beleidsdocument managersselectie vastgesteld dat in 2012 is uitgebreid met de beleggingscategorieën Vastgoed en Hypotheken.

3.1.5 Uitvoering reglement en administratie

Dispensatie

In het verslagjaar zijn twee verzoeken om vrijstelling behandeld wegens afsplitsing van een onderneming. Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van 11 oktober 2013 besloten de vrijstellingsverzoeken op grond van artikel 7d Vrijstellingsbesluit toe te wijzen.

Vrijwillige aansluiting

In het verslagjaar zijn geen verzoeken tot vrijwillige aansluiting gedaan.

Individuele verzoeken

In het verslagjaar zijn acht aanvragen premievrije deelneming in het bestuur behandeld. De overige verzoeken premievrije deelneming konden conform het reglement door de uitvoerder behandeld worden. In één geval heeft het bestuur besloten de premievrije deelneming toe te kennen, met terugwerkende kracht, vanaf aanvang WAO. In één geval heeft het bestuur besloten de premievrije deelneming toe te kennen, met terugwerkende kracht, vanaf aanvang WIA. In zes gevallen heeft het bestuur besloten premievrije deelneming toe te kennen, onder voorwaarde dat de betrokkenen de pensioenpremie voldeden over de periode vanaf de beëindiging van het dienstverband tot aan het bereiken van de maximum uitkeringstermijn.

Gelijkwaardigheidsstoets

Het bestuur had ultimo 2013 aan 29 ondernemingen dispensatie van deelname aan de verplichte bedrijfstakpensioenregeling verleend ten behoeve van (een gedeelte van) de werknemers (2012: 32). Aan de verleende vrijstelling is de voorwaarde verbonden dat de eigen pensioenregeling van de werkgever te allen tijde tenminste financieel en actuair gelijkwaardig is aan de bedrijfstakpensioenregeling.

Omdat de gelijkwaardigheid van de pensioenregeling van de gedispenseerde ondernemingen voor het laatst in 2008 is getoetst, heeft het bestuur in 2012 en doorlopend in 2013 wederom een gelijkwaardigheidstoets uitgevoerd.

Naar aanleiding van dit onderzoek zijn er tot nu toe drie bedrijven die hun gedeeltelijke dispensatie hebben ingeleverd, omdat er geen personeel meer in dienst was die onder de gedispenseerde regeling viel.

3.2 Goed pensioenfondsbestuur

In de afgelopen jaren zijn steeds meer richtlijnen en regels opgesteld om het bestuur hierbij te ondersteunen. De Stichting van de Arbeid (STAR) publiceerde in 2005 de "Principes voor goed Pensioenfondsbestuur". Deze principes bieden kaders voor zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie. Sinds 2007 zijn de Principes voor goed pensioenfondsbestuur van de STAR verankerd in de Pensioenwet. De bedoeling van de principes is dat een pensioenfondsbestuur weet waarvoor het verantwoordelijk is en hoe het die verantwoordelijkheid moet dragen en moet afleggen.

Het kabinet heeft de wettelijke regels in de Pensioenwet over governance en medezeggenschap voor pensioenfondsen integraal herzien. De Wet versterking bestuur pensioenfondsen is een integrale herziening van de governance en medezeggenschap bij pensioenfondsen. De wet moet leiden tot verbetering van de kwaliteit van het pensioenfondsbestuur. De wet is van kracht vanaf 9 augustus 2013. Een deel van de wet wordt van kracht vanaf 1 juli 2014, wanneer de nieuwe bestuursmodellen gaan gelden. DNB gaat ervan uit dat fondsen voor 31 december 2013 een keuze voor een model maakten. DNB verwacht dat fondsen voor 1 april 2014 hun totaalpakket van wijzigingen in de governance aan DNB hebben voorgelegd.

In paragraaf 3.6.2 is een uitgebreide toelichting opgenomen over de Wet versterking bestuur pensioenfondsen.

3.2.1 Risicobeheer

In het tweede kwartaal van 2012 heeft het bestuur een risicomatrix opgesteld. Deze risicomatrix is een integraal en geactualiseerd overzicht van de risico's die Bpf Beton loopt. Het is gebaseerd op de risicocategorieën uit FIRM en de risicoscan zoals door AON Hewitt uitgevoerd voor Bpf Beton in 2011. De risicomatrix geeft inzicht in de beheersmaatregelen bij de geïdentificeerde risico's en de inschatting van impact en waarschijnlijkheid met daarbij opgenomen het attentiepunt voor het bestuur vanuit voorziene ontwikkelingen of eerdere besprekingen.

Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van 8 juni 2012 besloten de risicomatrix tweemaal per jaar te behandelen. Daarbij worden eventuele nieuwe risico's toegevoegd, bestaande risico's opnieuw ingeschat op kans en impact. Bovendien wordt dan nagegaan of de beheersmaatregelen nog voldoende zijn. Uiteraard is een risicobewuste houding en een risicobewuste beoordeling continu van belang. Ingegeven vanuit de risicobewuste houding van het bestuur zijn medio 2012 de voorleggers voor het bestuur voorzien met een opsomming van de risico's die met het desbetreffende onderwerp mogelijk worden geraakt.

Op 7 juni en 13 december 2013 is de geactualiseerde risicomatrix behandeld. Dit heeft in 2013 niet geleid tot beleidsaanpassingen. In paragraaf 3.3 (risicoparagraaf) vindt u een uitgebreide toelichting per risico- en beheersingscategorie.

3.2.2 Communicatie

Het bestuur heeft een communicatiejaarplan voor 2013 vastgesteld. Het communicatiebeleid is er op gericht om – alle wettelijke verplichtingen in acht nemend - voldoende informatie te verschaffen aan de (gewezen) deelnemers, de gepensioneerden en de werkgevers. Het bestuur wil het pensioenbewustzijn van de belanghebbenden verhogen en meer inzicht geven in hun persoonlijke situatie. Het gebruik van heldere en begrijpelijke taal is hierbij een voorwaarde.

In 2013 is in de Pensioenflitsen, naast informatie over reglementswijzigingen, ondermeer aandacht besteed aan de financiële situatie van Bpf Beton, keuzemogelijkheden bij pensionering, de wijzigingen van de regelgeving per 2014 en 2015 en interviews met bestuursleden en de secretaris van de deelnemersraad. Ook is een samenvatting van het jaarverslag 2012 opgesteld, opgenomen in de Pensioenflits van juni 2013 en via de website van Bpf Beton ter beschikking gesteld.

Website

Bpf Beton heeft een eigen website, www.betonpensioen.nl. Het doel van de website is de betrokkenheid en het kennisniveau van de deelnemers en de werkgevers te vergroten. In 2013 is een aantal verbeteringen gerealiseerd:

- Voorbereiding en ontwikkeling online interactie mogelijkheden (formulieren);
- Verbetering van de navigatie en vindbaarheid van informatie op de website;
- Realisatie UPO thema/landingspagina.

Het bestuur blijft werken aan continue verbetering van de online dienstverlening, performance en stabiliteit in 2014.

In 2013 lagen de bezoekersaantallen op de website maandelijks gemiddeld 31,6% hoger dan in 2012. Een absolute piek in het aantal bezoekers lag in de maand januari 2013. De website van Bpf Beton werd toen 695 maal bezocht. Dat is 158% meer dan in een gemiddelde maand.

Pensioenregister

De Stichting Pensioenregister is een initiatief van de gezamenlijke Nederlandse pensioenfondsen, de pensioenverzekeraars en de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Dit samenwerkingsverband stelt sinds 6 januari 2011 de website www.pensioenoverzicht.nl beschikbaar voor het Nederlandse publiek. Het doel van het pensioenregister is om voor deelnemers in één overzicht, digitaal, duidelijk te maken waar en hoeveel pensioen is opgebouwd.

Voorgenomen kortingsmaatregel per 1 april 2013 niet doorgevoerd

Op basis van de financiële situatie per 31 december 2011 heeft het bestuur een voorgenomen kortingsmaatregel per 1 april 2013 van 0,9% aangekondigd. Naar aanleiding van het overleg met DNB en de herrapportage van de evaluatie van het herstelplan bleek de voorgenomen korting niet nodig te zijn. In februari 2013 zijn de deelnemersgroepen hierover geïnformeerd. Meer informatie over dit onderwerp treft u aan in paragraaf 3.1.1, bladzijde 24.

Tijdige verzending UPO's

Volgens de "Beleidsregel tijdigheid UPO's" moeten alle pensioenuitvoerders hun actieve deelnemers uiterlijk 30 september schriftelijk informeren over hun pensioenopbouw met een Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Voor Bpf Beton zijn door Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) de UPO's tijdig aan de actieve deelnemers verstuurd.

Om de UPO's aan te kondigen, heeft het bestuur van Bpf Beton een poster laten ontwikkelen. De poster is begin juni 2013 aan alle werkgevers verstuurd, met het verzoek deze op een in het oog springende plek op te hangen, zodat ze opvallen voor de werknemers. De poster is eveneens op de website geplaatst. Daarnaast is op de website een uitgebreide toelichting gegeven op het UPO en een FAQ-overzicht van veel gestelde vragen geplaatst.

Werkgeversbijeenkomst

In 2013 vonden twee themabijeenkomsten plaats: op 29 oktober bij Martens Beton B.V. in Oosterhout en op 31 oktober bij de BFBN te Woerden. De bijeenkomsten waren vooral bedoeld voor HR-adviseurs. Het doel was om hen beter in staat te stellen de rol van 'pensioenambassadeur' in te vullen en de relatie met de deelnemers te optimaliseren. Beide dagen waren een succes met in totaal 40 deelnemers. Tijdens de bijeenkomsten werd dieper ingegaan op de fiscale wijzigingen voor 2014 en 2015, de verhoging van de pensioenleeftijd naar 67, de flexibiliseringsmogelijkheden, de mogelijkheden om eerder te stoppen met werken en de voorwaardelijke optrekregeling. Eveneens werd een presentatie gegeven over het UPO en de invloed die levensgebeurtenissen - zoals een nieuwe baan of samenwonen - op het pensioen hebben.

Informatie voor deelnemers die binnenkort met pensioen gaan

Eind 2013 is gewerkt aan informatie voor deelnemers die in 2014 de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. Begin 2014 hebben de actieven, die medio 2014 met pensioen gaan, een brief ontvangen met daarin uitleg over hun pensioen, de verhoging van de AOW-leeftijd, een mogelijk voorschot op de AOW en de mogelijkheid tot het aanpassen van hun pensioen bij het Bpf Beton.

3.2.3 Deelnemersraad en verantwoordingsorgaan

Het bestuur besteedt veel aandacht aan de opzet en inrichting van de organisatie, inclusief de interne beheersing. De medezeggenschap binnen Bpf Beton is gewaarborgd door de instelling van een deelnemersraad. Voor de controle op het beleid, de wijze waarop dit is uitgevoerd en over de naleving van de principes voor goed pensioenfondsbestuur, heeft het bestuur een verantwoordingsorgaan benoemd.

Er zijn verschillende onderwerpen die zowel in de vergadering van het verantwoordingsorgaan als de deelnemersraad worden behandeld, zoals onder andere de notulen van de bestuursvergaderingen, het vaststellen van het jaarverslag en de financiële positie van Bpf Beton. Daartoe zijn in 2013 de vergaderingen van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan gecombineerd. Bij deze vergaderingen is een afvaardiging van het bestuur aanwezig.

In het verslagjaar heeft de deelnemersraad advies uitgebracht over c.q. aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- Evaluatie herstelplan
- ABTN
- De dekkingsgraad
- Premie- en toeslagbeleid
- Parameters
- Plan van Aanpak deelnemersraad
- Reglementswijzigingen
- Jaarverslag 2012
- Communicatie aan deelnemers
- DVO-Rapportage
- Administratiekosten
- Overeenkomst VPL-regeling
- Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen
- Code Pensioenfondsen

In paragraaf 4.2 vindt u het verslag van de deelnemersraad.

In het verslagjaar zijn tijdens de vergaderingen van het verantwoordingsorgaan de volgende onderwerpen besproken:

- Evaluatie herstelplan
- De dekkingsgraad
- Premie- en toeslagbeleid
- Jaarverslag 2012
- Pensioenbeheerkosten
- Communicatiebeleidsplan
- Vacatievergoeding
- Beleggingsplan

De verantwoording die het bestuur aflegt, is onderdeel van de jaarverslagcyclus en in dat kader wordt ook formeel overleg gevoerd tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan. In paragraaf 4.1 van dit jaarverslag treft u een verklaring aan van de bevindingen van het verantwoordingsorgaan ten aanzien van het gevoerde beleid in 2013 en de reactie hierop van het bestuur.

3.2.4 Visitatiecommissie

Voor het intern toezicht heeft het bestuur gekozen voor een visitatiecommissie, die tenminste eens in de drie jaar een oordeel vormt over het functioneren van het bestuur. Het bestuur heeft in 2013 een visitatie laten uitvoeren. De visitatie bestond uit een documentanalyse, vraaggesprekken met alle bestuursleden, de deelnemersraad, het verantwoordingsorgaan en overige betrokkenen bij Bpf Beton. In paragraaf 5 van dit jaarverslag treft u het oordeel van de visitatiecommissie aan en de reactie hierop van het bestuur.

3.2.5 Gedragscode / compliance

Het bestuur heeft al langere tijd een gedragscode waarin de regels en richtlijnen voor bestuursleden en andere betrokkenen zijn opgenomen. Deze regels en richtlijnen zijn ter voorkoming van conflicten tussen de belangen van Bpf Beton en de privébelangen van betrokkenen en ter voorkoming van het gebruik maken van vertrouwelijke informatie van Bpf Beton voor privédoeleinden. Het bestuur heeft met ingang van 1 januari 2010 het Nederlands Compliance Instituut aangesteld als compliance officer, die de naleving van de gedragscode door de bestuursleden jaarlijks controleert.

3.2.6 Deskundigheidsbevordering bestuur en deelnemersraad

Het bestuur heeft een deskundigheidsplan opgesteld dat uitgaat van de deskundigheidseisen zoals verwoord in het Plan van Aanpak Deskundigheidsbevordering van de Koepelorganisaties. Het deskundigheidsplan wordt jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld. Eveneens heeft het bestuur een functieprofiel en een bedrijfsprofiel opgesteld conform de Beleidsregel Deskundigheid 2011.

Eind 2012 heeft het bestuur een deskundigheidstoets gedaan bij SPO. De resultaten hiervan zijn verwerkt in de deskundigheidsmatrix die door het bestuur ter beschikking is gesteld aan DNB.

De bestuursleden hebben in 2013 vijf studiedagen gevolgd, waarin de volgende onderwerpen aan bod zijn gekomen: nieuw FTK, fiscale kaders, Wet versterking bestuur pensioenfondsen, renteafdekking en vastgoed in de beleggingsportefeuille.

De bestuursleden hebben in 2013 verder diverse bijeenkomsten, seminars en congressen bijgewoond. Eveneens houden de bestuursleden de ontwikkelingen in de gaten door middel van de Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) nieuwsbrief, de Towers Watson Update, de beleggingsomgeving van Strategieon en diverse berichten van de Pensioenfederatie.

In 2013 heeft de deelnemersraad een studiedag gevolgd waarin aandacht is besteed aan het nieuwe FTK, de fiscale kaders en de Wet versterking bestuur pensioenfondsen,

3.2.7 Instellen van een klachten- en geschillencommissie

In de Principes voor goed pensioenfondsbestuur is onder meer bepaald dat het bestuur moet zorgen voor een adequate klachten- en geschillenprocedure. Bpf Beton heeft een klachtencommissie en geschillencommissie ingesteld.

De klachtencommissie bestaat uit twee leden van het bestuur. In het klachtenreglement van Bpf Beton staat de klachtenprocedure omschreven. In het verslagjaar is geen klacht gemeld aan de klachtencommissie.

De geschillencommissie wordt gevormd door minimaal twee onafhankelijke personen die per geschil door het bestuur worden benoemd. In het geschillenreglement van Bpf Beton staat de geschillenprocedure omschreven.

Er is één geschil in het verslagjaar door de geschillencommissie behandeld. Gelet op de bijzondere omstandigheden van het betreffende geval heeft het bestuur in deze specifieke situatie en louter uit coulance, het advies van de geschillencommissie gevolgd.

3.2.8 Zelfevaluatie

Bpf Beton voert jaarlijks een zelfevaluatie uit. Het gaat om het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden afzonderlijk. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur in stand te houden en/of te verbeteren.

De evaluatie vindt plaats onder begeleiding van een externe procesbegeleider (in 2013: Lyncs, strategie + finance). In de zelfevaluatie 2013 is, aan de hand van de terugblik op de zelfevaluatie van 2012, uitgebreid stil gestaan bij de afspraken die voor het verslagjaar zijn gemaakt en de opvolging daarvan. Eveneens zijn de competenties van de bestuursleden onderling in tweetallen en vervolgens plenair besproken.

Uitkomsten zelfevaluatie 2013

De positieve bestuurlijke sfeer en open communicatie

Het bestuur wil de positieve bestuurlijke sfeer en open communicatie handhaven, ook bij bestuurlijke wissels. Ook de nieuwe bestuursleden ervaren dat de sfeer positief is en dat vragen stellen mag. Wel ervaren de bestuursleden dat de tijdsdruk wel eens belemmerend werkt. Er zijn soms meer vragen dan dat er tijd beschikbaar is. Er worden afspraken gemaakt hoe hier in de vergadering mee om moet worden gegaan.

Telefonische vergaderingen

De telefonische vergaderingen vragen om een strakke regie van de voorzitter, zowel op de inhoud als op het proces. De verantwoordelijkheid voor de regie wordt bij de voorzitter(s) neergelegd en zijn eind 2013 geëvalueerd. De urgente zaken die

dit jaar aan de orde waren, speelden zich af rond de reguliere bestuursvergaderingen en dus zijn er geen telefonische vergaderingen geweest.

Actielijsten

De maandelijkse actielijst is er maar kort geweest. De maandelijkse actielijst wenst het bestuur wel weer te ontvangen. Op het moment dat er weer veel acties/afspraken zijn die vragen om een hoog frequente monitoring, is het goed om de maandelijkse actielijst te hebben in plaats van 'm dan te moeten initiëren.

Externe adviseurs

Het bestuur heeft vastgesteld dat in de relaties met extern adviseurs het (zakelijke) doel altijd voorop staat. Er zijn voorbeelden beschikbaar waarin het bestuur de zakelijke adviseurs kritisch heeft aangesproken. Het bestuur ervaart een goede samenwerking met de externe adviseurs. In 2013 is een bedrijfsbezoek gebracht aan Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) en heeft het bestuur F&C in Londen bezocht. Tijdens deze bezoeken werd gesproken en gekeken naar uitvoering van werkzaamheden, functiescheiding, etc. Het bestuur heeft deze bezoeken als waardevol ervaren.

Informeel rollen

Informeel rollen worden niet geformaliseerd of aan individuen toegewezen. Het inzicht van het bestuur en werkwijze blijft onveranderd.

In control zijn

Het bestuur staat stil hoe zij grip kan houden op de AO/IC processen van de externe adviseurs. De accountant heeft hierin een rol. Ook zijn de bedrijfsprocessen van externen in de bestuursvergadering besproken. Het bestuur heeft afspraken gemaakt hoe fundamenteel met uitvoerige rapportages, zoals de ISAE 3402, kan worden omgegaan.

Competenties

Eveneens zijn de competenties van de bestuursleden onderling in tweetallen en vervolgens plenair besproken. De bespreking vindt in een open, kritische en constructieve sfeer plaats. Het bestuur stelt vast dat zij divers is samengesteld, waarbij het totaal meer is dan de som der delen.

3.2.9 Principes voor beheerst beloningsbeleid

Op 6 mei 2009 hebben DNB en AFM de "Principes voor beheerst beloningsbeleid" gepubliceerd¹ (verder: de Principes). De Principes zijn gericht op financiële ondernemingen en pensioenfondsen die onder toezicht staan van DNB of AFM. Bpf Beton heeft aan de partijen aan wie dienstverlening is uitbesteed, verzocht aan te geven of ze aan de Principes voldoen. De reacties van partijen geven aan dat voldaan wordt aan de Principes. Het bestuur heeft DNB in 2010 op de hoogte gebracht van de bevindingen. Het bestuur, de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan ontvangen voor hun deelname aan vergaderingen een vacatievergoeding. De vacatievergoedingen zijn vastgesteld op basis van de vacatievergoedingen voor de leden van de Sociaal Economische Raad (SER). Het bestuur is van mening dat wordt voldaan aan de Principes.

3.2.10 Crisisplan

Tijdens een bijeenkomst voor bestuurders van pensioenfondsen op 21 september 2011 introduceerde DNB een financieel crisisplan. Naar de mening van DNB waren veel pensioenfondsen tijdens de kredietcrisis namelijk onvoldoende voorbereid op een scenario waarin de dekkingsgraad snel verslechtert. Alle pensioenfondsen moeten als onderdeel van de ABTN een financieel crisisplan opstellen. Een nieuwe beleidsregel stelde de deadline daarvoor op 1 mei 2012. Hieraan voorafgaand heeft het bestuur op 1 april 2011, op verzoek van DNB, reeds een crisisplan ingediend met de destijds door DNB verstrekte handvatten. Dit crisisplan is door het bestuur geconcretiseerd en voor 1 mei 2012 ingediend bij DNB. Het crisisplan is in de ABTN opgenomen.

¹ De principes zijn een nationale invulling van de beloningsprincipes die op 2 april 2009 werden aangenomen door het Financial Stability Forum van de G20 in Londen.

3.3 Risicoparaagraaf

Risicoanalyse

Bij de risicoanalyse baseert Bpf Beton zich op de FIRM methode. FIRM is een geïntegreerde methode voor de analyse van risico's bij alle typen ondernemingen waarop DNB toezicht houdt. Deze risicoanalyse wordt door DNB gebruikt om inzicht te krijgen in de risico's die samenhangen met de activiteiten die een onderneming uitvoert en de mate waarin deze een potentiële bedreiging kunnen vormen voor de toezichtdoelstellingen. Binnen FIRM worden de volgende risicocategorieën en beheersingscategorieën onderscheiden:

Risicocategorieën		Beheersingscategorieën
Financiële risico's	Niet-financiële risico's	
1. Matching/ renterisico	5. Omgevingsrisico	Riscospecifieke beheersing
2. Marktrisico	6. Operationeel risico	Organisatie
3. Kredietrisico	7. Uitbestedingrisico	Management
4. Verzekeringstechnisch risico	8. IT-risico	Solvabiliteitsbeheer
	9. Integriteitsrisico	Liquiditeitsbeheer
	10. Juridisch risico	

In het tweede kwartaal van 2012 heeft Bpf Beton een risicomatrix opgesteld. De risicomatrix is een integraal en geactualiseerd overzicht van de risico's die Bpf Beton loopt. Het is gebaseerd op de risicocategorieën uit FIRM en de risicoscan zoals door AON Hewitt uitgevoerd voor Bpf Beton in 2011. De risicomatrix geeft inzicht in de beheersmaatregelen bij de geïdentificeerde risico's en de inschatting van impact en waarschijnlijkheid met daarbij opgenomen het attentiepunt voor het bestuur vanuit voorziene ontwikkelingen of eerdere besprekingen.

Het bestuur behandelt de risicomatrix tweemaal per jaar. Daarbij worden eventuele nieuwe risico's toegevoegd, bestaande risico's opnieuw ingeschat op kans en impact. Bovendien wordt dan nagegaan of de beheersmaatregelen nog voldoende zijn. Uiteraard is een risicobewuste houding en een risicobewuste beoordeling continu van belang. Ingegeven vanuit de risicobewuste houding van het bestuur zijn medio 2012 de voorleggers voor het bestuur voorzien met een opsomming van de risico's die met het desbetreffende onderwerp mogelijk worden geraakt.

In de bestuursvergaderingen van 7 juni 2013 en 13 december 2013 is de geactualiseerde risicomatrix behandeld. Deze besprekingen hebben in 2013 geen aanleiding gegeven tot beleidsaanpassingen.

Financiële risico's

3.3.1 Matching-/renterisico

Het matching-/renterisico is het risico als gevolg van het niet gematcht zijn van activa en passiva (inclusief off-balanceposten) dan wel inkomsten en uitgaven in termen van rentevoet, rente-typische looptijden, basisvaluta, liquiditeit typische looptijden en gevoeligheid voor ontwikkeling in prijspeil.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat bij renteveranderingen de waarde van de beleggingen anders beweegt dan de waarde van de verplichtingen.

Voor 2013 is besloten om het renterisico van de pensioenverplichtingen voor 70% af te dekken (onveranderd ten opzichte van 2012). Dit matchpercentage wordt bereikt door een combinatie van vastrentende waarden, discretionaire swaps en de LDI pools. Als bandbreedte wordt een marge aangehouden van 5% naar beneden en naar boven.

Bpf Beton zal met ingang van 2014 het streefrentehedgepercentage verlagen van 70% naar 65%. Daarbij heeft het bestuur een rentestafel geïntroduceerd waarbij de koppeling wordt gelegd tussen het rentehedgepercentage en het niveau van de 30-jaars Euroswaprente. Het bestuur heeft hiertoe een dynamisch model ingevoerd, waarbij een conference call wordt gehouden op basis van het wijzigen van het renteniveau waarbij besloten kan worden om de rentehedge te verhogen of te verlagen.

Wegens de schulden crisis is eind 2011 besloten om Global Credits niet meer als matching activa mee te tellen. Sindsdien is de correlatie tussen het rendement van Global Credits en dat van euro renteswaps weer aanzienlijk toegenomen. Anders gezegd, het basisrisico van Global Credits ten opzichte van de pensioenverplichtingen is aanzienlijk gedaald. Daarom is besloten om de 'Investment Grade Credits' met ingang van 2014 weer te verplaatsen van de Return portefeuille naar de Match portefeuille. Daarnaast is de beslissing ook ingegeven door de wens van het Bestuur om de leverage in de Match portefeuille te verlagen. In de bestuursvergadering van 13 december 2013 heeft het bestuur besloten om ten behoeve van de matchportefeuille (met uitzondering van hypotheken) over te gaan naar een Maatwerk LDI fonds.

Bpf Beton hanteert voor de renteafdekking andere uitgangspunten dan het FTK. Zij hanteert namelijk een zogenaamde 'economische' match. Een aantal categorieën weegt niet of minder zwaar mee dan de weging die in de FTK standaardtoets wordt aangehouden voor de bepaling van de buffer voor het renterisico (S1). Bpf Beton voert derhalve een strenger beleid dan DNB voor de toetsing hanteert. Het matchpercentage wordt bereikt door een combinatie van vastrentende waarden, discretionaire swaps, de LDI pools. Als bandbreedte wordt een marge aangehouden van 5% naar beneden en naar boven.

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen luidend in vreemde valuta verandert door veranderingen in vreemde valutakoersen.

Het strategisch beleid is om het valutarisico af te dekken. Bpf Beton heeft geen visie op valuta ontwikkelingen en neemt hierop geen posities in. Binnen de fondsen van F&C worden valutarisico's standaard afgedekt. Voor alle andere investeringen verzorgt de fiduciair beheerder middels een overlayportefeuille een volledige afdekking naar euro's. Dit met uitzondering van beleggingen in aandelen opkomende markten. Om overmatige transactiekosten te voorkomen is een marge van 2% vastgesteld alvorens de valuta afdekking wordt aangepast. De valutarisico's worden afgedekt middels valutatermijntransacties (valuta forwards).

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat liquiditeitstekorten optreden als gevolg van het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen.

Voor wat betreft marktliquiditeit is relevant dat Bpf Beton belegt via fondsen. Bpf Beton betreft in haar keuze voor een fonds de toe- en uittredingsvoorwaarden die inzicht geven in de mate van liquiditeit. Bpf Beton heeft de investment beliefs geformuleerd dat maximaal 30% van het beheerd vermogen wordt geïnvesteerd in illiquide beleggingscategorieën zoals private equity, (in)direct vastgoed en infrastructuur. Omdat in het kader van de renteafdekking op enig moment de verplichting kan ontstaan om collateral te storten, wordt in de vastrentende portefeuille een deel discretionair beheerd.

Voor wat betreft de liquiditeitsbehoefte die voortvloeit uit de bestandsopbouw geldt dat deze periodiek wordt bepaald. Door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor liquiditeitsposities wordt dit risico beheerst. Daarbij wordt rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals pensioenpremies. Maandelijks verzorgt Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) een cashprognose. Door een 'lower buffer' te hanteren is de kans op een liquiditeitstekort beperkt. Uiteindelijk bestaat altijd de mogelijkheid om beursgenoteerde beleggingen te verkopen.

In de vergadering van 24 mei 2013 heeft het bestuur de liquiditeitspositie gezien in geval van rentestijging. In die situatie kan liquiditeitsrisico ontstaan wanneer de rente dermate stijgt dat niet genoeg liquide middelen / onderpand aanwezig is om aan de onderpandverplichtingen te voldoen uit hoofde van de renteswaps. Geconcludeerd is dat Bpf Beton een renteschok van 2% relatief goed kan absorberen.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat de instelling onvoldoende in staat is om (toenemende) verplichtingen als gevolg van (verwachte aanpassing aan) inflatie te financieren zonder belanghebbenden te benadelen.

Het beleid is op basis van nominale matching, op dit moment is geen reëel kader geformuleerd. Bovendien hanteert Bpf Beton sinds 2009 als uitgangspunt dat het in een positie van onderdekking geen geld beschikbaar stelt voor het afdekken van het inflatierisico.

3.3.2 Marktrisico

Marktrisico is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen de portefeuille.

Bpf Beton loopt marktrisico als gevolg van actief beleid, securities lending en niet-conventionele beleggingen als emerging markets debt en convertibles. Op basis van de ALM-studie wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. Uitgangspunt in het beleid is dat koers- en concentratierisico worden gemitigeerd door diversificatie (tevens een investment beliefs van Bpf Beton). Voor de verschillende beleggingscategorieën zijn strategische wegingen en bandbreedtes vastgelegd. Voorts heeft het bestuur een beleid inzake managersselectie vastgesteld en afspraken gemaakt over de monitoring van de interne en externe asset managers. Hierbij heeft Strategeon een adviserende, onafhankelijke en controlerende rol. Dit is verwoord in een beleidsmemo. In het beleggingsplan en het daarin aangegeven beleggingsmandaat worden jaarlijks de beheersingsafspraken vastgelegd. Deze afspraken betreffen onder andere de samenstelling van de portefeuille, de tactische marges, de performancemeting, de benchmarks en het renteafdekkings-, valuta- en derivatenbeleid, de risicometing en –beheersing. Tenslotte zijn door het bestuur triggers bepaald op de 30-jarige swaprente, de stand van de aandelenbeurs (S&P 500), het aandelen gewicht in de portefeuille en de tracking error ten opzichte van de verplichtingen. Diversificatie binnen beleggingscategorieën wordt bereikt door te beleggen via fondsen. Door beleggingsrestricties aan beheerders op te leggen wordt het concentratierisico beperkt.

3.3.3 Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen niet nakomt, bijvoorbeeld door faillissement.

Bpf Beton loopt kredietrisico's in de vastrentende beleggingen doordat een deel van de portefeuille is belegd in investment grade credits, high yield en emerging markets debt. Daarnaast is er kredietrisico als gevolg van renteswaps en over-the-counter transacties. In de ALM-studie wordt het kredietrisico (met uitzondering van het tegenpartijrisico) meegenomen als een opslag boven het risicovrije rendement. De beleggingen in credits zijn via fondsen met marktconforme benchmarks en de richtlijnen van de fondsen bij het bestuur bekend. Voor collateral en settlement risico volgt Bpf Beton het beleid van F&C.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens Bpf Beton; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door Bpf Beton enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door Bpf Beton enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van Bpf Beton adequaat worden afgedekt door onderpand. Er wordt gebruik gemaakt van dagelijkse waarderingen. Inzake derivatentransacties volgt Bpf Beton nauwgezet de ontwikkelingen ten aanzien van de 'central clearing' verplichting wegens EMIR.

3.3.4 Verzekeringstechnisch risico

Verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling.

Bpf Beton hanteert de 'Prognosetafel 2012-2062' van het Actuarieel Genootschap in combinatie met een fondsspecifieke ervaringssterfte. Hierdoor is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. Voor het overlijdensrisico is geen aparte voorziening getroffen. Voor het arbeidsongeschiktheidsrisico brengt Bpf Beton een risicopremie in rekening. Het verschil tussen risicopremie en werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. In de ABTN heeft Bpf Beton de procedures vastgelegd voor vaststelling van de voorzieningen en premies.

Niet-financiële risico's

3.3.5 Omgevingsrisico

Omgevingsrisico is het risico als gevolg van buiten de instelling of groep komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.

Het reputatierisico is opgenomen in het communicatie-beleidsplan. In het uitbestedingsbeleid heeft Bpf Beton onder meer richtlijnen vastgesteld ten aanzien van gedragscode en beloningsbeleid bij de uitbestedingsrelatie. Voorts heeft het bestuur een procedure vastgesteld voor aanvraag offertes en inkoop van goederen of diensten. Het bestuur volgt de procedure voor aanvraag offertes en inkoop van goederen of diensten en vraagt in voorkomende gevallen offertes uit bij minimaal drie partijen. In de beleggingen volgt het bestuur het beleid van F&C. Ook heeft het bestuur een Investment beliefs dat het bestuur streeft naar een duurzaam beleid ten aanzien van haar investeringen.

3.3.6 Operationeel risico

Het operationele risico is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering.

Bpf Beton heeft een Service Level Agreement (SLA) afgesloten met de serviceorganisaties en hierdoor het operationeel risico gemitigeerd. Over de in de SLA overeengekomen diensten wordt per kwartaal verantwoording afgelegd middels de DVO Rapportage. De hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en van de opzet van de administratieve organisatie en interne controle zijn vastgelegd in de ABTN.

3.3.7 Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.

Bpf Beton heeft beleid vastgesteld met betrekking tot de beheersing van risico's die samenhangen met de uitbesteding. Dit uitbestedingsbeleid is vastgelegd in de ABTN en is van toepassing op alle uitbestedingsrelaties die Bpf Beton aangaat en heeft aangegaan. Jaarlijks voert het bestuur evaluatiegesprekken met de externe partijen waaraan activiteiten zijn uitbesteed. Met Syntrus Achmea (Pensioenbeheer), F&C, en Syntrus Achmea REF zijn de serviceafspraken over het niveau van de dienstverlening contractueel vastgelegd. Deze service-organisaties voldoen aan de kwaliteitsnormen opgenomen in de AAF verklaring respectievelijk ISAE 3402 Type II rapportage, waarover na het verschijnen hiervan in de bestuursvergadering verantwoording wordt afgelegd. De omgang met geldmiddelen en vertrouwelijke gegevens is geborgd via het beheersingssysteem van de service-organisaties.

3.3.8 IT-risico

IT-risico is het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT.

Bpf Beton heeft door uitbesteding geen automatisering in eigen beheer en heeft om die reden geen eigen IT-beleid opgesteld. In de ISAE 3402 Type II rapporten van de service-organisaties zijn de beheersmaatregelen op IT-gebied meegenomen.

3.3.9 Integriteitsrisico

Integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van de instelling dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen.

Het bestuur heeft een gedragscode vastgesteld. De door het bestuur benoemde compliance officer heeft tot taak toe te zien op de naleving en heeft toegang tot alle geledingen binnen Bpf Beton. Het bestuur heeft het Nederlands Compliance Instituut (NCI) als compliance officer gecontracteerd.

Het bestuur ziet er op toe dat de externe partijen het integriteitsprincipe niet schaden. De overeenkomsten met de externe partijen bevatten de uit de wet voortvloeiende sanctiebepalingen in het kader van het niet integer handelen van haar medewerkers.

3.3.10 Juridisch risico

Het juridisch risico is risico samenhangend met wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.

Juridische advisering is uitbesteed aan Syntrus Achmea (Pensioenbeheer). In de overeenkomst met Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) zijn de verantwoordelijkheden belegd ten aanzien van tijdige implementatie van Wet- en regelgeving en het naleven daarvan. Het bestuur laat zich zonnodig uitgebreid informeren door de jurist van Syntrus Achmea (Pensioenbeheer) en heeft een actieve houding inzake nieuwe ontwikkelingen op (pensioen)juridisch gebied.

Via het communicatiebeleidsplan is een adequate communicatie met belanghebbenden geborgd. Een adequate uitvoering hiervan is contractueel vastgelegd.

Bij het aangaan van een nieuw contract laat het bestuur dit controleren door een extern juridisch adviseur. Er is een contractenregister opgesteld met hierin opgenomen wie welke verplichtingen heeft en voor welke periode, alsmede de opzegtermijn.

3.4 Pensioenontwikkelingen

3.4.1 Ontwikkelingen 2013

Verhoging pensioenrichtleeftijd van 65 jaar naar 67 jaar

Per 1 januari 2014 is de fiscale pensioenrichtleeftijd verhoogd naar 67 jaar. Daarna is de pensioenrichtleeftijd gekoppeld aan de levensverwachting. Verdere verhoging van de AOW-leeftijd zullen waarschijnlijk met stappen van één jaar plaatsvinden. In de Betonproductenindustrie is besloten om de pensioenrichtleeftijd per 2014 te handhaven op 65 jaar. De komende jaren ligt de fiscale pensioenrichtleeftijd hoger dan de AOW-leeftijd.

Invoering SEPA/IBAN

SEPA staat voor Single Euro Payments Area. SEPA is het initiatief van de Europese Unie en de gezamenlijke Europese banken tot harmonisatie van het betalingsverkeer in euro's binnen Europa. Hierdoor wijzigt onder andere het huidige bankrekeningnummer in een IBAN-nummer. Uiterlijk op 1 februari 2014 moet iedereen in Nederland zijn overgestapt op de nieuwe standaarden. De grote pensioenfondsen moesten al op 1 juli 2013 over gestapt zijn. DNB was van mening dat alle pensioenfondsen op 1 november 2013 klaar moesten zijn met de SEPA migratie. De pensioenadministratiesystemen van Syntrus Achmea voldeden hieraan.

3.4.2 Overheidsbeleid en regelgeving

AOW-leeftijd in stappen omhoog

De AOW-leeftijd gaat in stappen omhoog naar 67 jaar. Dit is al in wetgeving vastgelegd. Een versnelling van de verhoging van de AOW-leeftijd tot 67 jaar in 2021 is de gecombineerde uitkomst van afspraken uit het Herfstakkoord en het Regeerakkoord van oktober 2012. De indiening van het wetsvoorstel voor versnelde verhoging van de AOW-leeftijd staat voor maart 2014 gepland.

Verlaging opbouwpercentage

De Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd verlaagde per 1 januari 2014 de maximale opbouwpercentages met 0,1%. Voor middelloon geldt een maximaal opbouwpercentage van 2,15% en voor eindloon 1,9%. De opbouwpercentages gaan met ingang van 1 januari 2015 nog verder omlaag. Het kabinet bereikte hierover in december 2013 een akkoord met enkele oppositiepartijen. Het akkoord in het kort:

- het fiscaal maximale opbouwpercentage wordt 1,875% voor middelloonregelingen;
- er komt een bovengrens voor het tweede pijlerpensioen van €100.000;
- er moet premieverlaging worden gerealiseerd; DNB gaat daar op toezien;
- de positie van zelfstandigen wordt versterkt;
- de mogelijkheid van inzet van het werknemersdeel in de pensioenpremie voor het aflossen van de hypotheekschuld op de eigen woning wordt verkend
- er komt een brede dialoog over de toekomst van ons pensioenstelsel. De SER wordt om advies gevraagd en betreft hierbij de relatie tussen de vermogensopbouw voor pensioen, zorg en de eigen woning.

Het gevolg is dat nagenoeg veel pensioenregelingen in de komende jaren versoberen.

Nieuw FTK en het overgangsjaar 2014

2014 is een overgangsjaar. Hoe moeten pensioenfondsen volgend jaar omgaan met dekkingstekort, premie, UFR en continuïteitsanalyse? De politiek is hier onduidelijk over.

Nieuwe situatie van dekkingstekort

Voor veel fondsen liep het kortetermijnherstelplan op 31 december 2013 af en is de situatie van het dekkingstekort (al dan niet na het doorvoeren van een korting) opgeheven. Het fonds kan echter in 2014 opnieuw in een situatie van dekkingstekort komen. Dit tekort wordt verwerkt volgens de herstelsystematiek van het nieuwe contract en wordt vanaf 2015 weggewerkt. DNB kan ertoe besluiten dat een fonds een herstelplan moet instellen, indien zij dit nodig acht.

Robuust herstel in 2013

Pensioenfondsen die in de tweede helft van 2013 (opnieuw) in een situatie van dekkingstekort kwamen, kunnen het tekort ook verwerken bij de overgang naar het nieuwe FTK. Voorwaarde is dat het fonds gedurende drie opeenvolgende kwartaaleinden geen dekkingstekort had. Is geen sprake van een dergelijk robuust herstel, dan herleeft het (oorspronkelijke) herstelplan bij een nieuw tekort.

Klijnsma verwacht evenwichtige premievaststelling

Eind 2013 / begin 2014 stelde het fonds de premie voor het jaar 2014 vast. Voor pensioenfondsen waarbij het kortetermijnherstelplan eind 2013 afliep, hoeft de premie 2014 formeel niet meer bij te dragen aan herstel. Uiteraard moeten fondsen in 2014 wel een minimaal kostendekkende premie heffen. Hierbij kunnen fondsen alleen gebruik maken van een gedempte kostendekkende premie als het fonds deze methodiek tot 2014 al gebruikte. Sociale partners en pensioenfondsbesturen moeten op een evenwichtige wijze de premie voor 2014 vaststellen. Daarbij speelt ook de inperking van het Witteveenkader een rol.

Ultimate Forward Rate (UFR) blijft ongewijzigd tot invoering nieuw FTK

De UFR wordt ook in 2014 op basis van de huidige rekenregels toegepast.

Continuïteitsanalyse alleen in bijzondere situaties

DNB vraagt in de aanloop naar het nieuwe FTK alleen nog in bijzondere situaties om een nieuwe continuïteitsanalyse. Er is geen nieuwe continuïteitsanalyse vereist als een fonds alleen de opbouwpercentages en/of de pensioenrichtleeftijd aanpast aan het nieuwe Witteveenkader per 1 januari 2014. En dus geen andere wijzigingen in de regeling doorvoert en de premie dusdanig vaststelt dat de premiedekkingsgraad ten minste gelijk blijft.

3.5 Beleggingen

3.5.1 Marktontwikkelingen 2013

Het algemene economische beeld verbeterde in 2013. De Amerikaanse economie toonde zichtbaar herstel, met afnemende werkloosheid, een dalend tekort van de overheid en een aantrekkende huizenmarkt. Ondanks de episode met de bankencrisis in Cyprus kwam de Eurozone in rustiger vaarwater, geholpen door de belofte van de Europese Centrale Bank (ECB) om alles te doen wat nodig is om een crisis te voorkomen. De Duitse economie trok aan, het vertrouwen van consumenten en producenten nam toe. Italië lijkt de periode Berlusconi, die de financiële markten steeds weer onrustig wist te maken, definitief achter zich te laten. De enige grote teleurstelling betroffen de opkomende markten, voornamelijk als gevolg van een tegenvallende economische groei in China en afzwakkende handelsbalansen en politieke onrust in enkele landen.

De rentestijging was het gevolg van het Amerikaanse economisch herstel (en in mindere mate dat in Europa) en van de start door het Amerikaanse stelsel van centrale banken, de Fed, van het afbouwen van het omvangrijke monetaire stimuleringsprogramma ("Quantitative Easing" ofwel QE) waarbij maandelijks voor \$85 miljard aan obligaties wordt opgekocht. In het kielzog van de stijgende Amerikaanse rente steeg ook de Europese rente. In het vierde kwartaal daalde de rente op de valreep. De 30-jaars euro swaprente steeg per saldo van 2,2% eind 2012, naar 2,74% per eind 2013.

Tegen deze achtergrond lieten vastrentende waarden een gemengd beeld zien. Een stijgende rente zorgt immers voor een daling van de koersen van obligaties. Tegelijkertijd konden credit spreads in veel gevallen verder dalen dat juist een positieve bijdrage aan het rendement leverde.

Vastgoed

Woningen

De woningmarkt heeft in de loop van 2013 een licht herstel laten zien. Ten opzichte van 2012 groeide het aantal verkochte woningen met 2,2% tot ongeveer 117.000. De woningprijzen liggen nog wel 1,1% lager dan 2012, maar de prijsdaling ging minder snel.

In 2013 was er aanhoudende interesse voor woningvastgoed. Het beleggingsvolume op de woningmarkt over heel 2013 bedroeg € 1,4 miljard: een stijging van 41% ten opzichte van 2012. Het aandeel woningbeleggingen in het totale beleggingsvolume bedroeg in 2013 circa 25%.

De vooruitzichten voor de Nederlandse woningmarkt zijn positief. De Nederlandse economie herstelt geleidelijk, de betaalbaarheid is flink verbeterd en het consumentenvertrouwen in de woningmarkt is in 2013 gestegen. De voorzichtige stijging van het aantal transacties en de achterblijvende woningbouwproductie zorgen voor een bodem in de markt. Deze ontwikkelingen komen waarschijnlijk ten goede aan zowel het directe als het indirecte rendement.

Winkelmarkt

De detailhandel verkeerde in 2013 onverminderd in moeilijk vaarwater. Over de hele lijn was er sprake van volumedalingen. Gemiddeld bedroeg de omzetzaling 5,2%, maar in de non-foodbranches bedroegen de omzetzalingen soms meer dan 10%. In foodgerelateerde branches konden volumedalingen nog gecompenseerd worden door middel van prijsinflatie en was er een omzetzijging van 1,7%.

De beleggingsmarkt voor winkelvastgoed is in 2013 verder vertraagd. Op toplocaties is er nog wel vraag, maar geen aanbod. En op mindere locaties is er veel aanbod, maar geen vraag.

Kantoren

Net als in 2012 resulteerde de focus op besparingen voor zowel de private als publieke sector in consolidatie of krimp van de huisvesting. Naast de sluiting van vestigingen en concentratie van activiteiten werd er bij nieuwe aanhuur van kantoorruimte vaak minder vierkante meters opgenomen dan er werd achtergelaten. De leegstand bedraagt ruim 14 procent.

Het totale beleggingsvolume op de kantorenvastgoedmarkt in 2013 is ten opzichte van 2012 met bijna 50% gestegen naar circa € 1,7 miljard. Terug van weggeweest zijn de Angelsaksische en Anglo-Amerikaanse kopers die zich met name richten op het core-plus segment, zoals de Amsterdamse Zuidas.

Bedrijfsruimten

De interesse voor bedrijfsmatig vastgoed is toegenomen. De meest dominante kopersgroepen van bedrijfsmatig onroerend goed waren in 2013 voornamelijk vastgoedfondsen, beursgenoteerde en private beleggers.

Het aantal verhuurtransacties is gedurende 2013 gestegen met 10% ten opzichte van 2012. Ondanks de toename van het aantal transacties neemt de courantheid van veel oudere bedrijfspanden snel af.

Zorgvastgoed

In 2013 is het scheiden van wonen en zorg beleidsmatig ingevoerd. Dit betekent dat mensen met lichte intramurale zorgindicaties vanaf 1 januari 2013 niet langer meer zorg aangeboden krijgen in zorginstellingen maar thuis via de Wet maatschappelijke ondersteuning of via het persoonsgebonden budget. In 2014 en 2015 wordt deze extramuralisering verder uitgebreid en ontvangen mensen steeds langer zorg thuis.

In de komende decennia zal het aantal 65-plussers met 1,5 miljoen toenemen. Waar een groot deel van de opgave ligt in het aanpassen van de bestaande woningvoorraad, woont op dit moment al 25% van de 75-plussers niet in een voor ouderen geschikte woning.

De beleggingsmarkt van zorgvastgoed zal groeien doordat nieuwe aanbieders de markt betreden.

Internationaal vastgoed

Na de krimp van de Europese economie in 2012 werd het herstel ingezet met vanaf medio 2013 een lichte groei. De schuldencrisis verdween verder naar de achtergrond maar grote economische verschillen domineerden nog altijd het beeld. In Noord-Amerika laat het investeringsvolume in commercieel vastgoed al sinds 2010 een stijgende lijn zien. De aansterkende gebruikersmarkten boden steun voor een meer structureel herstel van de Amerikaanse vastgoedmarkten. De nieuwbouw bleef daarbij historisch gezien laag (huurappartementen uitgezonderd), de leegstand liet een verdere daling zien en de groei van huurprijzen nam verder toe.

Hypotheken

Zakelijke Hypotheken

Financiële instellingen blijven kredieten voor commercieel vastgoed als risicovol zien. Zij bleven daarom terughoudend bij het verstrekken van nieuwe financieringen en concentreerden zich op het beheer van de bestaande leningenportefeuille. Hierdoor bleef er schaarste in het aanbod van financieringen voor commercieel vastgoed. In die gevallen dat er wel vermogen beschikbaar was voor nieuwe financieringen ging dat gepaard met hoge marges.

Particuliere Hypotheken

In 2013 zijn in vergelijking met 2012 2,2% meer woningen verkocht. De belangrijkste reden voor het herstel moet gezocht worden in de lage rente (gemiddeld 3,3% per december 2013), het toegenomen vertrouwen in de economie en woningmarkt en de relatieve politieke beleidsrust die ontstond na het Woonakkoord.

De Nationaal Hypotheek Garantie (NHG) heeft de NHG-grens per 1 juli 2013 verlaagd van € 320.000 naar € 290.000.

3.5.2 Beleggingsbeleid

Beleggingsbeleid van Bpf Beton

Het jaar 2013 is vanuit het perspectief van Bpf Beton een goed jaar gebleken. De dekkingsgraad steeg van 101,2% eind 2012 naar 105,2% eind december 2013. De waarde van de totale beleggingsportefeuille steeg over dezelfde periode licht van €595 miljoen tot €613 miljoen. Zakelijke waarden lieten een positief rendement zien. Zo steeg de S&P 500 in 2013 met 32%. De meeste vastrentende waarden daarentegen daalden in waarde als gevolg van een gestegen rente. Een voorname oorzaak van de gestegen dekkingsgraad is de rentestijging waardoor de waarde van de verplichtingen afnam.

Bpf Beton heeft gedurende het jaar een stabiel beleid gevoerd. De indeling naar een match- en een returnportefeuille met bijbehorend herbalanceringsbeleid heeft voldaan aan de doelstelling van een stabiel risicoprofiel. De bandbreedtes zijn in 2013 niet doorbroken.

In 2013 heeft het bestuur uitgebreid gekeken naar een alternatieve invulling voor het Global Credits mandaat. Gelet op het verlaagde risicoprofiel en goede rendementen van het fonds heeft het bestuur besloten de invulling van het Global Credits mandaat niet te wijzigen.

Op 22 mei 2013 raakten de stijgende aandelenkoersen het afgesproken triggerniveau. Bij het overschrijden van een triggerniveau wordt systematisch overwogen of de risicoposities aanpassing behoeven. De trigger is medio februari 2013 aangepast naar een bandbreedte van -10% en +15% ten opzichte van het laatste niveau waarop een trigger is geraakt. Het bestuur heeft naar aanleiding van de trigger uitgebreid gekeken naar de mogelijke alternatieven, inclusief afdekkingconstructies. Na uitgebreide discussie en analyse werd vervolgens besloten om geen aanpassingen in de portefeuille door te voeren.

Er is tevens een trigger geïnitieerd op de Tracking Error van de liquide return portefeuille. Het bestuur krijgt hiermee meer grip op het actieve beleggingsbeleid en wordt tevens geïnformeerd in geval van stijging van het risico van actief beheer boven het vooraf vastgestelde niveau van 1%.

Het bestuur heeft ten aanzien van het renterisico besloten het matchpercentage te behouden op 70% ter bescherming van de dekkingsgraad bij een mogelijke rentedaling. Nadat de rente vanaf februari tot mei 2013 was gedaald is in de maanden hierop volgend de rente weer geleidelijk opgelopen.

Onderstaande tabel laat de beleggingen in procenten zien per eind 2013.

CATEGORIE	Weging	Norm	Belegd Vermogen in €1.000	
	31-12-2013	2013	01-01-2013	31-12-2013
<i>Return portefeuille</i>	70,39%	73,03%	419.138	447.730
<i>Match portefeuille</i>	29,61%	26,97%	176.279	165.336
Totaal portefeuille	100%	100%	595.417	613.066
<i>Liquide Return portefeuille</i>				
Aandelen	44,34%	46,84%	159.052	181.473
Converteerbare Obligaties	9,47%	10,41%	33.980	40.317
Grondstoffen	7,54%	6,69%	27.037	25.916
Obligaties	38,19%	35,77%	137.016	138.564
Liquide middelen *	0,46%	0,29%	1.657	1.139
Totaal liquide Returnportefeuille	100%	100%	358.742	387.409
<i>Illiquide Return portefeuille</i>				
Onderhandse leningen	0,25%	0,23%	150	141
Vastgoed SAR&F	61,93%	63,07%	37.401	38.044
Vastgoed Schrodgers	37,83%	36,70%	22.845	22.136
Totaal Return portefeuille	100%	100%	419.138	447.730
<i>Match portefeuille</i>				
Euro Staatsleningen	29,23%	40,69%	51.526	67.274
Hypotheke	15,83%	17,51%	27.912	28.947
LDI	24,93%	21,93%	43.955	36.261
Nominale renteswaps	30,00%	19,87%	52.886	32.854
Totaal Match portefeuille	100%	100%	176.279	165.336

* De liquide middelen 2012 (1.657) bestaan uit: liquide middelen (325) en valutaderivaten en overige derivaten (1.332). De liquide middelen 2013 (1.139) bestaan uit: liquide middelen (198) en valutaderivaten en overige derivaten (941).

Investment Beliefs

Het bestuur heeft Investment Beliefs (beleggingsbeginselen) vastgelegd als kader hoe Bpf Beton omgaat met financiële markten en producten. Van belang voor het bestuur zijn onder andere risicomanagement, kostenbeheersing, een goed gediversifieerd en duurzaam beleggingsbeleid en begrijpelijke investeringen.

Het bestuur heeft negen uitgangspunten geformuleerd op basis waarvan het beleggingsbeleid wordt bepaald. De Investment Beliefs zijn opgenomen bij de verklaring inzake de beleggingsbeginselen. De verklaring inzake de beleggingsbeginselen is als bijlage opgenomen in de ABTN en op de website van Bpf Beton geplaatst.

- Bpf Beton belegt alleen in categorieën en strategieën die het bestuur begrijpt;
- De vaststelling en allocatie van risicobudget naar beleggingscategorieën is de belangrijkste keuze in relatie tot de uiteindelijke ontwikkeling van de dekkingsgraad;
- Beleggingsrisico wordt op lange termijn beloond;
- Diversificatie is belangrijk;

- Consistent outperformance genereren is moeilijk;
- Voor illiquide beleggingen wordt een extra vergoeding ontvangen;
- Kostenbeheersing is belangrijk;
- Een sterke organisatie draagt bij aan het rendement;
- Bpf Beton streeft naar een duurzaam beleid ten aanzien van haar investeringen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het beleid inzake Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) van Bpf Beton richt zich op het zoeken van de dialoog met ondernemingen waarin wordt belegd (aandelen en bedrijfsobligaties) en de uitvoering van een actief stembeleid. Hierbij wordt gekeken naar diverse thema's op het gebied van milieu, de maatschappij en goed ondernemingsbestuur. Uitgangspunt hierbij zijn de Principles for Responsible Investment (PRI) en de UN Global Compact.

Eén van de onderwerpen die in 2013 namens Bpf Beton bij ondernemingen onder de aandacht gebracht zijn, is bijvoorbeeld de schending van normen ten aanzien van arbeidsomstandigheden. Dit onderwerp stond al op de prioriteitenlijst voor 2013, maar kwam helemaal in de belangstelling toen het Rana Plaza in Bangladesh instortte en ruim 1100 mensen omkwamen.

Mede namens Bpf Beton is er bij het Ethical Trading Initiative (ETI) op aangedrongen om een sectorbreed veiligheidsinitiatief te introduceren. Het ETI heeft vervolgens haar leden opgeroepen om het nieuwe "Accord on Fire & Building Safety" in Bangladesh te ondertekenen (gebaseerd op ILO-conventie 155, waarbij arbeiders het recht hebben om gevaarlijk werk te weigeren). Daarnaast is er mede namens Bpf Beton een gezamenlijke beleggersverklaring ondertekend (die een totaal belegd vermogen van institutionele beleggers van \$ 1,3 biljoen vertegenwoordigt), waarin wordt opgeroepen tot sterker ketenbeheer in het licht van de gebeurtenissen in Bangladesh. Op dit moment kleven er belangrijke reputatierisico's aan de inkoop van producten uit Bangladesh en hebben de financiële markten ketenrisico's onvoldoende verdisconteerd. We houden de ontwikkelingen op dit gebied dan ook nauwlettend in de gaten.

Andere risico's op het gebied van MVB waar in 2013 aandacht aan is besteed, zijn bijvoorbeeld duurzame werkwijzen in de landbouwketen (voedselprijnsinflatie en -volatiliteit zijn van grote invloed op de wereldeconomie en maatschappij), duurzame financiering van schaliegas, beloning bij banken, klimaatonderhandelingen in Warschau, olieboringen in het Poolgebied en governance in landen als Japan en Italië.

Daarnaast houdt Bpf Beton zich aan het wettelijk verbod op het beleggen in clustermunten.

Tot slot is er in de media steeds vaker aandacht voor het MVB-beleid van pensioenfondsen. Onderwerpen die in 2013 in het nieuws kwamen, waren o.a. het uitsluiten van Israëlische banken die joodse nederzettingen financieren, palmoliebeleggingen vanwege de effecten op het milieu en op sociaal gebied en schendingen door bedrijven als Walmart en Tepco.

Bpf Beton heeft een helder en transparant MVB-beleid gericht op het identificeren en terugdringen van duurzaamheidsrisico's. Daarbij toetsen wij of dit beleid aansluit op het REO beleid van F&C. Op jaarbasis worden doelstellingen vastgelegd en resultaten gemeten. In 2013 betrof het 293 resultaten bij diverse ondernemingen. Hierover wordt in kwartaalrapportages gerapporteerd.

Periodiek wordt het beleid getoetst aan ontwikkelingen in de markt en of het nog aan de wensen en eisen van Bpf Beton (en haar deelnemers voldoet). Indien nodig worden er aanpassingen doorgevoerd.

In 2014 zal Bpf Beton afwegen op welke wijze vervolgstappen gemaakt kunnen worden binnen het MVB-beleid. Te denken valt aan het actief meten van risico's op het gebied van milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur alsook het integreren van deze criteria in de reguliere beleggingsprocessen en de managerselectie.

Beleid duurzaamheid vastgoed

De bestaande vastgoedportefeuille wordt verduurzaamd waar dat op een verantwoorde manier mogelijk is. Bij commercieel vastgoed is samenwerking en een goede dialoog met huurders van essentieel belang. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van green lease concepten waarin afspraken staan over duurzaam onderhoud en duurzaam gebruik van het gehuurde

object. Aankopen worden getoetst op duurzaamheid met breed georiënteerde meetinstrumenten zoals GPR Gebouw, waarbij naast energie en milieu ook wordt gekeken naar aspecten als gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. Bij indirecte vastgoedbeleggingen wordt de dialoog aangegaan met de fondsmanagers over het gevoerde duurzaamheidsbeleid.

3.5.3 Rendement van de beleggingsportefeuille

Het rendement van de portefeuille wordt afgezet tegen een meetlat (de zogenaamde benchmark) om de resultaten te kunnen beoordelen. Het rendement van de totale portefeuille bedroeg in 2013 +0,20%. De benchmark (de afgesproken meetlat) bedroeg -0,50%.

In de tabel hieronder worden de absolute rendementen per categorie en van de totale portefeuille van 2013 weergegeven.

Rendementen %	2013		Out/Under Performance*
	Portefeuille	Benchmark	
Return portefeuille	7,37	6,66	0,66
Aandelen	18,05	17,39	0,57
Converteerbare Obligaties	14,49	12,16	2,08
Obligaties	1,41	0,53	0,87
Grondstoffen	-10,86	-9,78	-1,19
Liquide middelen	0,00	0,00	0,00
Totaal Liquide Return Portefeuille	8,79	7,96	0,77
Illiquide returnportefeuille			
Onderhandse Leningen	6,93	0,17	6,75
Direct onroerend goed Syntus	-0,26	-0,26	0,0
Achmea Vastgoed			
Direct onroerend goed Schroders	-2,20	-2,20	0,00
Match portefeuille	-15,75	-16,41	0,78
Euro staatsleningen	-4,92	-5,11	0,20
Hypotheke	4,10	-0,32	4,44
LDI	-17,49	-17,49	0,00
Renteswaps	Nvt	Nvt	Nvt
Totale portefeuille	0,20	-0,50	0,70

* De performance berekeningsmethodiek die gehanteerd wordt voor de relatieve performance wordt berekend op geometrische basis in plaats van rekenkundige basis. De berekeningsmethodiek die gebruikt wordt voor de berekening van het fondsrendement en benchmarkrendement is een tijdsgewogen rendement.

Evaluatie

De portefeuille is met ingang van 2012 ingedeeld in een match- en een returncomponent. Het doel van de nieuwe indeling is om een betere sturing te verkrijgen van het totale risicoprofiel. Indien (van te voren vastgelegde) bandbreedtes worden doorbroken, wordt automatisch geherbalanceerd. Het primaire doel van de matchportefeuille is het betalen van een deel van de verplichtingen en daarnaast het verminderen van risico versus de verplichtingen. Het doel van de returnportefeuille is het betalen van de verplichtingen en daarnaast het genereren van extra rendement ten behoeve van het herstel van de portefeuille en het creëren van goede toeslagenkansen. In de returnportefeuille zitten onder andere aandelen, converteerbare obligaties, high yield obligaties, obligaties opkomende landen, onroerend goed, bedrijfsobligaties en grondstoffen.

De totale portefeuille behaalde een rendement van +0,20%, een outperformance van 70 basispunten. Alle categorieën, met uitzondering van grondstoffen, droegen bij aan de outperformance.

Het rendement op grondstoffen was in 2013 teleurstellend, onder meer wegens een tegenvallende groei in China en betere oogsten wereldwijd dan in 2012. Desondanks verdient deze categorie een strategische plaats in de portefeuille. Zo is de correlatie met aandelen weer dalende en biedt deze categorie daarmee diversificatie. Bovendien bieden grondstoffen een hedge tegen inflatie (m.n. in extreme situaties) en exposure naar wereldwijde bevolkingsgroei en welvaartstoename.

Bpf Beton heeft als strategisch uitgangspunt in 2013 een renteafdekking van circa 70% door middel van LDI pools, swaps en euro vastrentende waarden beleggingen. Over heel 2013 is de swaprente gestegen, waardoor de LDI pools (evenals de renteswaps) een negatieve bijdrage hadden op het portefeuille rendement. Het bestuur heeft in 2013 besloten om de swaps en de staatsleningen over te hevelen naar een maatwerkfonds met ingang van 2014.

3.5.4 Z-Score 2013

De z-score wordt ieder jaar berekend en laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark (een vergelijkingsmaatstaf). Een positief getal betekent dat de beleggingen van Bpf Beton beter hebben geredeneerd dan de markt; bij een negatief getal geldt het omgekeerde. Bij de berekening worden ook de kosten in de beschouwing opgenomen.

Naast de jaarlijks berekende z-score wordt een zogenaamde performancetoets gedaan, waarin de z-scores over een periode van 5 jaren worden berekend. In het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 is opgenomen dat er vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds kan worden verleend als de performancetoets lager is dan -1,28% (oude stijl) en 0 (nieuwe stijl). Het feitelijk behaalde rendement van Bpf Beton wijkt dan behoorlijk negatief af van de benchmark.

De voorlopige z-score voor het jaar 2013 bedraagt 0,33%. De voorlopige performancetoets nieuwe stijl bedraagt 0,34% en de performancetoets oude stijl bedraagt -0,94%. Bpf Beton zit voor beide boven de toegestane norm.

De oude stijl is nog genoemd om een vergelijking te kunnen maken met de in voorgaande jaren gepubliceerde percentages.

3.6 Vooruitzichten

3.6.1 Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen van de Pensioenfederatie en de STAR bevat normen voor het gedrag van bestuurders, interne toezichthouders en belanghebbenden in de verantwoordingsfunctie. Daarnaast zijn overkoepelende thema's opgenomen, die gaan zowel over het eigen functioneren van het fonds als van dienstverleners. Staatssecretaris Klijnsma ging in oktober 2013 in haar ontwerpbesluit over de Wet versterking bestuur pensioenfondsen nog een stapje verder dan de Code, door de raad van toezicht een rol te geven bij benoeming en ontslag van bestuurders. De Pensioenfederatie vond dit te ver gaan en ook de Tweede Kamer was kritisch. Op 25 november 2013 deelde Klijnsma mee geen aanleiding te zien om het ontwerpbesluit te wijzigen.

3.6.2 Wet versterking bestuur pensioenfondsen

De Wet versterking bestuur pensioenfondsen is een integrale herziening van de governance en medezeggenschap bij pensioenfondsen. De wet moet leiden tot verbetering van de kwaliteit van het pensioenfondsbestuur. Nieuw is dat een bestuurder namens pensioengerechtigden zitting neemt in het bestuur. De deelnemersraad en verantwoordingsorgaan komen in hun huidige vorm niet meer terug in de nieuwe governance structuur. In plaats daarvan wordt een nieuw verantwoordingsorgaan ingesteld. De wet is op 9 augustus 2013 in werking getreden. De bepalingen over het verantwoorden van beleggingsbeleid, over geschiktheid en tijdsbeslag waren meteen van kracht. Een deel van de wet, dat betrekking heeft op de nieuwe bestuursmodellen, treedt in werking vanaf 1 juli 2014. Het bestuur heeft ter voorbereiding op haar keuze over het nieuwe bestuursmodel de volgende acties ondernomen:

- Het bestuur heeft twee studiedagen georganiseerd op 27 september en 8 november 2013 om de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen te behandelen en door te spreken.
- Het bestuur heeft in de vergadering van 6 december 2013 de Deelnemersraad en het Verantwoordingsorgaan geïnformeerd over de ontwikkelingen met betrekking tot de implementatie van de bestuursmodellen.
- Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van 13 december 2013 een werkgroep geformeerd ter voorbereiding op besluitvorming door het bestuur op 24 januari 2014. De werkgroep is nadien vier keer bijeen komen.

Het bestuur kon kiezen uit vijf bestuursmodellen. Na uitvoerig overleg heeft het bestuur op 24 januari 2014 gekozen het paritaire bestuursmodel. In de bestuursvergadering van 24 januari 2014 heeft het bestuur ten aanzien van de volgende beslispunten een (voorgenomen) besluit genomen:

- keuze voor het paritair bestuursmodel;
- bestuurssamenstelling bij invoering Wvbp en overwegingen;
- keuze voor verkiezingen van gepensioneerden in het bestuur en overwegingen;
- concept-verkiezingsreglement.

In een gezamenlijk overleg met cao-partijen op 31 januari 2014 zijn voornoemde punten met cao-partijen besproken en door cao-partijen bekrachtigd.

Het bestuur heeft in 2013 een implementatieplan opgesteld. Aan de hand van dit plan kon het bestuur de voortgang van de te ondernemen acties monitoren om ervoor te zorgen dat de wetgeving tijdig werd geïmplementeerd. In het derde en vierde kwartaal van 2013 deed DNB onderzoek naar de voorbereiding van pensioenfondsen op de wijzigingen in de governance en de invoering van de nieuwe bestuursmodellen. Bpf Beton heeft hiertoe een vragenlijst ingevuld.

Pensioengerechtigde in het bestuur

In 2013 is een verkiezingscommissie ingesteld die was belast met het houden van de verkiezing van de bestuurder namens pensioengerechtigden. Begin 2014 toonden drie kandidaten belangstelling om deze functie te vervullen. Met deze kandidaten zijn gesprekken gevoerd. Naar aanleiding van deze gesprekken bleken twee kandidaten geschikt voor de bestuursfunctie namens pensioengerechtigden. Hiertoe was een stemronde overbodig. Stef Borghouts en Yvonne Folkers zullen namens de pensioengerechtigden toetreden tot het bestuur per 1 juli 2014.

Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag is het formulier voor de benoeming voorgelegd aan DNB. De daadwerkelijke benoeming kan pas plaatsvinden als DNB de benoeming heeft goedgekeurd.

Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke personen. Het bestuur heeft Peter Priester, Maas Simon en Gerard Sirks aangesteld voor de raad van toezicht.

Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag zijn de formulieren voor de benoemingen voorgelegd aan DNB. De daadwerkelijke benoeming per 1 juli 2014 kan pas plaatsvinden als DNB de benoeming heeft goedgekeurd.

In 2014 zijn de statuten en reglementen alsmede de profielschetsen en competenties bestuur en raad van toezicht aangepast aan de eisen van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen.

De deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan zijn door het bestuur betrokken bij de wijzigingen die doorgevoerd zijn. De deelnemersraad heeft positief geadviseerd over het paritaire model, de statuten en reglementen.

Verantwoordingsorgaan nieuwe stijl

Per 1 juli 2014 zal de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan in hun huidige vorm niet meer terugkomen in de nieuwe governance structuur en wordt een nieuw verantwoordingsorgaan ingesteld. Statutair is ten aanzien van de samenstelling bepaald dat drie leden de deelnemers vertegenwoordigen, drie leden de pensioengerechtigden vertegenwoordigen en dat één lid de werkgevers vertegenwoordigt.

Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag zijn benoemingen voorgelegd aan de benoemende organisaties.

De deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan zijn door het bestuur betrokken bij de wijzigingen die doorgevoerd zijn. De deelnemersraad heeft positief geadviseerd over reglementen van het verantwoordingsorgaan nieuwe stijl.

3.6.3 Definitieve inhoud nieuw FTK nog niet bekend

De eerste stap in de herziening van het pensioenstelsel is het verhogen van de AOW en pensioenrichtleeftijd. De tweede stap is het schokbestendig maken van de pensioencontracten. De financiële regels voor pensioenen liggen vast in het financieel toetsingskader (FTK). Het FTK is onderdeel van de Pensioenwet. De planning is dat 1 januari 2015 een nieuw FTK van kracht wordt. In de zomer van 2013 hield staatssecretaris Klijnsma een consultatie over een voorontwerp voor het nieuwe FTK. In het consultatiedocument werd een scheiding tussen nominale en reële contracten voorgesteld. Na de consultatie koos staatssecretaris Klijnsma alsnog voor één FTK, een tussenvariant. De tussenvariant, ook wel FTK1+ genoemd, is te omschrijven als een FTK met het nominale contract zoals we dat nu kennen als uitgangspunt. Met de introductie van de nieuwe tussenvariant wil Klijnsma ervoor zorgen dat pensioenfondsen oude rechten niet hoeven in te varen in het nieuwe contract. De stand van zaken eind 2013 is dat het voorstel verder wordt uitgewerkt. Klijnsma overlegt daarover nog met de pensioensector. Een aantal grotere pensioenfondsen wil namelijk nog steeds graag over naar een reëel kader. De inhoud van het FTK was daarom eind 2013 nog niet bekend. Planning is om het wetsvoorstel begin 2014 aan de Tweede Kamer te sturen.

3.6.4 Nieuwe UFR gekoppeld aan markttrente

Het kabinet wil met de invoering van het nieuwe FTK in 2015 ook een nieuwe UFR-methode invoeren voor pensioenfondsen. De UFR is de benadering van de markttrente voor looptijden van meer dan 20 jaar. De Commissie UFR bracht een advies uit over drie onderdelen van de UFR-methode. Op 1 oktober 2013 gaf het kabinet aan het advies van de commissie te willen overnemen in het nieuwe FTK. Een belangrijke keuze die de commissie maakt, is de UFR niet meer als een vaste rente te definiëren, maar te koppelen aan een voortschrijdend gemiddelde markttrente (forward rente). Een voordeel van een variabele UFR is dat geen onduidelijkheid meer bestaat of en hoe dit niveau in de toekomst bijgesteld kan worden. Nadelen van de methodiek van de commissie UFR zijn de complexiteit van de methodiek en de onduidelijkheid over de vraag in hoeverre het renterisico nog te hedgen is voor pensioenfondsen en of een variabele UFR niet onnodig ten koste gaat van stabiliteit, aangezien de UFR nu ook meebeweegt met markttrentes.

Na het advies en het besluit van Klijnsma besloot Europa eind oktober 2013 vrij onverwacht en definitief dat verzekeraars vanaf 1 januari 2016 een vaste UFR van 4,2% moeten hanteren. De STAR pleitte er eind november 2013 daarom voor om ook voor Nederlandse pensioenfondsen aan te sluiten bij de Europese vaste UFR.

3.6.5 Communicatie

Bij de start van het nieuwe pensioenstelsel komen nieuwe regels voor communicatie. Op basis van de resultaten van de evaluatie van de informatiebepalingen en de resultaten van het project pensioencommunicatie, worden de informatiebepalingen in de pensioenwetgeving aangepast. De ingangsdatum is 1 januari 2015.

Staatssecretaris Klijnsma publiceerde 29 november 2013 een consultatiedocument over het wetsvoorstel Pensioencommunicatie. Hierin staat dat er meer ruimte komt voor digitale vormen van communicatie. Het consultatiedocument verkort de termijn waarbinnen een startbrief moet worden verzonden naar twee maanden. Volgens het consultatiedocument moeten pensioenregelingen voortaan op een aantal onderdelen onderling vergelijkbaar zijn. Het UPO vermeldt voortaan alleen de verworven pensioenaanspraken. Het pensioenregister wordt uitgebreid en geeft een indicatie van het totale pensioeninkomen op AOW-datum. De consultatie liep af op 17 januari 2014. Onbekend is wanneer het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer wordt ingediend. Daarna moeten nog verschillende uitvoeringsregelingen worden opgesteld.

Pensioen123

Pensioenfondsen en de Pensioenfederatie ontwikkelden in 2013 samen met de verzekeraars een digitaal toepasbaar en eenvoudig te begrijpen communicatiemiddel: Pensioen123. De deelnemer kan zich in 3 stappen verdiepen in zijn pensioenregeling. Hij klikt met hulp van iconen door naar meer gedetailleerde informatie. De eerste laag informeert de deelnemer in 5 minuten concreet over zijn regeling. De tweede laag geeft een toelichting op de informatie in laag 1. In de derde laag komt hij uit bij documenten zoals het reglement en brochures. Het ministerie van SZW heeft het Pensioen123 in het najaar van 2013 getoetst en vrijgegeven voor gebruik door pensioenfondsen. Waar mogelijk past Bpf Beton dit concept in 2014 toe in haar communicatieuitingen. Per 2015 wordt de startbrief mogelijk vervangen door Pensioen123.

3.6.6 Vooruitzichten van de vermogensbeheerder

De vooruitzichten zijn onzeker, maar de staartrisico's lijken te zijn afgenomen. Er wordt een doorgaand economisch herstel in Europa verwacht en een betrekkelijk krachtige groei in de VS. De inflatie zal iets aan kunnen trekken in vooral de VS, maar nog te laag blijven volgens de doelstellingen van de westerse centrale banken.

Het monetaire beleid zal zeer ruim blijven, vooral ook in de eurozone. Een beperkte stijging van de rente vanwege de geleidelijk verbeterende economische vooruitzichten terwijl de inflatie stabiliseert, is echter goed mogelijk. Deze verwachting is gebaseerd op het feit dat met name de reële rente nog zeer laag is in Europa (circa 0,5%).

Aantrekkende groei, lage inflatie en zeer ruim monetair beleid zijn gunstig voor aandelen en credits. Aandelen zijn echter niet langer goedkoop, waardoor de koersstijging vooral uit winststijging zal moeten komen. Er kan ook negatief gereageerd worden op de vermindering van de "quantitative easing" in de VS. Net als in vorige jaren zijn er schokken mogelijk, waardoor aandelen zouden kunnen teleurstellen. Naar verwachting zullen de problemen voor opkomende landen door het groeiherstel in het Westen geleidelijk gaan verminderen, maar de interne dynamiek en liquiditeitsproblemen zouden opnieuw tot tegenvallers kunnen leiden.

Beleggingsplan 2014

Bij de vaststelling en eventuele aanpassingen van de normportefeuille aan de actuele inzichten in de merites van de diverse beleggingscategorieën is het vereist eigen vermogen (VEV) uit het herstelplan expliciet als limiet gehanteerd voor het risicoprofiel.

Aan de hand van discussies tijdens de bestuursvergaderingen op 1 november en 13 december 2013 alsook tijdens het bezoek aan het F&C kantoor in Londen op 14 en 15 november 2013 is de norm portefeuillesamenstelling voor 2014 vastgesteld en ook de strategie voor en de invulling van de rentehedge.

Het bestuur heeft besloten om het strategische rentehedgepercentage te verlagen van 70% naar 65%. Tevens heeft het bestuur gekozen voor het hanteren van een rentestafel waarbij de koppeling wordt gelegd tussen het rentehedgepercentage (op marktbasis) en het niveau van de 30-jaars euro swaprente. De rentestafel is bedoeld als 'trigger' en niet als automatisch mechanisme. De vermogensbeheerder F&C neemt contact op met het bestuur bij doorbraak van een trigger niveau. Hierbij zal

telkens akkoord gegeven moeten worden door het bestuur van Bpf Beton alvorens het strategische rentehedgepercentage wordt gewijzigd. Daarnaast wordt de beleggingscategorie credits in 2014 opgenomen in de matchportefeuille. Deze beslissing is ingegeven vanwege de verbeterde samenhang tussen credits en de swapcurve.

3.7 Financiële paragraaf

3.7.1 Samenvatting van de financiële positie van Bpf Beton

De financiële positie van Bpf Beton is ten opzichte van 31 december 2012 verbeterd. In 2013 werden goede rendementen behaald op zowel zakelijke als vastrentende waarden. De totale beleggingsportefeuille van Bpf Beton groeide aan tot € 613 miljoen (gesaldeerd met negatieve derivaten). Bpf Beton heeft een positief resultaat behaald. De dekkingsgraad van Bpf Beton is gestegen van 101,2% eind 2012 naar 105,2% eind 2013.

3.7.2 Kosten uitvoering pensioenregeling

Bpf Beton maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van het vermogensbeheer. Het bestuur van Bpf Beton vindt het belangrijk open te zijn over deze kosten.

Onderstaand is in dit kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen. De kosten van het vermogensbeheer zijn opgenomen in paragraaf 3.7.3.

De kosten worden gepresenteerd overeenkomstig de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken, eenvoudiger met elkaar worden vergeleken.

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling bedragen voor 2013 € 1,7 miljoen (2012: € 2 miljoen). Omgerekend naar kosten per deelnemer (actieve deelnemers en pensioengerechtigde deelnemers) is dit € 125,20 (2012: 155,68).

Het bedrag aan uitvoeringskosten bestaat uit:

- kosten deelnemer
- kosten werkgever
- kosten bestuur en financieel beheer
- kosten projecten

De kosten deelnemer hebben betrekking op alle werkzaamheden die de administratie van Bpf Beton verricht om de pensioenaanspraken te administreren, de uitkeringen van de pensioengerechtigden te verzorgen en alle deelnemers en gerechtigden te informeren. Te denken valt hierbij aan het verwerken van waardeoverdrachten, het afkopen van kleine pensioenen, het toekennen van pensioenen en de communicatie met alle doelgroepen (helpdesk, website, pensioenplanner, nieuwsbrief, Uniform Pensioenoverzicht, start- en stopbrief enzovoorts).

De kosten werkgever hebben betrekking op alle activiteiten die voortvloeien uit het beheer van het bestand van aangesloten werkgevers, de aanlevering en verwerking van de werknemersgegevens, het opleggen en innen van de pensioenpremies en het onderhouden van de contacten met die werkgevers.

De kosten bestuur en financieel beheer hebben betrekking op de bestuurlijke kosten (bestuur, deelnemersraad, verantwoordingsorgaan), het voeren van het secretariaat, het opstellen van het jaarverslag en het samenstellen van financiële rapportages, de kosten van het wettelijk toezicht (DNB, AFM) en de advies- en controlekosten (actuaris, onafhankelijke accountant, aan derden uitbestede activiteiten).

De kosten van projecten hebben betrekking op algemene projecten en fondsspecifieke projecten. Voorbeelden van dergelijke projecten in 2013 zijn pensioenregister, gelijkwaardigheidstoets, communicatieuitingen, pensioenflitsen, themabijeenkomst werkgevers en studiebijeenkomsten verzorgd door Syntrus Achmea.

In de volgende tabel is een specificatie opgenomen van de kosten die Bpf Beton in het verslagjaar heeft gemaakt. De vermelde kosten komen niet overeen met de pensioenuitvoeringskosten zoals die zijn verantwoord in de rekening van baten en lasten. Het verschil zit in de nagekomen afrekening en de verwachte afrekening die in de jaarrekening wordt verwerkt.

Overzicht kosten uitvoering pensioenregeling:

Kostensoort	Bedrag	
	2013	2012
Uitvoeringskosten werknemer	€ 698	€ 830
Uitvoeringskosten werkgever	€ 91	€ 98
Kosten bestuur en financieel beheer	€ 1.333	€ 1.467
Financiële administratie en bestuursondersteuning	€ 786	€ 780
Toezichtkosten	€ 46	€ 46
Advies- en controlekosten	€ 308	€ 435
Bestuurskosten	€ 161	€ 128
Overige kosten (contributies/verzekeringen ed)	€ 32	€ 78
Diversen	€ 0	€ 0
Projectkosten	€ 95	€ 138
Pensioenregister	€ 7	€ 8
Gelijkwaardigheidstoets	€ 15	€ 6
Communicatie (pensioenflits en andere mailingen)	€ 61	€ 64
Overige	€ 12	€ 61
Subtotaal kosten	€ 2.216	€ 2.532
Kortingen *	-€ 490	-€ 493
Toerekening kosten aan overgangsrechten VPL	-€ 14	€ 0
Totaal	€ 1.712	€ 2.040

* Kortingen: In 2012 zijn er kortingen overeengekomen op de dienstverlening, waaronder een schaalvoordelenkorting en een meerjaren-korting.

3.7.3 Kosten van vermogensbeheer

De kosten van het vermogensbeheer in 2013 bedroegen € 2,4 miljoen (2012: € 1,7 miljoen). Afgezet tegen het gemiddeld belegd vermogen, komen de kosten in 2013 neer op 0,389% (2012: 0,287%) van het gemiddeld belegd vermogen (gesaldeerd met negatieve derivaten) van circa € 613 miljoen (2012: € 595 miljoen).

	2013	2012
Beheerskosten van beleggingen	€ 1.707	€ 1.117
Kosten bewaarloon	€ 105	€ 11
Belastingen	€ 70	€ 40
Overige kosten	€ 47	€ 18
Transactiekosten	€ 457	€ 523
Totaal	€ 2.386	€ 1.710

De beheerskosten van beleggingen hebben betrekking op:

- fiduciar beheer: service fees, fiduciare-/Multi manager pools en valuta afdekking fiduciare pools.
- vermogensbeheer: F&C pools, LDI pools en discretionaire beleggingen.

De overige kosten bestaan uit Reo kosten (maatschappelijk verantwoord beleggen) en accountants- en advieskosten.

De transactiekosten bestaan uit F&C Pools, LDI Pools, discretionaire beleggingen en valuta hedging.

De kosten van het vermogensbeheer, zoals hier wordt gepresenteerd, sluiten niet aan bij de jaarrekening. De bedragen in de hiervoor opgenomen tabel zijn gebaseerd op de verslagstaat J402. In de jaarrekening worden de cijfers gebaseerd op de verslagstaat J401. Het grootste verschil wordt veroorzaakt door de transactiekosten. In de jaarrekening zijn de transactiekosten onderdeel van de aan- en verkooptransacties.

4 Verantwoordingsorgaan/ Deelnemersraad

4.1 Oordeel verantwoordingsorgaan 2013

4.1.1 Algemeen

Het verantwoordingsorgaan van het bedrijfspensioenfonds is in 2008 ingesteld.

Het reglement voor het verantwoordingsorgaan is vastgesteld op basis van de uitgangspunten van Pension Fund Governance.

Hierbij zijn de frequentie van het overleg met het bestuur, de te behandelen onderwerpen met betrekking tot het beleid en de verantwoording van het orgaan vastgesteld.

In het overleg tussen Bestuur en het Verantwoordingsorgaan, dat over het verslagjaar 2013 en de lopende ontwikkelingen is gehouden zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- WVBP
- Communicatieplan 2013
- Financiële en actuariële analyses

Het Verantwoordingsorgaan baseert zich bij het vormen van haar algemeen oordeel op met name het jaarverslag en de jaarrekening, de notulen van de bestuursvergaderingen, deelnemersvergaderingen en andere relevante ontvangen informatie (ABTN en actuariel rapport 2013).

Het verantwoordingsorgaan is in 2013 tweemaal bijeen geweest.

4.1.2 Bevindingen

Beleid

Het bestuur van het fonds is er volgens het verantwoordingsorgaan ruim voldoende in geslaagd de principes voor een goed pensioenfondsbestuur te vertalen naar het fonds. Via de website kunnen alle betrokkenen kennis nemen van de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds.

Door het VO is geconstateerd dat n.a.v. het communicatieplan 2013 de acties in 2013 zijn uitgevoerd. Het advies om de werkgevers een grote rol toe te kennen in communicatie met de achterban is actief opgepakt. Rond de verschijning van de UPO is extra aandacht besteed aan bekendmaking en aankondiging middels posters. De website wordt goed onderhouden en kan zich verheugen op een toenemend aantal bezoekers. Er zijn nieuwsflitsen verstuurd waarmee de deelnemers en werkgevers proactief geïnformeerd worden.

Wet versterking bestuur pensioenfonds

De Wet versterking bestuur pensioenfonds is op 9 augustus 2013 in werking getreden. Het bestuur heeft zich adequaat voorbereid op deze wetgeving en heeft op 6 december 2013 het VO geïnformeerd over de ontwikkelingen en het implementatie pad van deze wijzigingen binnen het bedrijfspensioenfonds voor de betonproductenindustrie. Het VO waardeert de activiteiten van de werkgroep die geformeerd is ter voorbereiding van de besluitvorming rond de keuze van een bestuursmodel.

Financiële en actuariële analyses 2013 en dekkingsgraad

Aan de hand van de beschikbaar gestelde informatie, is het resultaat over het boekjaar 2013 gezien.

Door het VO is geconstateerd dat de dekkingsgraad ultimo 2013 is gestegen naar 105,2%. Daarmee is de dekkingsgraad uitgekomen boven de gestelde grens in het kortetermijn herstelplan. Dit betekent dat een voorgenomen korting op de pensioenen niet nodig is in 2014. Het VO heeft er vertrouwen in dat er voldoende maatregelen worden genomen om de dekkingsgraad verder

te laten toenemen, maar beseft ook de invloed van bijvoorbeeld een geringe renteschommeling op de dekkingsgraad. Het VO valideert het besluit van het bestuur om de pensioenen per 1 januari 2014 niet te indexeren. Het VO vindt dat de kosten voor uitvoering van de pensioenregeling continu aandacht behoeft.

4.1.3 Oordeel

Het beleid zoals opgesteld en uitgevoerd door het bestuur heeft tot een aanzienlijk herstel geleid van de dekkingsgraad. De energie die gestoken wordt in het communicatiebeleid wordt door het VO als positief ervaren. Communicatie met de achterban over de moeilijke pensioenmaterie blijft aandacht vergen. Om daarbij de werkgever meer te betrekken is een positief initiatief. Tevens vindt het VO dat het bestuur pragmatisch en adequaat heeft gereageerd op werkzaamheden rondom de implementatie van de wet versterking bestuur pensioenfondsen.

4.1.4 Aanbevelingen

Voor 2014 zijn volgens het verantwoordingsorgaan enkele onderwerpen van belang:

- Het implementatieplan BPF betonproductenindustrie overgang naar een paritair bestuursmodel voortvarend blijven continueren.
- Het transparant en doelgericht blijven communiceren met de deelnemers en werkgevers gezien aanstaande wijzigingen in de regeling m.i.v. 1 januari 2015.
- De nodige druk blijven uitoefenen op de cao partijen om zodoende tijdig te komen tot beleidsregels voor de verplichte aanpassingen voor 1 januari 2015.

4.1.5 Conclusie

Het algemeen oordeel van het Verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur, het gevoerde beleid, de gemaakte beleidskeuzes en de naleving van de principes van goed pensioenfondsbestuur is zonder meer positief.

Het verantwoordingsorgaan spreekt wel zijn zorg uit over de continuïteit van het fonds als op 31-12-2014 blijkt dat de CAO partijen niet hun verantwoording hebben genomen.

Het verantwoordingsorgaan is overigens los van dit feit van mening dat het fonds met grote inzet en deskundigheid wordt bestuurd en ondersteund. Het bestuur is goed op de hoogte van aanstaande wijzigingen en anticipeert proactief hierop.

Amsterdam, 21 mei 2014

Namens het verantwoordingsorgaan van de Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Betonproductenindustrie,

De heer L.E.M. Bodelier (voorzitter)

De heer J. van Mulligen

De heer A.M.J. Rijkers (secretaris)

4.1.6 Reactie bestuur

Naar aanleiding van het oordeel van het verantwoordingsorgaan is onderstaand de reactie van het bestuur:

Het positieve algemeen oordeel van het verantwoordingsorgaan wordt door het bestuur erg gewaardeerd.

Het bestuur heeft kennis genomen van de aanbevelingen die het verantwoordingsorgaan in haar oordeel heeft gegeven. De aanbevelingen worden door het bestuur ter harte genomen en opgepakt.

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor de rol die zij in het verslagjaar heeft vervuld.

4.2 Deelnemersraad

De deelnemersraad is in 2013 intensief betrokken geweest bij de besluitvorming en advisering over een groot aantal onderwerpen. Een afvaardiging van twee bestuursleden is bij twee vergaderingen van de deelnemersraad aanwezig geweest om de adviesaanvragen toe te lichten en te rapporteren over de uitvoering van de pensioenregeling.

In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van de onderwerpen waarover de deelnemersraad het bestuur in 2013 heeft geadviseerd.

4.2.1 Jaarverslag 2013 van de deelnemersraad

De deelnemersraad is ingesteld door het bestuur in 2007 en gestart met 2 leden. In 2008 is het ledenaantal vergroot naar 8. De leden vertegenwoordigen de deelnemers en de gepensioneerden.

De leden van de deelnemersraad aan het einde van het verslagjaar zijn:

namens de gepensioneerden uit:	namens de deelnemers uit:
Leo Addink	Bert Bodelier (vice-voorzitter)
Jaap Boks	Arend van den Burg
Jan van Mulligen	Wim van der Linden (secretaris)
	Wout Pieterse
	Arno van Riet (voorzitter)

De deelnemersraad adviseert het bestuur op verzoek of uit eigen beweging over zaken of te nemen besluiten die het fonds betreffen. Het betreft onder meer:

- Maatregelen van algemene strekking
- Wijzigingen in reglementen en statuten
- Jaarverslag
- Toeslagbeleid
- Premiebeleid
- Overdracht van verplichtingen

In het verslagjaar heeft de deelnemersraad vier keer vergaderd. De deelnemersraad vergadert in het algemeen voorafgaand aan de bestuursvergadering. Twee maal is vergaderd met bestuursleden aanwezig – twee maal zonder aanwezigheid van bestuursleden.

De voorzitter of secretaris van de deelnemersraad is tevens een maal per jaar aanwezig bij een bestuursvergadering.

De deelnemersraad heeft een aantal adviezen aan het bestuur verstrekt. De adviezen gingen over:

- Jaarverslag en jaarrekening 2012
- Wijziging 55+ reglement
- Wijziging 55- reglement
- Wijziging geschillen reglement
- Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) 2013

Naast de adviezen aan het bestuur werd in 2013 veel aandacht besteed aan de financiële positie van het fonds. De deelnemersraad neemt kennis van alle onderwerpen die spelen bij het fonds, aangezien de notulen van de bestuursvergaderingen ter kennisname van het bestuur ontvangen worden. Tevens wordt maandelijks de dekkingsgraad monitor onder de leden van de deelnemersraad verspreid.

Nauw betrokken wordt de deelnemersraad bij de communicatie met de deelnemers (Pensioenflits).

De deelnemersraad heeft in 2013 een studiedag, verzorgd door Syntrus Achmea en Towers Watson, gehad met de volgende onderwerpen: ontwikkelingen regelgeving en toekomstige veranderingen m.b.t. pensioenregeling 2015.

Diverse leden van de deelnemersraad hebben in 2013 vergaderingen/ themadagen bijgewoond van het Platform Deelnemersraden.

In het verslagjaar is besloten om samen met het verantwoordingsorgaan te vergaderen. Dit is mede ingegeven door het feit dat bij het in 2014 nieuwe wettelijk verplichte bestuursmodel de deelnemersraad in zijn huidige samenstelling komt te vervallen en wordt vervangen door een nieuw verantwoordingsorgaan, waarin beide vergadermodellen zullen samengaan.

De deelnemersraad is tevreden met de wijze, waarop zij in 2013 werd betrokken in de besluitvorming ten aanzien van de herstelmaatregelen en ten aanzien van andere zaken. De relatie van de deelnemersraad met bestuur, verantwoordingsorgaan en met Syntrus Achmea is goed. Het tonen van een grote openheid van het bestuur wordt hoog op prijs gesteld.

Amsterdam, 21 mei 2013

Deelnemersraad van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie.

5 Visitatiecommissie

Voor het intern toezicht heeft het bestuur gekozen voor een visitatiecommissie, die tenminste eens in de drie jaar een oordeel vormt over het functioneren van het bestuur. Het bestuur heeft in 2013 een visitatie laten uitvoeren. De visitatie bestond uit een documentanalyse, vraaggesprekken met alle bestuursleden, de deelnemersraad, het verantwoordingsorgaan en overige betrokkenen bij Bpf Beton.

In de bestuursvergadering van 24 januari 2014 is het rapport van de visitatiecommissie door de visitatiecommissie gepresenteerd aan het bestuur. In dit hoofdstuk is het oordeel van de visitatiecommissie opgenomen en de reactie van het bestuur hierop.

5.1 Oordeel 2013

De Visitatiecommissie is van oordeel dat het bestuur een behoorlijk taakvolwassen bestuur is. Over de gehele linie heeft het bestuur haar zaken procedureel en inhoudelijk voor elkaar. Het bestuur functioneert in belangrijke mate op basis van vertrouwen. Daarnaast zijn alle deskundigheden die nodig zijn om een fonds adequaat te besturen in zijn totaliteit aanwezig. De besluitvorming is degelijk en heeft volgens de regels plaatsgevonden. De besluiten zijn eenduidig vastgelegd in notulen en andere documenten. De visitatiecommissie oordeelt dat de beleids- en bestuursprocedures, de processen en checks en balances compleet zijn en worden gevolgd.

Het risicobeleid heeft in de afgelopen periode een verdiepingsslag doorgemaakt. Het verdient aanbeveling om risicomanagement prominent en regelmatig op de bestuursagenda te plaatsen.

De Visitatiecommissie heeft op uitdrukkelijk verzoek van het bestuur, mede gekeken naar de samenwerking tussen bestuur en de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan. De Visitatiecommissie komt tot de conclusie dat de samenwerking procedureel en formeel in orde is en goed wordt gevolgd. Om te komen tot een optimale samenwerking en het goed kunnen invullen van de respectievelijke rollen verdient het aanbeveling om ook aandacht te geven aan de informele contactmomenten. Hierdoor ontstaat naar de mening van de Visitatiecommissie meer begrip en draagvlak.

Het bestuur acteert als collectief. Beleggingsonderwerpen worden niet in commissies behandeld, maar in een daarvoor bestemde bestuursvergadering. Deze werkwijze werpt in termen van deskundigheid zijn vruchten af. Dit wordt door de individuele bestuursleden zo ervaren, maar wordt ook bevestigd door de uitvoerende vermogensbeheer partijen. Er is veel aandacht voor ontwikkeling en deskundigheidsbevordering.

5.2 Reactie bestuur

Naar aanleiding van het oordeel van de visitatiecommissie is onderstaand de reactie van het bestuur:

Het positieve algemeen oordeel van de visitatiecommissie wordt door het bestuur erg gewaardeerd. Het bestuur heeft kennis genomen van de aanbevelingen die de visitatiecommissie in haar oordeel heeft gegeven. De aanbevelingen worden door het bestuur ter harte genomen en opgepakt.

Het bestuur bedankt de visitatiecommissie voor de rol die zij in het verslagjaar heeft vervuld.

6 Slotwoord

Het jaar 2013 heeft voor het bestuur in het teken gestaan van de financiële positie van Bpf Beton, het risicomanagement en de voorbereiding op de nieuwe pensioenregeling per 2015. De financiële ontwikkelingen en de lage rentestand die gevolgen hebben voor de dekkingsgraad zijn een bron van zorg voor Bpf Beton. Het bestuur heeft constante aandacht voor de financiële positie van Bpf Beton en probeert deze positie zo goed mogelijk te verbeteren met de middelen die het bestuur ter beschikking staan. Via de website en overige communicatiemiddelen houdt het bestuur de werkgevers, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden en overige belanghebbenden zo goed mogelijk op de hoogte van de ontwikkelingen.

Het bestuur hecht veel waarde aan openheid en transparantie naar alle belanghebbenden. Om die reden wordt ook kritisch gekeken naar alle wijzigingen die op Bpf Beton afkomen, aangezien deze gemoed kunnen gaan met kosten. Het bestuur stelt zich op het standpunt dat deze kosten verantwoord moeten kunnen worden richting de werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden die verbonden zijn aan Bpf Beton.

Het bestuur neemt haar verantwoordelijkheid hierin en houdt daarbij het uiteindelijke doel voor ogen. Namelijk: het uitkeren van ouderdoms- en nabestaandenpensioen in geval van ouderdom en overlijden en het naleven van het toeslagenbeleid zoals eerder opgenomen in dit jaarverslag.

Het bestuur dankt hierbij alle medewerkers van de uitvoeringsorganisatie, de vermogensbeheerders en de externe partijen (beleggingsadviseur, onafhankelijke accountant en actuarissen) voor de medewerking aan het handhaven van het bovengenoemde doel, wat dit jaar met de nodige inspanningen gepaard is gegaan.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

Amsterdam, 24 juni 2014

De heer H. Korthof
Voorzitter

De heer G.W. van der Peijl
Secretaris

De heer H.J. Wuijten
Plaatsvervangend voorzitter

Mevrouw L.L. Bruns
Plaatsvervangend secretaris

De heer J.C. Blom
Bestuurslid

De heer D.P. Slob
Bestuurslid

Mevrouw Y Folkers
Bestuurslid

De heer A. Jorna
Bestuurslid

7 Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie statutair gevestigd te Amsterdam de jaarrekening over boekjaar 2013 eindigend op 31 december 2013. In hoofdstuk 8 Overige gegevens volgen de verklaringen van de certificerend actuaire en van de onafhankelijke accountant van het pensioenfonds. De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

7.1 Balans per 31 december

(Na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)	Toelichting *)	2013 EUR	2012 EUR
Activa			
Vastgoedbeleggingen		60.180	60.246
Aandelen		221.790	193.032
Vastrentende waarden		271.187	260.559
Derivaten		43.172	62.362
Overige beleggingen		26.114	27.362
Beleggingen voor risico fonds	7.5.1	622.443	603.561
Liquide Middelen		9.601	-
Vorderingen		32	-
Beleggingen voor risico CAO partijen	7.5.2	9.633	-
Vorderingen en overlopende activa	7.5.3	372	1.262
Overige activa	7.5.4	928	895
		633.376	605.718
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	7.5.5	30.563	7.273
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds		582.297	589.392
Overige technische voorziening		6	6
Technische voorzieningen	7.5.6	582.303	589.398
Langlopende schulden	7.5.7	9.633	-
Overige schulden en overlopende passiva	7.5.8	10.877	9.047
		633.376	605.718
*) De nummering verwijst naar de toelichting			
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)	7.5.5	%	%
Nominaal		105,2	101,2

7.2 Staat van baten en lasten

<i>(x € 1.000)</i>	Toelichting	2013 EUR	2012 EUR
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	7.6.1	28.831	26.070
Beleggingsresultaten risico fonds	7.6.2	127	77.292
		28.958	103.362
Lasten			
Pensioenuitkeringen	7.6.3	11.617	11.048
Pensioenuitvoeringskosten	7.6.4	1.700	2.027
Mutatie technische voorzieningen:			
· Pensioenopbouw	7.6.5	24.776	22.939
· Indexering en overige toeslagen	7.6.6	-	-
· Inkoop uit hoofde van VPL-regeling	7.6.7	899	495
· Wijziging uit hoofde van aanpassing overlevingstafels	7.6.8	-	10.808
· Rentetoevoeging	7.6.9	2.131	8.200
· Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	7.6.10	-10.905	-11.158
· Wijziging marktrente	7.6.11	-22.925	30.483
· Wijziging overige actuariële uitgangspunten	7.6.12	912	1.342
· Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	7.6.13	660	850
· Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	7.6.14	-2.643	-3.689
		-7.095	60.270
Saldo overdrachten van rechten	7.6.13	-554	-954
		5.668	72.391
Saldo van baten en lasten		23.290	30.971

Samenvatting van de actuariële analyse

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Premieresultaat	770	262
Interestresultaat	20.922	38.609
Overig resultaat	1.598	-7.900
Saldo van baten en lasten	23.290	30.971

Bestemming van het saldo van baten en lasten

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Algemene Reserve	17.547	20.445
Solvabiliteitsreserve	5.743	10.526
Saldo van baten en lasten	23.290	30.971

7.3 Kasstroomoverzicht

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	30.129	25.380
Ontvangen waardeoverdrachten	754	1.006
Betaalde pensioenuitkeringen	-11.551	-11.081
Betaalde waardeoverdrachten	-160	-205
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.653	-2.025
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	17.519	13.075
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	76.957	273.484
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	4.972	6.032
Aankopen beleggingen	-98.136	-293.012
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.315	-1.103
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-17.522	-14.599
Mutatie liquide middelen	-3	-1.524
Stand liquide middelen per 1 januari	1.285	2.809
Stand liquide middelen per 31 december *)	1.282	1.285

*) De liquide middelen zijn als volgt opgebouwd:

- deel opgenomen onder de Beleggingen voor risico fonds	354	390
- overige liquide middelen (opgenomen onder de Overige activa)	928	895
	1.282	1.285

7.4 Algemene toelichting

7.4.1 Inleiding

Het doel van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie statutair gevestigd te Amsterdam (hierna 'het fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de branche verplicht gestelde aangesloten werkgevers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie.

7.4.2 Overeenstemmingsverklaring

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 5 juni 2014 de jaarrekening opgemaakt.

7.4.3 Stelselwijziging VPL regeling

De Raad voor de Jaarverslaggeving heeft de ontwerp-richtlijn RJ 610.270 uitgebracht. Deze ontwerp richtlijn stelt dat ontvangen, maar nog niet aangewende middelen uit hoofde van VPL verantwoord dienen te worden als verplichting. Tot boekjaar 2013 werden deze middelen door het fonds als bestemmingsreserve verantwoord. Het bestuur van het fonds heeft besloten om de ontwerp-richtlijn te volgen en vanaf boekjaar 2013 de VPL-middelen te verantwoorden als langlopende schuld.

Met ingang van boekjaar 2013 worden de ontvangen middelen niet meer als premiebaten verantwoord, maar direct toegevoegd aan de langlopende schuld. Bij inkoop van de rechten wordt de inkoop som (en hiermee de vrijval uit de langlopende schuld) als separate post onder de overige premiebaten verantwoord. Eventuele beleggingsresultaten inzake VPL worden direct toegevoegd aan de langlopende schuld.

Deze stelselwijziging heeft geen effect op het vermogen en het resultaat van 2012. De vergelijkende cijfers in de verloopoverzichten zijn hierop aangepast.

De stelselwijziging heeft geen effect op de dekkingsgraad van het fonds, aangezien zowel de bestemmingsreserve als de langlopende schuld buiten de berekening van de dekkingsgraad worden gehouden.

7.4.4 Schattingswijziging overige actuariële uitgangspunten

Voorziening pensioenverplichting voor risico fonds

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Vanaf boekjaar 2013 zijn onderstaande grondslagwijzigingen doorgevoerd:

- Voor meeverzekerde partnerpensioenen bij ingegaan ouderdomspensioen wordt het bepaald partnersysteem gehanteerd. Voorheen werd hierbij het onbepaald partnersysteem gehanteerd. Voor meeverzekerde partnerpensioenen van actieve en gewezen deelnemers is de waarderingsgrondslag niet gewijzigd. Als gevolg hiervan is in het verslagjaar 2013 een last verantwoord van € 44.
- De systematiek van bepaling van de technische voorzieningen premievrijstelling van arbeidsongeschikte deelnemers is gewijzigd. De technische voorzieningen worden bepaald als de contante waarde van de toekomstig op te bouwen

aanspraken. Voorheen werden de technische voorzieningen bepaald als de contante waarde van de toekomstige premies. Als gevolg hiervan is in het verslagjaar 2013 een last verantwoord van € 868.

Het effect van de hiervoor vermelde wijzigingen op de dekkingsgraad bedraagt 0,16%.

7.4.5 Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeden en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31 december 2013	gemiddeld 2013	31 december 2012	gemiddeld 2012
	EUR	EUR	EUR	EUR
USD	1,38	1,35	1,32	1,31
JPY	144,84	129,42	113,99	106,94
GBP	0,83	0,82	0,81	0,82
DKK	7,46	7,46	7,46	7,45
CHF	1,23	1,22	1,21	1,21
NOK	8,36	7,85	7,34	7,54
SEK	8,85	8,71	8,58	8,74

7.4.6 Specifieke grondslagen

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs inclusief transactiekosten, vervolgwaaardering geschiedt tegen de reële waarde. De reële waarde wordt gebaseerd op taxatiewaarde. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

Taxatiebeleid: Elk object wordt per kwartaal extern getaxeerd. De taxaties worden uitgevoerd door externe taxateurs, met erkende en professionele (VastgoedCert ingeschreven) kwalificaties. De door de taxateur bepaalde reële waarde wordt door het Fonds beoordeeld en goedgekeurd.

De reële waarde van de vastgoedfondsen die in internationaal vastgoed beleggen worden gewaardeerd op basis van de door de Onderliggende Vastgoedfondsen opgegeven beleggingswaarden van die fondsen, zoals deze op het moment van waardering aan de Beheerder ter beschikking staan. Overige vermogensbestanddelen van het Fonds worden gewaardeerd volgens algemeen aanvaarde verslaggevingsgrondslagen. De internationale beleggingen zijn allemaal in een fund-to-fund structuur opgezet en afhankelijk van het onderliggende fonds wordt de taxatie 1x per kwartaal, 1x per jaar, of anders uitgevoerd. Hier is geen algemene afspraak over. Wel analyseert de vermogensbeheerder te allen tijde de waarde mutaties elk kwartaal en zal bij grote sprongen altijd navraag doen bij het betreffende onderliggende fonds.

Aandelen

De reële waarde van niet beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet beursgenoteerde vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van geldende marktrente, waarin opgenomen een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico.

Deposito's en vorderingen op banken worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs.

Participaties in beleggingsfondsen die beleggen in hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde is berekend door middel van de "discounted cash flow"-methode (hierna: DCF-model). Bij de actuele waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters c.q. veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, zijnde de contante waarde van de met vervroegde aflossing aangepaste kasstromen, verdisconteerd tegen de rente op staatsobligaties met vergelijkbare looptijden inclusief eventuele opslagen behorende bij het risicoprofiel van de leningen.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingsmodellen. Rentewaps worden gewaardeerd op basis van de verdisconteerde kasstromen tegen de zero-coupon swaprentecurve (EURIBOR). Creditposities in derivaten worden separaat verantwoord onder de overige schulden.

Overige beleggingen

De reële waarde van niet beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Securities lending

Het fonds participeert niet direct in securities lending. Binnen de beleggingspools kan sprake zijn van securities lending.

Beleggingen voor risico CAO partijen (VPL regeling)

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde.

Overige beleggingen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas-en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Algemene reserve

Deze reserve is dat deel van het vermogen dat resteert nadat via de resultaatbestemming de solvabiliteitsreserve op het gewenste niveau is gebracht. Er is geen sprake van een maximering van de algemene reserve.

Solvabiliteitsreserve

De hoogte van de Solvabiliteitsreserve is gelijk aan het Vereist Eigen Vermogen berekend op basis van het standaardmodel van DNB.

Technische voorziening

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Vanaf 2012 betreft dit de rentetermijnstructuur op basis van een driemaandsgemiddelde met toepassing van de Ultimate Forward Rate. Het hanteren van de UFR houdt in dat voor ver in de toekomst liggende verplichtingen (20 jaar tot 60 jaar) een aangepaste rentecurve) wordt gehanteerd. Voor verplichtingen korter dan 20 jaar geldt de rentetermijnstructuur op basis van een driemaandsgemiddelde.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2013:

- Overlevingstafels: Bij het waarderen van de technische voorzieningen is uitgegaan van de sterftetekansen uit de AG Prognosetafel 2012-2062, zoals gepubliceerd door het Actuariel Genootschap, met als startkolom 2014. De sterftetekansen zijn gecorrigeerd voor het verschil tussen de gehele Nederlandse bevolking en de deelnemerspopulatie van het pensioenfonds door gebruik te maken van fondsspecifieke correctiefactoren, berekend op basis van het Towers Watson 2012 ervaringssterftemodel. De overlevingskansen van de kinderen aan wie een wezenpensioen wordt uitgekeerd worden op 1 gesteld (geen sterfte).
- Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen, wordt het onbepaalde partner systeem gehanteerd waarbij wordt uitgegaan van een partnerfrequentie zoals opgenomen in de AG-tafels Gehele Bevolking Mannen en Gehele Bevolking Vrouwen 1985-1990, voor iedere leeftijd tot en met de pensioenleeftijd verhoogd met 5 procentpunt. Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem.
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- Ter dekking van nog niet ingegaan wezenpensioen wordt de voorziening voor het latente partnerpensioen voor deelnemers die nog niet gepensioneerd zijn met 5% verhoogd.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten is een voorziening administratiekosten opgenomen. Deze voorziening bedraagt 5% van de totale netto voorziening pensioenverplichtingen.
- De technische voorzieningen voor de premievrijgestelde aanspraken van arbeidsongeschikte deelnemers worden bepaald als de contante waarde van de toekomstig op te bouwen aanspraken.
- Een voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend door de invaliditeitsopslag uit de premie van de afgelopen twee jaar te nemen.
- Niet opgevraagd pensioen: Voor pensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert wordt de reservering 5 jaar volledig in stand gehouden. Na deze periode valt de betreffende voorziening volledig vrij.

Overige technische voorzieningen

Onder het hoofd 'Overige technische voorzieningen' worden voorzieningen opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende risico's voor zover niet opgenomen in de berekening van de pensioenvoorziening. Het betreft hier voorziening gemoedsbezwaarden.

Langlopende schulden, overige schulden en overlopende passiva

Langlopende schulden, overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Langlopende schulden uit hoofde van VPL

De langlopende schulden uit hoofde van VPL betreft de gefactureerde premie VPL hieraan worden de beleggingsresultaten toegevoegd, de inkoopsom van de extra pensioenaanspraken wordt onttrokken aan deze schuld.

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden en minus de langlopende schulden uit hoofde van VPL te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

7.4.7 Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen risico fonds

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen, alsmede premies van de Stichting Voortzetting Pensioenverzekering (FVP). Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De premiebaten in het boekjaar zijn gebaseerd op de voorlopige loonsomopgaven van de werkgevers, tenzij definitieve loonsomopgaven al zijn verwerkt in dat boekjaar.

Onder premiebijdragen risicofonds is separaat opgenomen de hoogte van de inkoop(som)(men) inzake ingekochte pensioenaanspraken uit hoofde van VPL.

Beleggingsresultaten risico fonds

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten betreffen zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitkeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode. Jaarlijks wordt 5% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 5% van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

7.4.8 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

7.5 Toelichting op de Balans

7.5.1 Beleggingen voor risico fonds

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

Ultimo 2013

(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen EUR	Aandelen EUR	Vastrentende waarden EUR	Derivaten EUR	Overige beleggingen EUR	Totaal EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	58.727	221.790	270.475	33.795	25.916	610.703
Beleggings- debiteuren	1.298	-	711	-	-	2.009
Liquide middelen	155	-	1	-	198	354
Beleggings- crediteuren	-	-	-	-	-	-
	60.180	221.790	271.187	33.795	26.114	613.066
Negatieve derivaten verantwoord aan passiefzijde	-	-	-	9.377	-	9.377
Stand per 31 december 2013	60.180	221.790	271.187	43.172	26.114	622.443

Ultimo 2012

(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen EUR	Aandelen EUR	Vastrentende waarden EUR	Derivaten EUR	Overige beleggingen EUR	Totaal EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	59.109	193.032	260.172	54.218	27.037	593.568
Beleggings- debiteuren	1.050	-	417	-	23	1.490
Liquide middelen	87	-	1	-	302	390
Beleggings- crediteuren	-	-	-31	-	-	-31
	60.246	193.032	260.559	54.218	27.362	595.417
Negatieve derivaten verantwoord aan passiefzijde	-	-	-	8.144	-	8.144
Stand per 31 december 2012	60.246	193.032	260.559	62.362	27.362	603.561

Binnen de beleggingspools worden aandelen uitgeleend. De waarde van de uitgeleende aandelen bedraagt ultimo 2013 € 2.384 (2012: nihil). Hiervoor is onderpand ontvangen in de vorm van Staatsobligaties met een waarde per ultimo 2013 van € 2.491 (2012: nihil).

Binnen de beleggingsfondsen wordt gebruik gemaakt van derivaten, er is sprake van collateral management. Ultimo 2013 bedraagt het ontvangen collateral € 13.265 (2012: € 74.325) en het betaalde collateral € 233 (2012: € 413).

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

Ultimo 2013

(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen EUR	Aandelen EUR	Vastrentende waarden EUR	Derivaten (1) EUR	Overige beleggingen EUR	Totaal EUR
Stand per 1 januari 2013	59.109	193.032	260.172	54.218	27.037	593.568
Aankopen / verstrekkingen	3.336	25.947	64.552	-	4.301	98.136
Verkopen/ aflossingen	-1.156	-25.793	-43.599	-4.310	-2.099	-76.957
Gerealiseerde herwaardering	-	3.619	2.885	4.313	-335	10.482
Ongerealiseerde herwaardering	-2.562	24.985	-13.535	-20.426	-2.988	-14.526
Stand per 31 december 2013	58.727	221.790	270.475	33.795	25.916	610.703

Ultimo 2012

(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen EUR	Aandelen EUR	Vastrentende waarden EUR	Derivaten EUR	Overige beleggingen EUR	Totaal EUR
Stand per 1 januari 2012	60.790	144.306	247.722	27.367	21.306	501.491
Aankopen / verstrekkingen	2.780	47.237	204.842	2.805	35.348	293.012
Verkopen/ aflossingen	-	-21.647	-223.750	-	-28.087	-273.484
Gerealiseerde herwaardering	-	2.285	12.884	-2.959	-2.996	9.214
Ongerealiseerde herwaardering	-4.461	20.851	18.474	27.005	1.466	63.335
Stand per 31 december 2012	59.109	193.032	260.172	54.218	27.037	593.568

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het pensioenfonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

(x € 1.000)	marktnoteringen direct	marktnoteringen afgeleid	waarderings- modellen- en technieken	totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR
Actief per 31 december 2013				
Vastgoedbeleggingen	-	-	58.727	58.727
Aandelen	-	221.790	-	221.790
Vastrentende waarden	67.274	174.966	28.235	270.475
Derivaten	-	-	33.795	33.795
Overige beleggingen	-	25.916	-	25.916
	67.274	422.672	120.757	610.703
Actief per 31 december 2012				
Vastgoedbeleggingen	-	-	59.109	59.109
Aandelen	-	193.032	-	193.032
Vastrentende waarden	51.526	181.120	27.526	260.172
Derivaten	-	-	54.218	54.218
Overige beleggingen	-	27.037	-	27.037
	51.526	401.189	140.853	593.568

Schatting van reële waarde

- Vastgoed

Het deel van de waarde aan vastgoedbeleggingen dat is opgenomen op basis van waarderingmodellen en -technieken betreft indirect vastgoed. Zoals bij de grondslagen staat vermeld is de waarde gebaseerd op de taxatiewaarde. De eerste waardering is verkrijgingsprijs inclusief transactiekosten. Deze taxaties worden verricht door verscheidene externe erkende taxateurs. Iedere externe taxateur hanteert, binnen de algemene richtlijnen zoals binnen de branche gelden, eigen uitgangspunten. De richtlijnen binnen de branche geven aan dat voor de waardebepaling in dit geval moet worden uitgegaan van de verkoopwaarde van een object met als doelstelling om met het object huurinkomsten te genereren. Als basis wordt hiervoor een contante waardeberekening gebruikt van de toekomstige kasstromen.

- Vastrentende waarden
Het deel van de vastrentende waarden waarvan de reële waarde op basis van schatting wordt vastgesteld, betreft hypotheken, vastgesteld op basis van 'waarderingsmodellen en technieken'.
- Derivaten
Bij de schatting van de reële waarde van derivaten wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen.

Belegde waarden in vastgoed

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Indirect vastgoed	58.727	59.109
Stand per 31 december	58.727	59.109

Belegde waarden in aandelen

2013		
<i>(x € 1.000)</i>	Beurs- genoteerd EUR	Niet-beurs- genoteerd EUR
Indirect aandelenbeleggingsfondsen:		
- Aandelenbeleggingsfondsen	-	221.790
Stand per 31 december	-	221.790

2012		
<i>(x € 1.000)</i>	Beurs- genoteerd EUR	Niet-beurs- genoteerd EUR
Indirect aandelenbeleggingsfondsen:		
- Aandelenbeleggingsfondsen	-	193.032
Stand per 31 december	-	193.032

Belegde waarden in vastrentende waarden**2013***(x € 1.000)*

	Beurs- genoteerd EUR	Niet-beurs- genoteerd EUR
Directe vastrentende waardenbeleggingen:		
Staatsobligaties	67.274	-
Hypotheke	-	28.235
Leningen op schuldbekentenissen	-	141
	<hr/> 67.274	<hr/> 28.376
Indirecte vastrentende waardenbeleggingen:		
Obligatiebeleggingsfondsen	-	138.564
LDI Fondsen	-	36.261
	<hr/> -	<hr/> 174.825
Stand per 31 december	<hr/> 67.274	<hr/> 203.201

2012*(x € 1.000)*

	Beurs- genoteerd EUR	Niet-beurs- genoteerd EUR
Directe vastrentende waardenbeleggingen:		
Staatsobligaties	51.526	
Hypotheke	-	27.525
Leningen op schuldbekentenissen	-	150
	<hr/> 51.526	<hr/> 27.675
Indirecte vastrentende waardenbeleggingen:		
Obligatiebeleggingsfondsen	-	137.016
LDI Fondsen	-	43.955
	<hr/> -	<hr/> 180.971
Stand per 31 december	<hr/> 51.526	<hr/> 208.646

Belegde waarden in derivaten

(x € 1.000)	2013 EUR	2012 EUR
Rentederivaten		
Positieve waarde	42.216	61.006
Negatieve waarde	9.362	8.120
	<u>32.854</u>	<u>52.886</u>
Valutaderivaten		
Positieve waarde	956	1.356
Negatieve waarde	12	17
	<u>944</u>	<u>1.339</u>
Overige derivaten		
Positieve waarde	-	-
Negatieve waarde	3	7
	<u>3-</u>	<u>7-</u>
Stand per 31 december	33.795	54.218

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het pensioenfonds gebruikt derivaten voornamelijk om het valutarisico en het renterisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2013:

<i>(x € 1000)</i>	Type contract	Contractomvang EUR	Actuele waarde activa EUR	Actuele waarde passiva EUR
	Interest rate swaps	459.880	42.216	9.362
	Futures	-	-	3
	Valuta Deivaten	72.249	956	12
		532.129	43.172	9.377

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2012:

<i>(x € 1000)</i>	Type contract	Contractomvang EUR	Actuele waarde activa EUR	Actuele waarde passiva EUR
	Interest rate swaps	522.430	61.006	8.120
	Futures	-	-	7
	Valuta Deivaten	-66.910	1.356	17
		455.520	62.362	8.144

Belegde waarden in overige beleggingen

<i>(x € 1.000)</i>	2013 EUR	2012 EUR
Commodities	25.916	27.037
Stand per 31 december	25.916	27.037

Beleggingsdebiteuren

<i>(x € 1.000)</i>	2013 EUR	2012 EUR
Te vorderen bedragen uit hoofde van:		
- dividend	1.358	900
- dividend- en couponbelasting	651	567
- interest	-	23
Stand per 31 december	2.009	1.490

Beleggingscrediteuren

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Te betalen bedragen uit hoofde van:		
Overige	-	31
Stand per 31 december	-	31

Door het fonds wordt niet belegd in premiebijdragende (aangesloten) ondernemingen.

7.5.2 Beleggingen voor risico CAO Partijen (inzake VPL regeling)

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	-	-
Stortingen	10.610	-
Onttrekking in verband met inkoop rechten	-1.017	-
Onttrekking in verband met kosten	-14	-
Beleggingsresultaten	54	-
Stand per 31 december	9.633	-

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Vordering	32	-
Liquide Middelen	9.601	-
Stand per 31 december	9.633	-

Het saldo beleggingen voor risico CAO partijen, inzake de VPL regeling, bestaat uit uitstaande gelden op de spaarrekening ad €9.601 en een vordering op het pensioenfonds inzake nog af te storten VPL premie. Over het uitstaande saldo op de spaarrekening wordt rente vergoed.

7.5.3 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Vordering op werkgevers	307	331
Vordering op deelnemers	18	20
Waardeoverdrachten	2	2
Nog te factureren premie	45	305
Administratiekosten	-	41
Vordering op basis VPL regeling	-	563
Stand per 31 december	372	1.262

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode. De vordering op basis van de VPL regeling in boekjaar 2012 betrof de nog te factureren VPL premie in 2013.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Nadere specificatie 'Premiedebiteuren'

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Werkgevers	860	390
Voorziening dubieuze debiteuren	-553	-59
Stand per 31 december	307	331

In 2013 is een bedrag van € 494 gedoteerd aan de voorziening (2012 onttrekking €6). Er werd een bedrag van € 1 aan premies over voorgaande jaren als oninbaar afgeschreven (2012: €2). De dotatie van voorziening dubieuze debiteuren is sterk toegenomen door toename van faillissementen en vorderingen overgedragen aan deurwaarders.

7.5.4 Overige activa

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Liquide middelen	928	895
Stand per 31 december	928	895

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

7.5.5 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

<i>(x € 1.000)</i>	Algemene reserve EUR	Solvabiliteits reserve EUR	Totaal EUR
Stand per 31 december 2012	-72.879	80.152	7.273
Uit bestemming saldo van baten en lasten	17.547	5.743	23.290
Stand per 31 december 2013	-55.332	85.895	30.563

<i>(x € 1.000)</i>	Algemene reserve EUR	Solvabiliteits reserve EUR	Totaal EUR
Stand per 31 december 2011	-93.324	69.626	-23.698
Effect stelselwijziging	-	-	-
Stand per 31 december 2011 na stelselwijziging	-93.324	69.626	-23.698
Uit bestemming saldo van baten en lasten	20.445	10.526	30.971
Stand per 31 december 2012	-72.879	80.152	7.273

Solvabiliteit

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
Aanwezig vermogen	612.860	105,2	596.665	101,2
Af: technische voorzieningen op FTK-waardering	582.297	100,0	589.392	100,0
Eigen vermogen	30.563	5,2	7.273	1,2
Af: vereist eigen vermogen	85.895	14,8	80.152	13,6
Vrij vermogen	-55.332	-9,6	-72.879	-12,4
Minimaal vereist eigen vermogen	25.621	4,4	27.112	4,6
Dekkingsgraad op basis van FTK		105,2		101,2

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting 7.5.9 Risicobeheer.

De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totale activa -/- schulden) / Voorziening pensioenverplichtingen * 100%

Als het eigen vermogen lager is dan het minimale vereiste eigen vermogen bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien het eigen vermogen lager is dan het vereiste eigen vermogen, maar wel tenminste gelijk is aan het minimale vereiste eigen vermogen, bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van reservetekort.

De solvabiliteit van het pensioenfonds is niet toereikend. Er is sprake van een reservetekort.

Herstelplan

In 2013 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van de evaluatie van het herstelplan zich als volgt ontwikkeld:

<i>(x € 1.000)</i>	Werkelijk 2013 %	Herstelplan 2013 %
Dekkingsgraad per 1 januari	101,2	100,7
Premie	0,5	0,2
Uitkeringen	-	-
Toeslagverlening	-	-
Verandering van de rentetermijnstructuur	4,1	-
Rendement op beleggingen	-0,3	5,6
Overige oorzaken en kruiseffecten	-0,3	-0,1
Dekkingsgraad per 31 december	105,2	106,4

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 2013 105,2% en liep daarmee achter op het herstelplan (op basis van de herrapportage van de evaluatie van het herstelplan ingediend op 12 maart 2013 bij DNB) dat uitgaat van 106,4% op die datum.

Het herstelplan is opgesteld in 2009 en goedgekeurd door toezichthouder DNB. Het herstelplan is in het boekjaar onverkort van toepassing. In het herstelplan wordt uitgegaan van een dekkingsgraad van 100,7% primo 2013. Het uitgangspunt in het herstelplan wijkt af van de definitieve dekkingsgraad ultimo 2012 (101,2%) omdat die nog niet bekend was toen het herziene herstelplan is ingediend.

De premie heeft meer bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard doordat in het herstelplan is uitgegaan van een lagere premie dan de werkelijke premie in 2013. De verhoging van de premie in 2013 had als doel te voldoen aan de premiedekkingsgraadeis. Ten opzichte van de reguliere premiestelling is de premie voor 2013 verhoogd met circa 5% van de pensioengrondslagsom (besluit Cao-partijen). De werkgeversbijdrage stijgt met 1,5% van de pensioengrondslag. De werknemersbijdrage stijgt met 1,95% van het salaris.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een stijging van de dekkingsgraad. In het herstelplan is uitgegaan van een ongewijzigde rentetermijnstructuur tot het boekjaar 2013 waardoor de bijdrage van de verandering van de rentetermijnstructuur nihil is. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo boekjaar uitgegaan die hoger is dan de rentetermijnstructuur primo boekjaar.

Het rendement op beleggingen heeft minder bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard doordat het werkelijke rendement op de beleggingen fors is achtergebleven bij het veronderstelde rendement in het herstelplan.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten wordt voornamelijk veroorzaakt door het resultaat bij conversie door wijziging van de actuariële uitgangspunten. De in het herstelplan opgegeven maatregelen zijn volledig uitgevoerd, in het verslagjaar of het lopende jaar is geen definitieve korting doorgevoerd.

Technische voorzieningen

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(x € 1.000)	2013 EUR	2012 EUR
Basisregeling	574.539	581.286
Premievrijstelling / IBNR	7.758	8.106
Stand per 31 december	582.297	589.392

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(x € 1.000)	2013 EUR	2012 EUR
Stand per 1 januari	589.392	529.122
Pensioenopbouw	24.776	22.939
Indexering en overige toeslagen	-	-
Inkoop uit hoofde van VPL-regeling	899	495
Wijziging uit hoofde van aanpassing overlevingstafels	-	10.808
Rentetoevoegingen	2.131	8.200
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-10.905	-11.158
Wijziging marktrente	-22.925	30.483
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	912	1.342
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	660	850
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-2.643	-3.689
Stand per 31 december	582.297	589.392

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten lasten.

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(x € 1.000)		2013 EUR		2012 EUR
	aantallen		aantallen	
Actieve deelnemers	6.020	242.837	6.793	280.898
Pensioengerechtigden	7.657	158.505	6.311	150.173
Gewezen deelnemers	15.186	145.838	16.157	128.368
Overigen	-	7.460	-	2.614
Netto pensioenverplichtingen		554.640		562.053
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling		27.657		27.339
Stand per 31 december		582.297		589.392

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

Met ingang van 1 januari 2006 is het pensioenreglement opgedeeld in twee regelingen:

1. Een regeling voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950.
Deze regeling kent een norm pensioenleeftijd van 65 jaar en is een middelloonregeling. De toetredingsleeftijd is 21 jaar. Voor 2013 is het opbouwpercentage teruggebracht op het oude niveau van 2% (2012: 1,7%) van de pensioengrondslag. Het maximum pensioensalaris, de vaste bestanddelen van het inkomen, is gelijk aan het maximum premieloon als bedoeld in artikel 17 van de Wet financiering sociale verzekeringen.
Er is sprake van opbouw voor een levenslang partnerpensioen, dat 70% van het (haalbare) ouderdomspensioen bedraagt. In de regeling zijn tevens premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en flexibiliseringsmogelijkheden opgenomen.
2. Een regeling voor deelnemers geboren voor 1 januari 1950.
Deze regeling kent een norm pensioenleeftijd van 65 jaar en is een middelloonregeling. Voor 2013 is het opbouwpercentage teruggebracht op het oude niveau van 1,75% (2012: 1,4% van de pensioengrondslag). De pensioengrondslag is tenminste gelijk aan een minimumbedrag, dat jaarlijks wordt geïndexeerd en het maximum pensioensalaris, de vaste bestanddelen van het inkomen, is gelijk aan het maximum premieloon als bedoeld in artikel 17 van de Wet financiering sociale verzekeringen.
Er is sprake van opbouw voor een levenslang partnerpensioen, dat 70% van het (haalbare) ouderdomspensioen bedraagt.
In de regeling zijn tevens premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en flexibiliseringsmogelijkheden opgenomen.

Overgangsrechten optrek pensioenen (VPL)

In het reglement voor deelnemer geboren op of na 1 januari 1950 (55- reglement) zijn in hoofdstuk 11 de bepalingen opgenomen voor de overgangsrechten optrek pensioenen. Indien deelnemers aan bepaalde voorwaarden voldoen kunnen zij in aanmerking komen voor deze regeling. Deze regeling geeft een voorwaardelijke toezegging van extra ouderdomspensioen en extra partnerpensioen (niet extra wezenpensioen) om het mogelijk te maken vóór de 65-jarige leeftijd al met pensioen te kunnen gaan. Voor de financiering van de overgangsregeling (optrekregeling) wordt vanaf 1 januari 2013 premie in rekening gebracht. Per 29 november 2013 is door CAO partijen, als gevolg van de gestegen levensverwachting in combinatie met de gedaalde rente, besloten de voorwaardelijke toezeggingen van extra ouderdomspensioen en extra partnerpensioen met 25% te verlagen.

Toeslagverlening

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. De premie bevat geen expliciete opslag ten behoeve van het toeslagbeleid. Bovendien wordt er door het pensioenfonds geen reserve aangehouden om in de toekomst toeslagen te kunnen verlenen. De voorwaardelijke toeslagen worden gefinancierd uit overrendementen. Met betrekking tot de mate van de feitelijke toekenning heeft het bestuur met ingang van 2011 besloten de onderstaande beleidsstaffel als leidraad te hanteren. Deze staffel geldt slechts als uitgangspunt; bij de jaarlijkse besluitvorming zal het bestuur andere relevante economische omstandigheden (zoals economische vooruitzichten en verwachte bestandsontwikkeling) in ogenschouw nemen.

Situatie	Toeslagbeleid
$Dg < 110\%$	Geen toeslag
$110\% < Dg < VEV$	33,33% toeslag
$VEV < Dg < VEV + 5\text{-punt}$	66,67% toeslag
$VEV + 5\text{-punt} < Dg < 140\%$	Volledige toeslag
$140\% < Dg$	Volledige toeslag + inhaaltoeslag

Dg = Nominale dekkingsgraad (bepaald op het gemiddelde van de afgelopen 4 kwartalen)

VEV = Vereiste dekkingsgraad = Vereist eigen Vermogen + 100%

Indien een inhaal of extra toeslag wordt toegepast, wordt die betreffende toeslag toegepast voor zoverre dat na het toekennen van de inhaal of extra toeslag het fonds niet overgaat naar een lagere bandbreedte (kolom 1).

Feitelijke toekenning van toeslagen zal altijd eerst plaatsvinden na een daartoe door het bestuur genomen besluit.

In lijn met de toeslagenmatrix is het (voorwaardelijke) toeslagbeleid vastgelegd in het pensioenreglement. Met betrekking tot de communicatie aan de deelnemers zal het fonds in alle communicatie-uitingen ten aanzien van de rechten van deelnemers de volgende formuleringen hanteren, met betrekking tot de inhoud van de pensioenregeling respectievelijk over de toekenning van toeslagen.

In de afgelopen drie jaren zijn de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen verhoogd met

	actieven	Inactieven
1 januari 2013	0,00%	0,00%
1 januari 2012	0,00%	0,00%
1 januari 2011	0,00%	0,00%

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2014 geen toeslagen te verlenen.

Overige technische voorziening (Sparfonds gemoedsbezwaarden)

(x € 1.000)	2013 EUR	2012 EUR
Stand 1 januari	6	6
Rentetoevoeging	-	-
Stand per 31 december	6	6

Sparfonds gemoedsbezwaarden

Het bestuur kan individuele vrijstelling van deelneming aan de verplichte pensioenregelingen aan een werknemer verlenen, indien deze gemoedsbezwaren heeft tegen iedere vorm van verzekeren. Dit ontslaat zijn werkgever noch betrokkene van de verplichting tot afdracht van de reguliere bijdragen aan het fonds. Deze bijdragen worden op een individuele spaarrekening gestort, waaraan jaarlijks intrest wordt toegevoegd. De gespaarde bijdragen van de gemoedsbezwaarde worden na het bereiken van de 65-jarige leeftijd in gelijke termijnen aan betrokkene gedurende 15 jaren uitgekeerd. Bij overlijden van de gemoedsbezwaarde voordat de uitkeringen zijn ingegaan, wordt het saldo in gelijke termijnen gedurende 15 jaar aan de partner uitgekeerd. Bij overlijden van de gemoedsbezwaarde na ingang van de uitkering, worden de uitkeringen gedurende de resterende periode voortgezet ten behoeve van de partner.

7.5.6 Langlopende schulden

Langlopende schuld inzake VPL

(x € 1.000)	2013 EUR	2012 EUR
Stand per 1 januari	-	-
Dotatie inzake premies	10.610	563
Rendementstoerekening	54	-68
Toekenning VPL aanspraken	-1.017	-495
Kostentoerekening	-14	-
Stand per 31 december	9.633	-

Overgangsrechten optrek pensioenen (VPL)

Het fonds voert voor Cao-partijen de overgangsregeling voorwaardelijke extra aanspraken op ouderdoms- en partnerpensioenen uit. Het fonds ontvangt vanaf 2013 premie voor de overgangsregeling. De ontvangen premie blijft eigendom van Cao-partijen zolang nog geen inkoop van aanspraken op grond van de overgangsregeling bij het fonds heeft plaatsgevonden. Het fonds heeft daarom een schuld aan Cao-partijen.

De premie dient ter financiering van de jaarlijkse inkoop van aanspraken uit hoofde van de overgangsregeling. Aangezien de omvang van de jaarlijkse inkoop vooraf niet betrouwbaar kan worden vastgesteld is de vooruit ontvangen premie in zijn geheel als langlopende schuld verantwoord. De overgangsregeling loopt tot ultimo 2020.

7.5.7 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Te verrekenen premies	663	246
Crediteuren	-	20
Derivaten	9.377	8.144
Belastingen en premies sociale verzekeringen	252	186
Beleggingskosten	275	239
Waardeoverdrachten	43	3
Advieskosten en controlekosten	180	179
Administratiekosten	43	-
Vordering op basis VPL regeling	32	-
Overige schulden	10	24
Overlopende passiva	2	6
Stand per 31 december	10.877	9.047

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Nadere specificatie 'Derivaten'

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Rentederivaten	9.362	8.120
Valutaderivaten	12	17
Overige derivaten	3	7
Stand per 31 december	9.377	8.144

7.5.8 Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het tekort op FTK-grondslagen is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Technische voorzieningen (FTK-waardering)		582.297		589.392
Buffers:				
S1 Renterisico	27.179		21.052	
S2 Risico zakelijke waarden	65.590		63.562	
S3 Valutarisico	8.016		7.767	
S4 Grondstoffenrisico	10.424		10.043	
S5 Kredietrisico	6.669		7.287	
S6 Verzekeringstechnisch risico	18.362		19.712	
Diversificatie-effect	-50.345		-49.271	
Totaal S (vereiste buffers)		<u>85.895</u>		<u>80.152</u>
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		668.192		669.544
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)		<u>612.860</u>		<u>596.665</u>
Tekort		-55.332		-72.879

Het pensioenfonds heeft ter afdekking van risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds het standaard model van DNB toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 – S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het pensioenfonds loopt nader toegelicht.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

<i>(x € 1.000)</i>	Waarde balanspost 31 december 2013 EUR	Duration 31 december 2013	Duration 31 december 2012
Vastrentende waarden (voor derivaten)	319.069	6,0	5,9
Vastrentende waarden (na derivaten)	364.920	25,3	26,0
Duration van de technische voorzieningen	582.297	19,2	19,8

Op balansdatum is de duration van de beleggingen (voor derivaten) aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit wordt gerealiseerd door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), binnen de portefeuille kortlopende obligaties vervangen door langlopende obligaties of door middel van renteswaps of swaptions.

Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het pensioenfonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het pensioenfonds aan de tegenpartij betaalt. Met een swaption kan het pensioenfonds tijdelijk het risico van een verdere rentedaling afdekken. Hiervoor betaalt het pensioenfonds een premie. Bij het afsluiten van een swap of een swaption kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit, tegenpartij en juridisch risico).

In 2011 is besloten om het renterisico van de pensioenverplichtingen voor 70% af te dekken. Dit matchpercentage wordt bereikt door een combinatie van vastrentende waarden, discretionaire swaps en de LDI pools. Als bandbreedte wordt een marge aangehouden van 5% naar beneden en naar boven. Elk kwartaal ultimo zal de fiduciair manager het matchpercentage monitoren en indien deze buiten de gestelde bandbreedte komt rebalancen naar het afgesproken matchpercentage. Hierbij vindt afstemming op de meest recente schatting van de pensioenverplichtingen plaats. Het matchpercentage wordt na de rebalancing passief beheerd. Hierdoor kunnen veranderingen in de verplichtingen en beleggingen gedurende het kwartaal resulteren in een afwijking van het beoogde match- en afdekkingpercentage.

F&C hanteert een zogenaamde 'bucket' benadering in het matchingbeleid, waarbij de matching van de verplichtingen plaatsvindt per mandje van looptijden van 5 jaar teneinde het risico van veranderingen in de rentetermijnstructuur zoveel mogelijk te elimineren. Er vindt geen automatische rebalancing op bucketniveau plaats.

De LDI-pools maken gebruik van zogenaamde leverage: de positie in swaps ten opzichte van de waarde van de euribor portefeuille binnen de LDI pools. Indien de leverage binnen een pool buiten de bandbreedte treedt, vindt uitkering of storting van liquide middelen binnen de match portefeuille en de betreffende LDI pool plaats.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
Resterende looptijd < 1 jaar	43.299	11,9	38.069	10,3
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	95.135	26,1	91.058	24,6
Resterende looptijd > 5 jaar	226.486	62,0	241.232	65,1
	364.920	100	370.359	100

Het in de balans verantwoorde saldo vastrentende waarden ad €270.475 (2012: €260.172) is niet gelijk aan het in bovenstaande tabel genoemde saldo vastrentende waarden. Dit wordt veroorzaakt doordat in deze paragraaf het doorkijk-principe wordt toegepast. Het verschil per ultimo boekjaar is in onderstaande tabel nader gekwantificeerd:

(x € 1.000)	2013	2012
	EUR	EUR
Vastrentende waarden balans	270.475	260.172
Rente derivaten	32.854	52.886
Valuta Derivaten	-1.280	1.339
Overige derivaten	-	19.797
Convertibles	40.317	-
Staatsobligaties in commoditiesfonds	25.560	27.037
Overige	-3.006	9.128
Totaal correctie "doorkijk principe"	94.445	110.187
Vastrentende waarden risicoparagraaf	364.920	370.359

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

De segmentatie van de totale beleggingen naar sectoren is als volgt:

(x € 1.000)	2013	2012
	EUR	EUR
Overheidsinstellingen	122.633	106.546
Vastgoedbeleggingen	67.409	65.864
Beleggingsinstelling	30.496	49.507
Transport en opslag	5.771	4.393
Financiële instellingen (waaronder banken en verzekeraars)	89.339	82.298
Nijverheid en industrie	147.014	125.831
Handel	18.759	11.735
Overige dienstverlening	70.465	60.854
Diversen	6.635	5.496
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	558.521	512.524
Derivaten	48.212	77.037
Overige beleggingen	3.970	4.007
	610.703	593.568

De segmentatie van de totale beleggingen naar regio is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2013		2012	
	EUR		EUR	
Europa	334.960		303.407	
Overige Mature Markets	20.911		19.526	
Noord-Amerika	137.149		132.887	
BRIC Landen	12.681		11.446	
Emerging Markets	6.458		7.000	
Asia Pacific	28.547		26.644	
Overig	17.815		11.614	
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	558.521		512.524	
Derivaten	48.212		77.037	
Overige beleggingen	3.970		4.007	
	610.703		593.568	

Een nadere detaillering van de segmentatie van de vastgoedbeleggingen naar aard van het vastgoed is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
Kantoren	12.393	21,1	13.396	22,7
Winkels	21.226	36,2	21.276	36,0
Bedrijfsruimten	3.075	5,2	3.787	6,4
Woningen	16.914	28,8	15.137	25,6
Overige*	5.119	8,7	5.513	9,3
	58.727	100	59.109	100

* onder overige valt een bedrag van € 1.530 onder Zorg vastgoed

De segmentatie van vastgoed naar regio is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
Europa	57.373	97,7	57.783	97,8
Noord Amerika	1.354	2,3	1.326	2,2
	58.727	100	59.109	100

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
Beleggingsinstelling	536	0,3	2.333	1,5
Transport en opslag	2.009	1,1	3.548	2,2
Financiële instellingen (waaronder banken en verzekeraars)	35.615	19,6	31.044	19,7
Nijverheid en industrie	91.178	50,2	69.141	43,9
Nutsbedrijven	6.990	3,9	17.275	10,9
Handel	12.449	6,9	8.747	5,5
Overige dienstverlening	28.543	15,7	20.390	12,9
Andere instellingen	4.153	2,3	5.315	3,4
	181.473	100	157.793	100

Het in de balans verantwoorde saldo aandelen ad € 221.790 (2012: € 193.032) is niet gelijk aan het in bovenstaande tabel genoemde saldo vastrentende waarden. Dit wordt veroorzaakt doordat in deze paragraaf het doorkijk principe wordt toegepast. Het verschil wordt veroorzaakt door de convertibles ad € 40.317 (2012: € 35.239) die in de categorie vastrentende waarden zijn ingedeeld.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
Europa	69.444	38,3	28.461	18,0
Noord Amerika	60.052	33,1	47.165	29,9
Mature Markets	11.568	6,4	46.084	29,2
Asia Pacific	18.893	10,4	7.028	4,5
BRIC Landen	11.643	6,4	5.281	3,3
Emerging markets	4.163	2,3	23.774	15,1
Overig	5.710	3,1	-	0,0
	181.473	100	157.793	100

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo 2013 circa € 270.093 (2012: € 262.146). De netto risicopositie bedraagt circa 6% (2012 6%). Het valutarisico voor- en na afdekking door valutaderivaten wordt in onderstaande tabel weergegeven

	<i>(x € 1.000)</i>			
			31 december 2013	31 december 2012
	EUR vóór	EUR valuta- derivaten	EUR netto positie (na)	EUR netto positie (na)
EUR	340.610	235.063	575.673	559.688
CHF	10.003	-9.951	52	-160
GBP	29.539	-28.979	560	9.377
JPY	1.494	-1.472	22	-9.371
USD	185.380	-178.316	7.064	13.629
Overige	43.677	-16.345	27.332	20.405
	610.703	-	610.703	593.568

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand. Er wordt gebruik gemaakt van dagelijkse waarderingen.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de vastrentende waarden naar sector weergegeven:

(x € 1.000)	2013	2012
	EUR	EUR
Nederlandse overheidsinstellingen	25.774	19.875
Buitenlandse overheidsinstellingen	96.859	82.295
Beleggingsinstelling	29.960	1.628
Transport en opslag	3.762	2.978
Financiële instellingen (waaronder banken en verzekeraars)	100.125	139.842
Vastgoed	5.587	3.854
Nijverheid en industrie	55.835	53.114
Handel	6.311	4.014
Overige dienstverlening	34.932	58.168
Diversen	5.775	4.591
	364.920	370.359

De verdeling van vastrentende waarden naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

(x € 1.000)	2013	2012
	EUR	EUR
Europa	254.741	220.815
Noord Amerika	75.743	78.287
Overige Mature Markets	9.343	45.276
Asia Pacific	9.654	4.868
BRIC Landen	1.038	3.824
Emerging markets	2.295	17.289
Overig	12.106	-
	364.920	370.359

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

(x € 1.000)	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
AAA	92.199	25,2	84.384	22,8
AA	45.941	12,6	34.550	9,3
A	51.186	14,0	56.496	15,3
BBB	54.773	15,0	48.495	13,1
Lower than B	45.824	12,6	44.046	11,9
Not rated*	74.997	20,6	102.388	27,6
	364.920	100	370.359	100

*Het saldo bestaat uit rentederivaten € 32.854, hypotheke € 28.235 en € 13.908 overigen.

Verzekeringstechnische risico (S6)

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van AG prognosetafel 2012-2062 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om het pensioen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagtoezegging voorwaardelijk is.

Het beleid en de ambitie inzake toeslagverlening is weergegeven in de toelichting van de post 'Indexering en overige toeslagen'.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het pensioenfonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij.

Dit betreft per 31 december 2013 de volgende posten (percentage ten opzichte van het balanstotaal ultimo 2013 respectievelijk ultimo 2012):

(x € 1.000)	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
<u>Obligaties</u>				
Koninkrijk der Nederlanden	25.590	4,0%	19.990	3,3%
Federale republiek Duitsland	28.290	4,5%	24.075	4,0%
Republiek Frankrijk	24.908	3,9%	18.430	3,0%
Verenigde staten	25.558	4,0%	26.613	4,4%
	104.346	16,4%	89.108	14,7%

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt.

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

Een portefeuille van beleggingen die sterk sector gebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen.

Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico vooralsnog op nihil gesteld.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het pensioenfonds beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar.

7.5.9 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Administratiekosten

Inzake het voeren van de administratie van het fonds is een langlopende administratieovereenkomst met Syntrus Achmea Pensioenbeheer overeengekomen.

De overeenkomst zal gelden tot en met 31 december 2015.

Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingssystematiek. Deze systematiek bestaat zowel uit vaste als variabele componenten. De vergoeding voor 2014 bedraagt circa € 1,35 miljoen.

Vermogensbeheerkosten

Met de vermogensbeheerder Syntrus Achmea Real Estate & Finance B.V. is de beheerovereenkomst met 1 jaar verlengd tot en met 31 december 2014. Per 31 december 2013 bedraagt de investeringsverplichting nihil.

Met de vermogensbeheerder F&C Netherlands B.V. is een beheerovereenkomst voor onbepaalde tijd overeengekomen. De vergoeding over 2013 bedroeg € 1,3 miljoen.

Met de vermogensbeheerder Schroders loopt een investeringsovereenkomst die een indicatieve einddatum heeft van 19 oktober 2019. In 2008 heeft het fonds zich gecommitteerd om € 30 duizend te beleggen in fondsen van Schroders Investment Management. Per 31 december 2013 is de resterende verplichting € 650 duizend.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het pensioenfonds en heeft het pensioenfonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Derivaten

Voor de contract omvang van de derivaten wordt verwezen naar de toelichting behorende tot de jaarrekening 2013 paragraaf "belegde waarden in derivaten"

7.5.10 Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar 7.6.4. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

7.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

7.6.1 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Werkgevers- en werknemersgedeelte	28.280	25.367
Aanvullende verzekering	80	195
FVP bijdragen	-	203
Feitelijke premie	28.360	25.765
Premie oude jaren	-77	-262
Inkoopsom toekenning VPL aanspraken	1.017	563
Mutatie inzake voorziening premiedebiteuren	-492	6
Afschrijving premiedebiteuren	-1	-2
Overige	24	-
	28.831	26.070

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Kostendekkende premie	31.043	28.682
Feitelijke premie (exclusief premie oude jaren)	28.360	25.765
Gedempte kostendekkende premie	23.291	21.378

De kostendekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2012 gepubliceerd door DNB).

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Kosten pensioenopbouw	25.953	24.086
Pensioenuitvoeringskosten	1.560	1.417
Solvabiliteitsopslag	3.530	3.179
	31.043	28.682

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Kosten pensioenopbouw	19.129	17.633
Pensioenuitvoeringskosten	1.560	1.417
Solvabiliteitsopslag	2.602	2.328
	23.291	21.378

Het fonds hanteert een financieringsbeleid dat uitgaat van een gedempte premie. De gedempte premie wordt geacht kostendekkend te zijn. De gedempte premie wordt analoog aan de kostendekkende premie berekend. Echter, waar bij de kostendekkende premie wordt uitgegaan van de rentetermijnstructuur van 1 januari van het boekjaar, maakt de gedempte premie gebruik van de gemiddelde marktrente van de afgelopen 10 jaar, gebaseerd op de door DNB gepubliceerde termijnstructuren.

7.6.2 Beleggingsresultaten risico fonds

2013 <i>(x € 1.000)</i>	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen	2.326	-2.562	-195	-431
Aandelen	-	28.604	-213	28.391
Vastrentende waarden	3.203	-10.650	-717	-8.164
Derivaten	-	-16.113	-144	-16.257
Overige beleggingen	47	-3.323	-82	-3.358
	5.576	-4.044	-1.351	181
			Af: Rendement VPL	-54
				127

2012 <i>(x € 1.000)</i>	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen	2.210	-4.461	-160	-2.411
Aandelen	-	23.136	-369	22.767
Vastrentende waarden	2.539	31.358	-531	33.366
Derivaten	-	24.046	-	24.046
Overige beleggingen	1.106	-1.530	-52	-476
	5.855	72.549	-1.112	77.292
			Af: Rendement VPL	-
				77.292

De kosten van vermogensbeheer bedragen in 2013 € 1.351 (2012: € 1.112). Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2013 € 447 (2012: € 523). Het rendement VPL is als volgt bepaald: Dit betreft de ontvangen rente op spaarrekeningen waar de VPL gelden op worden gestort.

7.6.3 Pensioenuitkeringen

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Ouderdomspensioen	8.358	7.570
Nabestaande pensioen	2.296	2.193
Wezenpensioen	69	67
Afkopen	894	1.218
	11.617	11.048

De post Afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 451,22 (2012: € 438,44) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

7.6.4 Pensioenuitvoeringskosten

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Bestuurskosten	161	128
Administratiekostenvergoeding	1.168	1.340
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	270	396
Accountantskosten	38	40
Contributies en bijdragen	67	65
Toerekening overgangsrechten (VPL)	-14	-
Overig	10	58
	1.700	2.027

Bezoldiging personeelsleden

Het fonds heeft zowel in 2013 als in 2012 geen personeel in dienst. De beheeractiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van Syntrus Achmea Pensioenbeheer dan wel vermogensbeheerder.

Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten, overige kosten bestuur en overige bestuurskosten. De bezoldiging bestuurders en leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan bedraagt in 2013 € 159 (2012: € 128).

Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

Honoraria accountant

(x € 1.000)	EUR Accountant	EUR Overig netwerk	EUR Totaal
2013			
Controle van de jaarrekening	33	-	33
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten*	5	-	5
	38	-	38
2012			
Controle van de jaarrekening	30	-	30
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten*	10	-	10
	40	-	40

* De andere niet controle diensten betreffen certificering Z-score en normportefeuille door KPMG.

7.6.5 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

7.6.6 Indexering en overige toeslagen

In de staat van baten en lasten is de last uit hoofde van indexering en overige toeslagen welke aan het verslagjaar moet worden toegerekend verantwoord.

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het fonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. Bovendien wordt er door het fonds geen reserve aangehouden om in de toekomstige toeslagen te kunnen toekennen, en wordt er expliciet geen extra premie voor betaald. De toeslagen wordt derhalve gefinancierd uit de groei van het vermogen ten opzichte van de verplichtingen, overeenkomend met variant D1 uit de Beleidsregel toeslagenmatrix.

In 2013 is er geen toeslag verleend als gevolg van de lage dekkingsgraad.

7.6.7 Inkoop uit hoofde van VPL-regeling

In 2013 heeft inkoop plaatsgevonden inzake de VPL-regeling. Dit verhoogt de voorziening met € 899 (2012: € 495)

7.6.8 Wijziging uit hoofde van aanpassing overlevingstafels

In 2013 hebben geen wijzigingen plaatsgevonden. Vanaf boekjaar 2012 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel 2012-2062 van het Actuarieel Genootschap (AG). De AG-Prognosetafel 2012-2062 houdt rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen van de gehele Nederlandse bevolking. De algemene sterftetekansen die volgen uit de tafel worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte. Als gevolg van de invoering van de nieuwe AG Prognosetafel, inclusief aanpassingen in verband met ervaringssterfte, is in 2012 een last verantwoord van € 10,8 miljoen.

7.6.9 Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 0,351% (2012: 1,544%), zijnde € 2.131 (2012: € 8.200).

Het rentepercentage is afgeleid van de éénjaarsrente uit de rentetermijnstructuur per begin van het boekjaar zoals gepubliceerd door DNB.

7.6.10 Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

7.6.11 Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

7.6.12 Wijziging overige actuariële uitgangspunten

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien

Het resultaat opgenomen onder 'wijziging overige actuariële uitgangspunten' betreft het conversieresultaat voortvloeiend uit de conversie van pensioenadministratiesysteem PBS naar pensioenadministratiesysteem MAIA.

Bij conversie zijn er met ingang van 1 januari 2013 twee grondslagwijzigingen doorgevoerd

- Voor meeverzekerde partnerpensioenen bij ingegaan ouderdomspensioen wordt het bepaald partnersysteem gehanteerd. Voorheen werd hierbij het onbepaald partnersysteem gehanteerd. Voor meeverzekerde partnerpensioenen van actieve en gewezen deelnemers is de waarderingsgrondslag niet gewijzigd. Als gevolg hiervan is in het verslagjaar 2013 een last verantwoord van € 44.
- De systematiek van bepaling van de technische voorzieningen premievrijstelling van arbeidsongeschikte deelnemers is gewijzigd. De technische voorzieningen worden bepaald als de contante waarde van de toekomstig op te bouwen aanspraken. Voorheen werden de technische voorzieningen bepaald als de contante waarde van de toekomstige premies. Als gevolg hiervan is in het verslagjaar 2013 een last verantwoord van € 868.

7.6.13 Saldo overdracht van rechten

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Saldo overdrachten van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-	5
Ontvangsten inzake overkook en spaarvut uit Vutfonds	-754	-959
Uitgaande waardeoverdrachten	200	-
Subtotaal	-554	-954
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	859	864
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-199	-14
Totaal overige resultaten	660	850
Saldo overdracht van rechten	106	-104

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

De ontvangsten inzake overkook betreffen bedragen overgemaakt vanuit het gelieerde Vut fonds. In de regeling van het gelieerde Vut fonds is een "Spaar-VUT" bepaling opgenomen. Dit houdt in dat wanneer een werknemer later dan de reguliere uittreedingsleeftijd van de VUT-regeling gebruik maakt, een gedeelte van de niet benutte VUT-uitkering wordt omgezet in extra ouderdomspensioen (Spaar-VUT). De VUT-uitkering kan worden uitgesteld tot uiterlijk de 64,5-jarige leeftijd. Bij ingang van de VUT-uitkering ontvangt de werknemer maximaal 80% van het laatstgenoten salaris als VUT-uitkering. Het bedrag dat niet als VUT-uitkering wordt uitgekeerd wordt voor 50% omgezet in extra ouderdomspensioen; het zogenaamde Spaar-VUT/Overkook.

7.6.14 Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Kanssystemen		
Sterfte	-2.338	-3.266
Arbeidsongeschiktheid	-168	986
Mutaties	-690	-1.409
Totaal kanssystemen	-3.196	-3.689
Overige mutaties		
Overige*	553	-
Totaal overige mutaties	553	-
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-2.643	-3.689

* Overgang van 1 juli fictie in PBS naar maandfactoren in MAIA bij conversie.

De toekenning VPL rechten is gerubriceerd als aparte categorie in de jaarrekening. De tabel is met betrekking tot de vergelijkende cijfers aangepast.

7.6.15 Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Amsterdam, 24 juni 2014

De heer H. Korthof
Voorzitter

De heer G.W. van der Peijl
Secretaris

De heer H.J. Wuijten
Plaatsvervangend voorzitter

Mevrouw L.L. Bruns
Plaatsvervangend secretaris

De heer J.C. Blom
Bestuurslid

De heer D.P. Slob
Bestuurslid

Mevrouw Y Folkers
Bestuurslid

De heer A. Jorna
Bestuurslid

8 Overige gegevens

8.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het resultaat boekjaar is voor €17.547 toegevoegd aan de algemene reserve en voor €5.743 aan de solvabiliteitsreserve.

8.2 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen relevante gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

8.3 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het verslagjaar 2013.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegeven verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 132 en 137.

De vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie is naar mijn mening niet voldoende, vanwege een reservetekort.

Eindhoven, 24 juni 2014

drs. H.J.W. van Gemert AAG
verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

8.4 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2013 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie te Amsterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de staat van baten en lasten over 2013 en de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het saldo van baten en lasten getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie per 31 december 2013 en van het saldo van baten en lasten over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 24 juni 2014

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage 1 Begrippenlijst

Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)	Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een fonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.
Asset Liability Management (ALM)	Het op elkaar afstemmen van de beleggingen, de verplichtingen en het premie- en toeslagenbeleid. Een ALM-studie wordt gebruikt om het meerjarig financieel beleid te optimaliseren uitgaande van verschillende economische scenario's.
Anw pensioen	Vrijwillige overlijdensverzekering (keuze uit drie vaste pensioenbedragen), onderdeel van de regeling van Bpf Beton.
Asset mix	Samenstelling van de beleggingsportefeuille, bijvoorbeeld aandelen, obligaties en onroerend goed.
Benchmark	Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden vergeleken.
Commodities	Beleggingscategorie gericht op grondstoffen zoals graan, metalen en olie.
Corporate Governance	Goed ondernemerschap; o.a. integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop. Ook het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid en het toezicht hierop valt eronder.
Dekkingsgraad	Procentuele verhouding tussen het aanwezige vermogen en de pensioenverplichtingen.
De Nederlandsche Bank (DNB)	DNB verzorgt het onafhankelijk (prudentieel) toezicht op pensioenfondsen.
Dispensatie	Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.
Excedentpensioen	Pensioenaanspraken boven de basisregeling van Bpf Beton, betrekking hebbend op hetzelfde dienstverband.
Franchise	Vrijgesteld bedrag dat jaarlijks door het bestuur wordt vastgesteld. Pensioenopbouw vindt plaats over het loon boven de franchise.
Financieel Toetsingskader (FTK)	Het financieel toetsingskader is onderdeel van de Pensioenwet en stelt voorschriften aan premiehoogte en de omvang van de aan te houden reserves.
Liability Driven Investments (LDI) Outperformance	Vanuit de verplichtingen gedreven beleggingen. Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.
Partnerpensioen	Levenslange uitkering aan een nabestaande partner, vanaf het overlijden van de deelnemer.

Pensioengrondslag	Het deel van het pensioengevend loon boven de franchise. Over de pensioengrondslag worden aanspraken opgebouwd.
Pension Fund Governance (PFG)	Ofwel goed pensioenfondsbestuur. PFG stelt aan pensioenfondsen eisen op het gebied van transparantie, verantwoording, intern toezicht en zeggenschap.
Performance	Direct resultaat in de vorm van rente en dividendopbrengsten; indirect resultaat door waardeverandering van de portefeuille.
Rekenrente	Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.
Rentedekking	Financieringsvorm waarin de betaalde premies gelijk zijn aan de contante waarde van de aanspraak die in dat jaar begint.
ISAE 3402	Internationaal geaccepteerde auditingstandaard. Met een ISAE 3402-verklaring wordt aangegeven dat het interne beheersproces adequaat is vormgegeven (verklaring type I) en functioneert (verklaring type II).
Service level agreement (SLA)	In een service level agreement worden afspraken gemaakt over het niveau van de te leveren dienstverlening.
Solvabiliteit	Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.
Toereikendheidstoets	Actuariële toets in hoeverre het pensioenvermogen voldoende is om de verplichtingen na te komen.
Underperformance	Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.
Vastrentende waarden	Beleggingssoort waarvoor in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.
Voorbeleggen	Vastleggen van huidige rente- of aandelen niveaus voor toekomstige cash flows.
Voorziening pensioenverplichting (VPV)	De passiva van Bpf Beton, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.
Waardeoverdracht	Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.
Z-score	Mate waarin het werkelijke rendement van een fonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille. Een positieve z-score geeft aan dat het rendement hoger was dan dat van de normportefeuille. De performancetoets betreft de cumulatieve z-score over de laatste vijf jaar.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

Postbus 40038
7300 AX Apeldoorn
Tel. (088) 008 4024

www.betonpensioen.nl

